Grästorps kommun

Årsredovisning 2018

Grästorps kommun

Innehållsförteckning

3 Kommunstyrelsens ordförande summerar 2018
5 Sammanfattning

God ekonomisk hushållning
7 Styrmodell
8 Sammanfattande analys och måluppfyllelse
11 Prioriterade mål

Förvaltningsberättelse
18 Det här är Grästorp
20 Organisation
21 Ekonomisk sammanfattning
23 Omvärldsanalys
25 Ekonomiskt resultat
32 Driftredovisning
34 Investeringsredovisning
36 Personalekonomisk redovisning
42 Sammanställd redovisning

Räkenskaper
44 Ekonomin i sammandrag
45 Resultaträkning
46 Finansieringsanalys
47 Balansräkning
48 Nothänvisningar
57 Redovisningsprinciper

59 **Allmän verksamhet**
69 **Teknisk verksamhet**
78 **Bildningsverksamhet**
91 **Social verksamhet**
105 **Miljö- och byggnämnd**

112 Revisionsberättelse

Kommunstyrelsens ordförande summerar 2018

År 2018 var sista året på den gångna mandatperioden. Kommunalvalet som genomfördes i september resulterade i några smärre justeringar av mandat mellan partierna, och största parti blev Moderaterna med drygt en tredjedel av mandaten i fullmäktige. Nytt blev också att Kristdemokraterna är tillbaka på den politiska arenan i kommunen.

Grästorp fortsätter att vara en attraktiv kommun att flytta till. Det byggs för fullt och tomterna på Brännebackaområdet är nu slutsålda. Under 2018 låg mycket fokus på samhällsbyggnad, främst med att få till fler detaljplaner.

Under året genomfördes en del väldigt långsiktiga åtgärder då kommunen köpte in både ny industrimark och friluftsmark. Investeringar påbörjades, med nya vattenledningar mellan tätorten och kommunens vattenuttag i Ryda ås och mot Lidköping.

I Svenskt Näringslivs rankning för hela landet hamnade vi på en mycket hedrande 19:e plats. Det är fantastiskt bra att vi år efter år kan ligga bland de 25 bästa kommunerna i landet.

Samarbeten med andra kommuner ökar kontinuerligt och det är den självklara vägen för Sveriges alla mindre kommuner. Grästorp är ofta initiativtagare, och jag kan konstatera att en del kommuner är mer framsynta än andra. De sex kommunerna i västra Skaraborg (V6) är ett exempel på hur gemensamma krafter kan ge långsiktigt bra resultat, ökad effektivitet och mer valuta för skattepengarna.

Bra verksamhetsresultat och god ekonomi

Vi har ett välutvecklat kvalitetsarbete i Grästorp och verksamheterna visar goda resultat, ofta till en lägre kostnad jämfört med andra mindre kommuner. Vi får ofta bra erkännanden och resultat genom alla de nationella jämförelser som årligen genomförs.

Vi har fortsatt en god ekonomi i kommunen. Vår organisation med en förvaltning visar på styrkan när det gäller att ta ansvar för kommunens gemensamma ekonomi. Resultatet för 2018 blev något lägre än tidigare år, men det följer det mönster som alla Sveriges kommuner upplever just nu.

Grästorp 5.0

Det är viktigt att kontinuerligt arbeta innovativt och resurseffektivt, så att skattebetalarnas pengar kan användas effektivt. Därmed kan fler av medborgarnas behov och önskemål uppfyllas inom prioriterade områden.

I förvaltningen pågår en stor förändringsprocess, där riktningen går mot ett mycket mer dynamiskt arbetssätt än tidigare. Detta är en förutsättning för att klara framtidens samtliga utmaningar. Med det engagemang och innovativa tankesätt som kommunen har tagit sig an utmaningarna, kommer Grästorp att vara med och leda utvecklingen mot framtidens kommuner i Sverige.

Jag vill till sist rikta ett stort tack till alla medledare och förtroendevalda för ert fantastiska arbete och stora engagemang i Grästorps utveckling. Ni gör skillnad och ni skapar värde för alla invånare och företag i kommunen.

Kent Larsson

Kommunstyrelsens ordförande

Sammanfattning

Grästorps kommun är välskött med bra styrning och ledning och god framåtanda. Kvaliteten i de stora verksamheterna som förskola, skola och äldreomsorg verkade vara god även under 2018. Detta är ingen tillfällig trend, utan ett resultat av ekonomistyrning, kvalitetsarbete och värdegrundsarbete, vilket gav en långsiktigt hållbar utveckling till det bättre. En framgångsfaktor är att fullmäktige i sitt inriktningsdokument år 2010 prioriterade tre verksamhetsmål och sedan höll fast vid dem. Det har krävts ett långsiktigt och uthålligt kvalitetsarbete och värdegrundsarbete för att nå resultat.

Vision 2020

Grästorp har Västra Götalands bästa boendemiljö. Invånarna är nöjda med service och fritidsutbud och det är nära till mycket – allt från jobbutbudet i regionen till golfbanan i centrum. Förskolan och skolan ligger i topp i nationella undersökningar. Näringslivet sjuder av entreprenörsanda och de gröna näringarna blomstrar.

Arbete i linje med visionen

Visionen för Grästorps kommun fastställdes av kommunfullmäktige redan 2008. Mycket har hänt sedan dess. Alla verksamheter utvecklades åt rätt håll med en långsiktigt hållbar ekonomi, systematiskt kvalitetsarbete och ett gediget värdegrundsarbete med fokus på Grästorp 5.0. Vi tänker värdskap, helhet, medledarskap, innovation och digitalisering i allt vi gör. Allt för att skapa en modern kommun som bygger välfärd och jobbar i de förtroendevaldas viljeriktning mot uppsatta politiska mål.

Under början av 2017 inleddes arbetet med att ta fram en ny vision för Grästorps kommun, då en majoritet av politikerna var överens om att den rådande visionen hade uppnåtts. Den nya visionen antogs under 2018 och kommer att vara en ledstjärna i det fortsatta arbetet.

Verksamhet och viktiga händelser

År 2018 var ett händelserikt år på många vis.

Besöksnäringen utvecklades ytterligare genom samverkansprojektet kring Halle- och Hunneberg tillsammans med Trollhättan och Vänersborg. Grästorps kommun är även projektledare för geoparksprojektet som går ut på att skapa en internationell geopark av Unesco-standard. Även Arena Skubbet, en planerad inomhusskidanläggning med tillhörande aktivitetscentrum, tog färg och form. Kommunen var även delaktig eller arrangör i en rad olika aktiviteter som midsommarfirande, nyårsfirande, ljusfestivalen och Grästorpsfestivalen. Sammantaget händer mycket positivt i Grästorp i relation till kommunens begränsade medel. Detta är mycket tack vare de fantastiska ideella krafterna i Grästorps samhälle.

Värdskapssatsningen fortsatte inom ramen för Grästorp 5.0 där ett av ledorden är *Vi tänker värdskap i allt vi gör*. Under hösten arrangerades en föreläsning med workshop där all personal deltog. Temat var värdskap och en fördjupning i ämnet. Värdskapskulturen lever i Grästorps kommun, vilket inte minst de nyanställda vittnar om.

Grästorps kommun och NSG (Näringslivssamverkan Grästorp) tog ett nytt grepp kring strategi och aktiviteter, vilket gav en ännu bättre placering på Svenskt Näringslivs rankningslista.

Under september invigdes förskolan Äventyret med tal, godisregn och visning av lokalerna.

Kommunstyrelsen beslutade att anta den nya översiktsplanen under hösten 2016 och 2018 blev därmed detaljplaneringens år. Flera områden detaljplanerades: Alvägen, Västra Torget och Lärkfalken. Detsamma gällde området kring Arena Skubbet. Boendefrågan är fortsatt stor och prioriterad och bör hanteras skyndsamt.

En ny vision: *Vi välkomnar framtiden, vi välkomnar förändring, vi välkomnar dig* antogs under hösten.

Sist men inte minst avrundades 2018 med en gemensam kommunfest och företagsgala. I Grästorp 5.0 formulerades att *tänka helhet i allt vi gör* och det gäller även nu när det handlar om en gemensam företags- och kommunfest.

Resultat och måluppfyllelse

Verksamhetsåret 2018 måste betraktas som ett mycket bra år för Grästorp. Kommunen hade en stabil ekonomi med ett hyggligt resultat i relation till förutsättningarna. Kvaliteten i verksamheterna var god. För de stora verksamheterna som förskola, skola och äldreomsorg redovisades god måluppfyllelse. Hemtjänst, skola, äldreomsorg, företagsklimat, kommunikationsavdelning och kostenheten visade toppnoteringar i nationella mätningar. Detta är ingen tillfällig trend. Även ekonomistyrning, kvalitetsarbete och värdegrundsarbete visade en långsiktigt hållbar utveckling till det bättre. Verksamheterna visade hög effektivitet, vilket den senaste rapporten från Kommunens kvalitet i korthet (KKiK) visade med all önskvärd tydlighet. Medarbetarenkäten som gjordes under slutet av år 2016 visade på goda siffror och hög trivsel. Detta visar även medborgarenkäten från samma år.

Framtiden

Grästorp kan dra nytta av de fördelar som en liten kommun har – med korta beslutsvägar och goda möjligheter att kommunicera visioner och mål till alla medledare. Kommunens styrmodell ska fortsätta att utvecklas, allt från styrningen från fullmäktige till planering och uppföljning inom alla enheter. Steg kommer att tas mot att utveckla den tillitsbaserade styrningen ytterligare. Det innebär ett allt bättre fokus på att utveckla och förbättra den verksamhet som de förtroendevalda prioriterar. Det blir också lättare för alla förtroendevalda att följa upp verksamheten och dess resultat. En grundläggande framgångsfaktor i kvalitetsarbetet är att dialogen och samspelet mellan de förtroendevalda och tjänstemannaorganisationen fungerar väl. De förtroendevalda är tydliga med vad de vill åstadkomma, medan verksamheten får genomföra uppdragen med frihet under ansvar utifrån sina professionella roller. Kommunkompassens resultat visade också att området politisk styrning, uppföljning, resultat och effektivitet fick de högsta värdena. Resultatet är helt i nivå med kommuner som utsetts till Årets kvalitetskommun.

Framtidsplanerna handlar mycket om hur verksamheten ska skapa en effektiv organisation för utmaningarna med en allt äldre befolkning. Enligt den ekonomiska långtidsprognosen i Grästorpsanalysen kommer äldreomsorgens kostnader att öka. Det beror på den demografiska utvecklingen med en allt större andel äldre i befolkningen. Under 2018 fortsatte arbetet med Grästorp 5.0, vilket är ett utvecklingsarbete med syfte att bibehålla och utveckla välfärden trots framtidens demografiska och ekonomiska utmaningar. Fokusområdena i Grästorp 5.0 är medledarskap, helhetsperspektivet, digitaliseringen, innovation och värdskap. Detta är ett arbete som kommer att formateras och fortgå de kommande åren.

En liten kommun måste alltid välja vad den ska klara själv och vad som ska göras i samverkan med andra. Det finns stor potential i att inleda fler samarbeten framöver.

De kommande åren kommer att innebära förändringar och omställningar i alla verksamheter för att ta steget fullt ut i den digitala framtid som redan är här. Steg kommer behöva tas för att även fortsättningsvis vara en attraktiv arbetsgivare. Arbetet med att ställa om till den lärande och innovativa organisationen kommer att bli ett viktigt steg i detta. Även det fortsatta värdskapsarbetet och kulturarbetet kommer att vara ett fortsatt prioriterat utvecklingsområde.

Styrmodell

Målstyrning

Grästorps kommuns styrmodell bygger på målstyrning. Syftet är att tydliggöra prioriterade mål och säkerställa att den politiska viljeinriktningen får genomslag i verksamheterna, så att kommunens vision och mål uppfylls. Styrmodellen baseras på dialog mellan förtroendevalda och tjänstemän samt mellan chefer och medledare, både vid verksamhetsplanering och uppföljningar. Resursfördelningen görs utifrån prioriterade mål och uppföljningar för att säkerställa god ekonomisk hushållning. Styrmodellen ska även underlätta för Grästorps invånare, så att de vet vad de kan förvänta sig av kommunen och vilka som är de prioriterade utvecklingsområdena.

Den röda tråden

Utifrån visionen beslutar kommunfullmäktige om vilka övergripande mål som ska gälla. Målen blir mätbara genom att koppla mått till alla mål. Varje verksamhet ansvarar för att arbeta fram aktiviteter som bidrar till att uppfylla målen.

Fyra perspektiv

Kommunens verksamheter styrs, planeras och följs upp utifrån fyra perspektiv. På så sätt får de förtroendevalda en helhetsbild av kommunens verksamheter.

De fyra perspektiven är

- kund/medborgare
- verksamhet
- personal
- ekonomi.

Uppföljning

Ekonomi och verksamhet följs upp kontinuerligt. Tre gånger om året redovisas resultatet för kommunfullmäktige. Redovisningarna omfattar första tertialet, delårsbokslut och årsredovisningen. Syftet är att visa hur ekonomin utvecklas och om verksamheterna når sina mål. Uppföljningarna ska innehålla en analys och en slutsats, där verksamheterna redogör för om de måste vidta åtgärder för att nå sina mål. Den ekonomiska uppföljningen sker kontinuerligt utifrån kommungemensamma rutiner och rapporteras till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Sammanfattande analys och måluppfyllelse

Prioriterade mål

Förklaring till de färgmarkeringar och symboler som använts i rapporten framgår av tabellen nedan.

●	Godkänt resultat/målet är uppnått
◆	Målet är delvis uppnått
■	Underkänt resultat/målet är inte uppnått
↗ → ↘	Utveckling jämfört med förra året

Kvaliteten i verksamheterna var god under 2018 och de stora verksamheterna som förskola, skola, hemtjänst och äldreomsorg redovisade god måluppfyllelse. Inom de flesta prioriterade mått uppnåddes målvärdet – eller hade en positiv utveckling – vid senaste mätperioden. Meritvärdena i årskurs 9 motsvarade tidigare års resultat och fler var behöriga till gymnasiet än år 2017. Antalet kommuninvånare minskade något under 2018. Kvalitetsutvecklingen internt i organisationen var ingen tillfällig trend, utan berodde på god ekonomistyrning och kvalitetsarbete som bidrog till en långsiktigt hållbar utveckling. Grästorps kommun nådde flera toppnoteringar i jämförelse med landets övriga 290 kommuner. Dessa noteringar var utspridda över samtliga verksamheter. Sammantaget var bedömningen att kommunen levde upp till begreppet god ekonomisk hushållning i verksamheterna.

Mål	Måluppfyllnad	Utveckling jämfört med senaste mätningen
God ekonomisk hushållning, sammanfattande analys av verksamhetsmål	●	→

Mål	Mått	Måluppfyllnad	Utveckling jämfört med senaste mätningen
Invånare och kunder ska vara nöjda	Nöjd medborgar-index (NMI) relativt rikssnittet		
	Andel som sammantaget är mycket eller ganska nöjda med sitt särskilda boende (Öppna jämförelser)		
Det förebyggande hälsoarbetet prioriteras och genomsyrar all verksamhet	Andel personer med bra eller mycket bra hälsotillstånd relativt regionen		
Förbättra barns och ungas uppväxtvillkor i kommunen	Andel behöriga till något nationellt program på gymnasiet		
	Meritvärde		
En attraktiv kommun och ökat bostadsbyggande	Antal invånare		
	Antal nyproducerade boenden		
Grästorps kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare	Nöjd medarbetar-index		
Alla verksamheter ska öka sin effektivitet och skapa högsta möjliga kvalitet med insatta resurser	Nettokostnad per invånare jämfört med riket (VKV)		

Finansiella mål

Mål	Måluppfyllnad	Utveckling jämfört med förra året
God ekonomisk hushållning, sammanfattande analys av finansiella mål		

	Måluppfyllnad	Utveckling jämfört med förra året
Resultat – årets resultat		
Beredskap – finansiell reserv		
Risk – ränterisk/åtaganden		
Likviditet – betalningsberedskap		
Investeringar – självfinansiering		

Analys

I Grästorps kommun definieras god ekonomisk hushållning utifrån fem olika finansiella mål. Dessa riktlinjer beslutades av kommunfullmäktige redan år 2013. För de finansiella målen gjordes en samlad bedömning av om kommunen uppnådde god ekonomisk hushållning utifrån fem områden.

Områdena beskriver

- resultat
- beredskap
- risk
- likviditet
- finansieringsgrad av investeringar.

Resultatet för 2018 visade en försämring av det finansiella och ekonomiska resultatet för kommunen. Viktiga områden som definierar god ekonomisk hushållning uppfylldes inte, som självfinansiering av investeringar och resultatmål. För tre av områdena var trenden positiv medan utvecklingen bedömdes som negativ inom två områden.

Slutsats

Resultatmålet uppfylldes inte år 2018. Därför görs bedömningen att kommunen inte når kravet vad gäller god ekonomisk hushållning för de finansiella målen, då resultatmålet väger tyngst i den sammanvägda bedömningen. Två av de områden som ingår i bedömningen försämrades jämfört med 2017. Tre områden visade en positiv utveckling: området likviditet, beredskap samt självfinansiering av investeringar. Även om målet självfinansiering av investeringar inte uppnåddes var utvecklingen ändå positiv jämfört med 2017. Beredskapen för förändrade kostnads- och intäktsnivåer stärktes eftersom den finansiella reserven var högre under 2018. En ökad beredskap skapar bättre förutsättningar för finansiell handlingsfrihet. Kommunen hade en god likviditetsnivå vid bokslutstillfället. Likviditeten mäts utifrån summan av likvida medel och korta fordringar i relation till korta skulder.

Området för risk i bedömningen av god ekonomisk hushållning avser ränterisker. Här ingår även risken när kommunen går i borgen för kommunala företag, föreningar och organisationer. Genom en fortsatt låg ränta, omplaceringar av lån samt varierande löptider minimerades ränterisken, även om det finns tydliga signaler på att räntenivån sakta kryper uppåt. Det totala borgensåtagandet ökade också under 2018, men risken i en stor del av åtagandet bedömdes inte ha ökat i samma omfattning. Med en ökad nivå på borgensåtagandet samt en räntenivå som visar tecken på att stiga, i kombination med en ökad låneskuld, betydde detta att den totala risken ändå bedömdes ha ökat. Självfinansieringen av investeringar uppfylldes inte, trots lägre nivå på avskrivningarna, men en lägre resultatnivå bidrar negativt till självfinansieringen. Investeringsnivån var visserligen lägre jämfört med 2017 och trenden är positiv även om målet inte uppfylldes. En så hög investeringsnivå är inte möjlig att finansiera med egna medel och därför lånefinansierades delar av investeringarna. Inför kommande år planeras en fortsatt hög investeringsnivå, vilket kräver fortsatt upplåning för att kunna finansiera investeringarna. Sammantaget var bedömningen att kommunen inte uppfyllde nivån för god ekonomisk hushållning i bokslut 2018.

Prioriterade mål

Förklaring till färgmarkeringar och symboler i rapporten framgår av tabellen nedan.

Målet är uppnått

Målet är delvis uppnått

Målet är inte uppnått

Kund och medborgare

Invånare och kunder ska vara nöjda

		Mått	Utfall	Målvärde
↗		Nöjd medborgar-index (NMI) relativt rikssnittet	62	55
↘		Andel som sammantaget är mycket eller ganska nöjda med sitt särskilda boende, bland de 25 procent bästa i Sverige (Kolada, databas för nyckeltal för kommuner och regioner)	88 %	90 %
↗		Andel som sammantaget är mycket eller ganska nöjda med hemtjänsten, bland de 25 procent bästa i Sverige (Kolada)	98 %	90 %
↗		Elevens syn på skolan och undervisningen i årskurs 9	86,5 %	85 %
—		Nöjda vårdnadshavare skola/förskola	73,4 %	85 %
↘		Andelen nöjda brukare inom daglig verksamhet LSS (egen mätning, enkätverktyget Pict-O-Stat)	54	80 %

Analys

Den sammanlagda bedömningen var att kommunen hade en god måluppfyllnad.

Måluppfyllnaden var ett resultat av satsningen på ett gott värdskap. Kunderna inom alla verksamheter märkte skillnad. Kommunen upplevs som framgångsrik med god ekonomi och allmän god ordning och reda. Det skapade i sin tur förutsättningar för satsningar på lokaler, gator, parker och VA-saneringar.

Kommunens kultur- och fritidsverksamhet visade också på goda resultat med ett ökat antal besökare inom alla delar av verksamheten.

En annan bidragande orsak till det goda resultatet var myndighetsutövningen inom miljö- och byggnadsnämndens område.

Slutsats

Kommunen får inte nöja sig med de goda resultaten, utan nu är det dags att spänna bågen ännu högre. Detta gör Grästorp genom att hålla fast vid en fortsatt kvalitetsutveckling i verksamheterna, fortsätta satsningen på värdskap, lärande och innovation och hålla på ordning och reda i ekonomi och förvaltning. Ökat bostadsbyggande bör även fortsättningsvis vara ett högt prioriterat område för att se till att kommunen och näringslivet kan använda framgångsvågen och Grästorps goda rykte. Därmed skapas ökad tillväxt.

Verksamhet

Det förebyggande hälsoarbetet prioriteras och genomsyrar all verksamhet

		Mått	Utfall	Målvärde
→	◆	Andel personer med bra eller mycket bra hälsotillstånd relativt snittet i regionen	70 %	73 %
↗	●	Andel personer med stillasittande fritid (16–84 år) relativt snittet i regionen	15 %	15 %
→	●	Hur tryggt och säkert kan du vistas utomhus på kvällar och nätter? (medborgarundersökning)	6,9	6,9
↗	◆	Känner du dig trygg på skolan? (drogvaneundersökning)	92,5 %	95 %

Analys

Bakgrunden till att hälsoarbetet är ett av de tre högst prioriterade områdena beror på den demografiska utvecklingen som, om inget görs, kommer att leda till allt högre kostnader för kommunen med en åldrande befolkning.

Att jobba hälsoförebyggande är en av de strategiska satsningar som beslutats för att minska kostnaderna för ohälsa och mänskligt lidande. Det gäller inom alla områden, allt från barn och unga till egna medledare, befolkningen i stort och inte minst bland de äldre.

Här fattas fortfarande några viktiga nyckeltal, men ett arbete pågår i verksamheterna för att ta fram dessa.

Den sociala verksamheten konstaterade att den upplevda hälsan var hög bland dem som var aktiva i olika pensionärs- och seniororganisationer samt att mäns hälsa var bättre än kvinnors, vilket också gäller i hela befolkningen i övrigt. Här behövs en djupare kartläggning inom respektive verksamhet för att sedan sätta in rätt åtgärder.

En annan analys är att den upplevda tryggheten i Grästorps kommun och i skolverksamheten uppnådde de aktuella måtten.

Slutsats

Då hälsan var bättre bland aktiva seniorer och bättre bland män än kvinnor är det långt kvar till att nå målet om en jämställd hälsa bland de äldre.

Det förebyggande arbetet med tidiga insatser tycks ha gett effekt då drogvaneundersökningen visade synnerligen goda resultat. En nystart kommer att ske vad gäller det förebyggande arbetet med barn och unga. Den nya samverkansarenan heter Familjehuset Agera, vilket är den sociala verksamhetens och bildningsverksamhetens nya samverkansplattform.

Förbättra barns och ungas uppväxtvillkor i kommunen

		Mått	Utfall	Målvärde
↗	■	Andel behöriga elever till något nationellt program på gymnasiet	89,3 %	100 %
↘	◆	Meritvärde årskurs 9	229,5	230

Analys

Måluppfyllelsen är densamma för år 2018 som år 2017. Måluppfyllelsen när det gäller meritvärdet i årskurs 9 låg på densamma som för år 2017 men får anses som god. Behörigheten till gymnasiet låg på samma nivå som 2017.

Det finns många tecken på framgång och styrkor kopplat till den ökade måluppfyllelsen. Styrkorna ligger inom framtidsfokus, och alla enheter och skolformer har olika styrkor. Exempel är arbetet med gemensam reflektion och kollegialt lärande, variation i undervisningen, tidiga insatser, inkludering, extra anpassningar, lärmiljöer, organisation och digitalisering. Det är också genom olikheterna det går att förstå varför måluppfyllelsen varierar mellan olika år och årskurser. Det skapar motivering för att fortsätta stärka barnen och elevernas perspektiv från förskola till årskurs 9. Styrkorna på enheterna behöver tas till vara och medledarna behöver fortsätta att lära av varandra, skapa en struktur för kollektivt lärande och fortsätta med gemensam kompetensutveckling kring pedagogisk samsyn och övergångar i ett helhetsperspektiv.

Slutsats

På både enhets- och verksamhetsnivå kommer arbetet att omfattas av, och utgå ifrån, de fem principerna i Grästorp 5.0. Därmed går det att ställa om mot en förskola och skola med plats för framtiden som skapar värde för andra.

En attraktiv kommun och ökat bostadsbyggande

		Mått	Utfall	Målvärde
↗	●	Nyföretagande under året	25	20
↘	■	Nyetableringar under året	3,1	4
↘	●	Svenskt Näringslivs rankning	19	50
—	◆	Arbetstillfällen i kommunen	1 763	1 850
↗	●	Arbetslöshet relativt rikssnittet	1,9 %	3,6 %
↘	■	Antal invånare	5 731	5 765
↗	●	Antal nyproducerade boenden under året	11	10
↗	●	Antal hushåll i kommunen jämfört med föregående år	2 658	2 627

Analys

Framgångskonceptet med Näringslivssamverkan Grästorp fortsätter att leverera resultat. Kommunen hamnade på 19:e plats i den senaste näringslivsrankningen, som bland annat bygger på en enkät till företagarna, där det återigen gick att se förbättrade resultat.

Arbetslösheten sjunker i kommunen och låg på 1,9 procent. Kommunens arbetsmarknadsenhet gör värdefulla insatser och överträffade sina målvärden. 70 procent av deltagarna i deras verksamhet når målet om självförsörjning efter avslutad insats. Arbetsmarknadsenheten utvecklade samarbetet med den sociala verksamheten i Grästorp 5.0-anda. Helhetsperspektiv och tydliga processer gör att ingen hamnar mellan stolarna.

Nya tomter på Brännebacka färdigställdes under 2018. Under 2019 kommer nya detaljplaner att vara klara, vilket kommer att ge ännu fler möjligheter för den som vill bygga och bo i Grästorp.

Invånarantalet minskade under 2018. Detta beror på att många äldre avled under vinterhalvåret i kombination med få nyinflyttningar och ovanligt få födda barn.

Slutsats

Näringslivssamverkan Grästorp (NSG) fastställde en ambitiös handlingsplan som skapade förutsättningar för en fortsatt god utveckling för det lokala näringslivet. Det är dock viktigt att hela tiden fortsätta utvecklingen av näringslivssamverkan, att inte stanna upp och vara nöjd, utan hela tiden arbeta med förbättring. Det är också viktigt att värna om den goda kultur och tillit som finns mellan kommun och företagare.

Att köpa in ny mark och exploatera nya områden är även fortsättningsvis ett viktigt och högt prioriterat uppdrag för förvaltningen.

Personal

Grästorps kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare

		Mått	Utfall	Målvärde
↗	●	Nöjd medarbetar-index (NMI)	76	70
↗	◆	Önskad sysselsättningsgrad	90 %	100 %
↗	■	Sjuktal (helår)	5,3 %	4 %

Analys

Grästorps övergripande mål för personalpolitiken är att kommunen ska vara en attraktiv arbetsgivare. Målet innehåller flera olika delar där bland annat kommunen ska ha lätt för att rekrytera och behålla rätt kompetens.

Under senare år har det varit svårt att rekrytera rätt kompetens till skola och förskola, socialsekreterare samt inom vård och omsorg. Att få tag i legitimerad personal inom exempelvis hälso- och sjukvård är fortsatt svårt. Inom vissa andra svårrekryterade grupper såsom lärare och förskollärare är det fortsatt svårt att rekrytera personal med rätt kompetens och erfarenhet i yrket, men Grästorps kommun har ett gott rykte och får behöriga sökanden. I flera fall har sökanden från andra kommuner hört av sig för att fråga om det finns några lediga tjänster.

En del i att vara en attraktiv arbetsgivare är ledarutvecklingsprogrammet för framtida ledare. Ett nytt program kommer att startas under 2019 i samverkan med övriga kommuner i V6. Resultatet från tidigare års ledarutvecklingsprogram har varit gott och Grästorp har, liksom övriga V6-kommuner, flera chefer anställda idag som har gått ledarutvecklingsprogrammet. Det har varit en stor styrka att använda redan befintlig kompetens inom organisationerna och också en väg att genomföra ett utvecklingsprogram på ett mycket kostnadseffektivt sätt.

I medarbetarenkäten som genomfördes i november 2016 efterfrågades vilken sysselsättningsgrad som fanns i anställningen samt om medledaren var nöjd med den. Enkäten visade att det i social verksamhet var 26 procent av medledarna som ville öka sin sysselsättningsgrad, jämfört med det tillfälle då de besvarade enkäten.

Sjukfrånvaron för 2018 visade ett värde om 5,5 procent för kommunen som helhet. Detta var ett lägre värde än föregående år då sjukfrånvaron var 6,2 procent. Sjukfrånvaron var högre bland kvinnor än män, kvinnors sjukfrånvaro under året var 6 procent jämfört med männens 3,3 procent. Fördelat på ålder var sjukfrånvaron relativt jämn. Den var högst i åldrarna 50 år (5,9 procent) följt av 29 år (5,4 procent) och därefter 30–49 år (5,1 procent). Under årets första tre månader var korttidsfrånvaron hög, då årets influensautbrott var kraftigt. Många medarbetare insjuknade och var borta från arbetet under lång tid. Detta är en period då sjukfrånvaron ofta är hög. Grästorp visade ingen anmärkningsvärt hög sjukfrånvaro. Några kommuner har lägre total sjukfrånvaro och det är givetvis intressant att lära av dem för att se vad som kan göras för att minska sjukfrånvaron.

Målsättningen för sjuktalen är att de på helårsbasis inte ska överstiga 4 procent. För att uppnå det målet vid årets slut är det viktigt att arbeta aktivt med rehabilitering samt att se över vad som kan göras förebyggande för att begränsa inflödet av sjukskrivningar. Arbetet med friskfaktorer på arbetsplatsnivå är en insats som kan medföra ett minskat antal sjukskrivningar. Social verksamhet har sedan slutet av 2017 testat att använda tjänsten Sjuk- och friskanmälan via företagshälsovården. Det är ett sätt att minska korttidsfrånvaron, då tjänsten innebär att medarbetaren får återkoppling efter några dagars sjukfrånvaro och sjukrådgivning av sjukvårdsutbildad personal vid egen sjukdom samt vård av barn. Resultatet av satsningen gav lägre sjuktal under 2018.

SHAM-modulen färdigställdes och infördes under 2018. SHAM är en förkortning av det systematiska hälso- och arbetsmiljöarbetet. SHAM-modulen är en del av Stratsys och ska vara ett sätt att ha en tydligare planering och dokumentation av det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Slutsats

Att få ner sjuktalen till en lägre nivå är högt prioriterat. Från politiskt håll finns ett stort intresse av frågan, där de förtroendevalda undrar vilka resurser som krävs för att nå målet om 4 procent. Diskussionen kommer också att handla om huruvida det mål som finns idag är realistiskt eller inte.

I slutet av 2017 införskaffades ett verktyg för att hålla samman dokumentationen och uppföljning av varje rehabiliteringsärende. Implementeringen av systemet genomfördes under första halvåret 2018. Systemet i sig kommer inte att få ner sjuktalen, men det blir ett medel för att underlätta den administrativa processen där påminnelser och statistik blir verktyg för att hålla ordning på sjukfrånvaron.

Alla verksamheter ansvarar för åtgärder och aktiviteter som ger de anställda önskad sysselsättningsgrad. Ett exempel på ett framgångsrikt arbete är LSS-verksamheten som lyckades höja den genomsnittliga sysselsättningsgraden avsevärt och därmed skapat attraktivare anställningar för både män och kvinnor. Ett annat exempel är att verksamheterna alltid strävar efter att erbjuda de som önskar utökad sysselsättningsgrad lämpliga vikariat.

Målet att vara en attraktiv arbetsgivare fortgår ständigt. I november 2016 genomfördes medarbetarenkäten för tredje gången. Resultatet presenterades i början av 2017 och resultatet var mycket gott. Det övergripande NMI-värdet (nöjd medarbetar-index) var 76, vilket är mycket högt. Det visade att medledarna trivdes och ansåg att de hade en god arbetsmiljö med möjlighet att påverka sin arbetssituation. Det är dags att göra en ny enkät under 2019. Frågan har även diskuterats om enkäten ska göras varje år eftersom tre år är en förhållandevis lång period.

Ekonomi

Grästorps kommun ska leva upp till begreppet god ekonomisk hushållning

Analys

Kommunens ekonomi bedömdes vara under kontroll, även om resultatet var lägre jämfört med tidigare år, vilket tydligt framgår i årsredovisningen. Verksamheterna redovisade ett sammanlagt underskott mot budget med 0,5 mkr, en avvikelse som motsvarade cirka 0,1 procent av nettobudgeten. De enskilda avvikelserna i verksamheterna varierade mellan ett överskott på 1,2 mkr och ett underskott på 1,4 mkr. I den löpande uppföljningen under senare delen av året, samt redan i delårsbokslutet, pekade redovisningen mot ett sämre resultat för kommunen som helhet. Redan vid ingången av 2018 var det tydligt att ekonomin var ansträngd och flera antaganden i planeringsförutsättningarna var osäkra. Detta visar att kommunen ändå har en hög effektivitet och hittar kostnadseffektiva lösningar på de ekonomiska och finansiella utmaningar som blir följden av att förutsättningarna snabbt kan förändras. Genom en noggrann uppföljning av ekonomi och verksamhet finns goda förutsättningar för tidiga åtgärder i den verksamhet och ekonomi som planerats och budgeterats.

Genom att resultatet försämrades 2018 och inte nådde upp till nivån enligt definitionen för god ekonomisk hushållning, gjordes därför bedömningen att 2018 var ett år då kommunen inte klarade av kravet på god ekonomisk hushållning.

Alla verksamheter ska öka sin effektivitet och skapa högsta möjliga kvalitet med insatta resurser

		Mått	Utfall	Målvärde
↗	●	Nettokostnad per invånare jämfört med riket, VKV (Kommundatabasen, Vad kostar verksamheten i din kommun?)	54 007	55 413
→	●	Nettokostnad per invånare jämfört med kommuner med 5 000-9 999 invånare, VKV	54 007	59 234
–	●	Nettokostnad per invånare jämfört med pendlingskommuner nära större stad, VKV	54 007	54 641
–	●	Nettokostnad per invånare jämfört med Västra Götalands kommuner, VKV	54 007	54 534
→	●	Nettokostnadsavvikelse gymnasieskola	– 17,1 %	0 %
→	◆	Nettokostnadsavvikelse grundskola	11,4 %	0 %
↗	●	Nettokostnadsavvikelse förskola inklusive öppen förskola	– 1,1 %	0 %
→	■	Nettokostnadsavvikelse individ- och familjeomsorg	14,4 %	0 %
→	●	Nettokostnadsavvikelse äldreomsorg	– 3,7 %	0 %

Analys

Utfallet hämtades från Vad kostar verksamheten i din kommun (VKV) från år 2017, vilket är de senaste tillgängliga uppgifterna. Jämförelsen avsåg nettokostnad per invånare för att jämföra hur kommunens kostnadsnivå förhöll sig till olika kommungrupper och därigenom bedöma hur kostnadseffektiv kommunens verksamhet var. Nedan framgår jämförelsen av den totala nettokostnaden i fyra olika nivåer per grupper.

- Kommuner i riket: 55 413 kr/invånare. Grästorp hade *lägre* kostnad (1 406 kr/invånare).
- Kommuner med invånarantal 5 000-9 999 invånare: 59 234 kr/invånare. Grästorp hade *lägre* kostnad (5 227 kr/invånare).
- Pendlingskommuner till större stad: 54 641 kr/invånare. Grästorp hade *lägre* kostnad (634 kr/invånare).
- Kommuner i Västra Götaland: 54 534 kr/invånare. Grästorp hade *lägre* kostnad (527 kr/invånare).

I denna jämförelse redovisade Grästorp under 2017 jämförelsestörande poster som motsvarade cirka 174 kr/invånare. Om motsvarande effekter finns i jämförelsekommunerna är okänt.

Nettokostnadsavvikelserna för de olika verksamheterna indikerar om en kommun har högre eller lägre kostnader än vad som motiveras av den egna strukturen, enligt det statliga kostnadsutjämningssystemet. Samtliga värden avsåg år 2017.

Slutsats

Verksamhetsåret 2018 innebar en ökning av de totala nettokostnaderna. Det är ändå tydligt att verksamheten klarade en snabb och omfattande omställning på ett mycket kostnadseffektivt sätt och även uppfyllde en god kvalitet i uppdraget. Det fortsatta uppdraget är nu att öka effektiviteten för att frigöra tid till värdeskapande arbete och utveckling av kvaliteten i hela den kommunala organisationen. Ett utvecklings- och förändringsarbete inom ramen för Grästorp 5.0 har därför påbörjats, vilket ska genomsyra hela organisationen. Principerna för förändringen bygger på värdskap, helhet, medledare, digitalisering och innovation.

Kostnaderna per invånare för att bedriva verksamhet visar också på en effektiv verksamhet. Det blir tydligt när Grästorp 2017 låg lägre i kostnad oavsett i vilken kommungrupp jämförelsen gjordes. Grästorp hade en lägre kostnad som varierade mellan 527 kr/invånare och 5 227 kr/invånare för den löpande verksamheten. Detta visar på en mycket kostnadseffektiv verksamhet. Det ska dock noteras att förutsättningarna för att bedriva verksamhet är väldigt olika, om kommuner med 950 000 invånare jämförs med de kommuner som har under 3 000 invånare.

Särskilda uppdrag och inriktningar

Jämställdhet och likabehandling

		Mått	Utfall	Målvärde
→	■	Andel utrikesfödda i orten Grästorp	7,3 %	10 %
↗	■	Andelen av det underrepresenterade könet ska öka i kommunens alla verksamheter	0 %	5 %
↘	●	Andel underrepresenterat kön av tjänstemän i ledande ställning (kommunledningsgrupp)	43 %	40 %
→	◆	Andel underrepresenterat kön bland de förtroendevalda	39 %	40 %
↘	■	Andel underrepresenterat kön av förtroendevalda i ledande ställning (presidiet)	14 %	40 %

Analys

Andelen utrikesfödda boende i Grästorp ökade något jämfört med år 2017 till 7,3 procent. Målet på 10 procent uppnåddes dock inte. Grästorps kommun ser positivt på att ta emot nyanlända. En svårighet med mottagandet är att få tillgång till bostäder till de personer som berörs.

Kommunens högsta tjänstemannagrupp hade en jämn könsfördelning med 43 procent män. Måttet att andelen män ska öka i kommunens verksamheter visade en liten tillbakagång. För årets sju första månader visade siffrorna att andelen män minskade något jämfört med samma period år 2017. Det handlar dock om mycket små förändringar.

Andelen kvinnor på ledande poster i förtroendemannaorganisationen var låg. Bland presidierna var 14 procent kvinnor, vilket var en bra bit från målvärdet om 40 procent.

Slutsats

Mansdominansen bland de ledande förtroendevalda är svår att förändra under pågående mandatperiod. Men det går ändå att ge kvinnor ett större inflytande i det pågående arbetet. Det kan till exempel gälla tillsättning av styrgrupper och representanter till råd som kan ha stor betydelse för kommande prioriteringar och beslut.

Förvaltningsberättelse

Det här är Grästorp

Vision Grästorp 2020

I Grästorp finns energi

Grästorp har Västra Götalands bästa boendemiljö. Invånarna är nöjda med service och fritidsutbud och det är nära till mycket – allt från jobbutbudet i regionen till golfbanan i centrum. Förskolan och skolan ligger i topp i nationella undersökningar. Näringslivet sjuder av entreprenörsanda och de gröna näringarna blomstrar.

Kommunen är belägen söder om Vänern. Kommunen ligger mitt i Västra Götalands län där centralorten Grästorp har goda väg-, buss- och tågförbindelser. Från Grästorp till Trollhättan/Vänersborg är det cirka 3 mil och till Göteborg är det 9 mil. Kommunen gränsar till Lidköpings, Vara, Essunga, Trollhättans och Vänersborgs kommuner.

BEFOLKNING 31/12 RESPEKTIVE ÅR

	2018	2017	2016	2015	2014
Årlig förändring	– 19	29	77	14	– 11
Totalt:	**5 731**	**5 750**	**5 721**	**5 644**	**5 630**
– därav 0–6 år	387	413	410	399	400
7–15 år	584	575	591	566	552
16–18 år	189	209	194	190	182
19–24 år	337	331	342	366	404
25–64 år	2 783	2 794	2 793	2 779	2 762
65–84 år	1 227	1 222	1 200	1 151	1 139
85– år	224	206	191	193	191
– varav män	2 898	2 916	2 902	2 890	2 870
– varav kvinnor	2 833	2 834	2 819	2 754	2 760

UTDEBITERING

	2018	2017	2016	2015	2014
Kommunal utdebitering	21,57	21,57	21,57	21,57	21,57

MANDATFÖRDELNING 2015–2018

Totalt 27 mandat i kommunfullmäktige fördelade på:

Moderaterna (M)	8 mandat
Socialdemokraterna (S)	8 mandat
Centern (C)	6 mandat
Liberalerna (L)	2 mandat
Sverigedemokraterna (SD)	2 mandat
Miljöpartiet (MP)	1 mandat

Den politiska maktfördelningen domineras av moderaterna, centerpartiet och liberalerna. Ordföranden i kommunfullmäktige representerar moderaterna och även i kommunstyrelsen är ordföranden från moderaterna.

ARBETSMARKNAD

Arbetstillfällen i Grästorps kommun efter näringsgren (procent)	**Grästorp**	**Riket**
Vård/omsorg	28	18
Handel	14	12
Byggverksamhet	10	8
Utbildning	12	11
Jordbruk/skogsbruk	10	2
Företagstjänster, finans/försäkring	6	12
Tillverkning	6	11
Personliga/kulturella tjänster	4	5
Hotell/restaurang	2	2
Transport	3	5
Information/kommunikation	2	5
Civila myndigheter och försvar	1	6
Ej specificerad verksamhet	2	3

Anmärkning: Avser 2016, vilket är de senaste tillgängliga uppgifterna.

Organisation

Kommunstyrelsen har tre utskott som utgör beredningsorgan. Dessutom finns miljö- och byggnämnden som arbetar med myndighetsfrågor samt tillsyn inom området miljö och bygg. Räddningsnämnden är gemensam för Grästorp, Lidköping, Vara och Essunga kommuner.

I kommunstyrelsen fattas alla beslut med undantag av de som beslutas i miljö- och byggnämnden. Det är bara kommunstyrelsen som kan lämna förslag till kommunfullmäktige och ge uppdrag till kommunens gemensamma förvaltning.

Utskottens främsta uppgifter finns inom följande områden:

- Ekonomi- och verksamhetsuppföljning
- Beredning för förslag till mål, inriktningar och särskilda uppdrag
- Medborgardialog
- Beslut i enskilda individärenden

Det allmänna utskottet är även personalutskott.

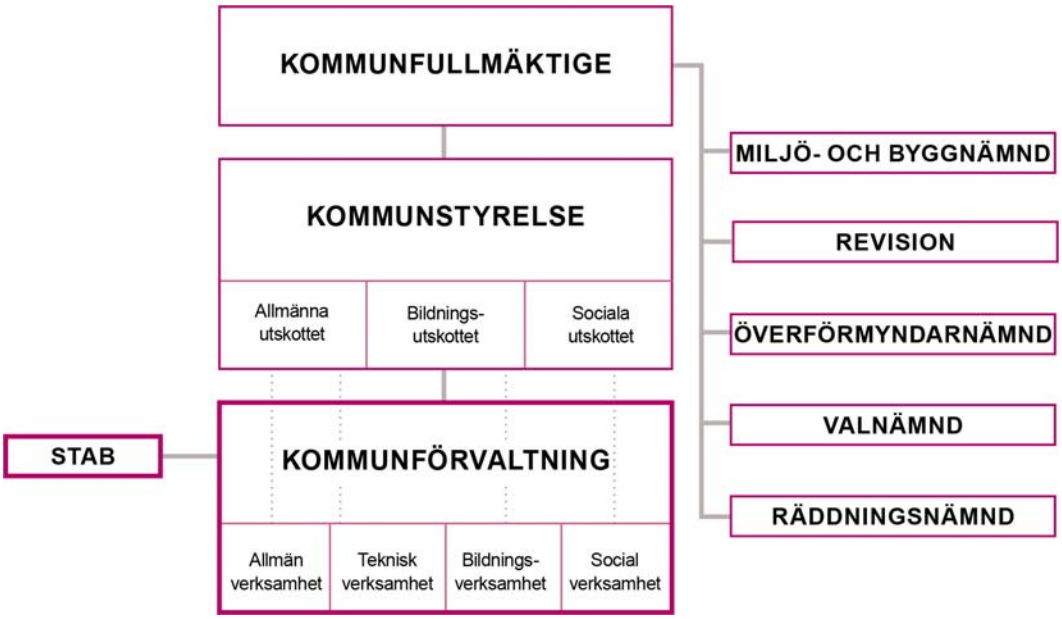

Ekonomisk sammanfattning

Årets resultat visade ett underskott på 0,6 mkr mot budget och gav ett totalt resultat på 6,1 mkr. Därmed uppfyllde Grästorp kommunallagens krav på en ekonomi i balans, men inte kravet på god ekonomisk hushållning. Under 2013 definierade kommunfullmäktige vad god ekonomisk hushållning ska innebära utifrån fem finansiella mål. Resultatet var betydligt lägre än 2017, cirka 7,0 mkr, och 0,3 mkr lägre än 2016. Budgetåret 2016 innehöll flera stora poster av engångskaraktär som belastade resultatet. Om dessa jämförelsestörande poster exkluderas, betyder det att resultatet var 13,1 mkr respektive 15,3 mkr för dessa år. Resultatet för 2018 var därmed betydligt lägre än de senaste åren. Sedan balanskravet infördes år 2000 har kommunen visat positiva resultat, med undantag av 2003 och 2004. Med resultatet 2018 har kommunen redovisat överskott 14 år i rad.

Budgetavvikelserna i den löpande verksamheten, som nämnder och utskott ansvarar för, varierade mellan 1,2 mkr och –1,4 mkr. 2016 redovisade alla verksamheter ett positivt resultat medan en verksamhet redovisade ett negativt resultat 2017. För 2018 redovisade två verksamheter ett negativt resultat. Totalt redovisade den löpande verksamheten ett underskott på 0,5 mkr mot budget, med en nettokostnad på 322,2 mkr. Budgetavvikelsen blev därmed negativ, cirka 0,1 procent i den löpande verksamheten. År 2017 redovisade verksamheterna ett sammanlagt överskott på 2,1 mkr mot budget, vilket motsvarade 0,9 procent i positiv budgetavvikelse. Finansförvaltningen redovisade en negativ avvikelse på 1,6 mkr. Den viktigaste uppgiften framöver är att behålla den goda kostnadskontrollen, för att även i fortsättningen få positiva resultat. Det finns tydliga signaler på att ekonomin blir allt mer ansträngd, vilket också resultatet för 2018 tydligt visade. Genom god kostnadskontroll och budgetdisciplin kan Grästorp även fortsättningsvis ha stabil ekonomi och långsiktigt klara en nivå som uppfyller kraven för god ekonomisk hushållning.

Investeringsvolymen var 29,3 mkr netto, vilket var betydligt lägre än 2017 som var den näst högsta sedan tidigt 80-tal. Investeringarna år 2016 uppgick till 17,4 mkr och år 2015 till 18,9 mkr. Investeringsnivån 2014 var den högsta någonsin under ett enskilt budgetår, 54,2 mkr. Finansnettot, det vill säga skillnaden mellan kostnads- och intäktsränta, var något bättre än 2017 och belastade kommunens resultat med cirka 0,5 mkr. Kommunen behöver göra en noggrann prioritering av olika behov för att hålla investeringarna på en nivå som kan finansieras långsiktigt, utan alltför stora påfrestningar på ekonomin. En ökad upplåning för att finansiera höga investeringsnivåer ökar det negativa finansnettot och påverkar också soliditeten negativt. Den procentuella ökningen av nettokostnaderna på 5,1 procent var betydligt högre än ökningen av skatte- och bidragsintäkterna, som ökade med 2,6 procent jämfört med 2017. För att klara de finansiella målen och en god ekonomisk hushållning, måste verksamhetens nettokostnader ligga på en nivå som är anpassad till de ekonomiska förutsättningarna. Kommunens negativa finansnetto behöver fortsätta att förbättras för att inte räntekostnaderna ska tränga undan det ekonomiska utrymmet för olika verksamheter. Pengar som då frigörs kan användas till att stärka ekonomin, vilket ökar möjligheterna till verksamhetsutveckling.

Kulturhuset

Omvärldsanalys

Samhällsekonomin

De ekonomiska förutsättningarna för Sveriges kommuner – även för Grästorp – påverkas av utvecklingen både inom landet och i omvärlden. Den svenska ekonomin utvecklades starkt under 2017 och Sverige befann sig i en högkonjunktur. 2018 avmattades tillväxten och toppen på högkonjunkturen passerades, vilket indikerar att en avmattning i ekonomin nu kommer att följa. Den starka utvecklingen på arbetsmarknaden kommer därmed att brytas genom minskad sysselsättning. En svagare utveckling av antalet arbetade timmar medför också en dämpning av tillväxten av skatteunderlaget kommande period. Under de följande åren, 2019–2020, blir det betydligt svårare att finansiera verksamheterna. Det beror delvis på att skatteunderlaget då inte längre växer lika snabbt. Det blir också allt svårare att hitta arbetskraft med rätt kompetens, det gäller speciellt inom kommunsektorn. Det är ändå viktigt att notera att nuvarande bedömning inte innebär att Sverige är på väg in i en lågkonjunktur, utan handlar mer om att gå från högkonjunktur till en konjunktur av mer normal karaktär.

Högre räntenivåer är att vänta då inflationsmålet i genomsnitt de senaste åren legat på 2 procent. Räntehöjningar genomfördes redan under 2018 i USA, Norge och Storbritannien. Utifrån denna bakgrund är det troligt att Riksbanken kommer att höja reporäntan ett flertal gånger de kommande åren. En viss ökning av räntenivåerna noterades vid nyupplåning och omsättning av befintliga lån under 2018.

Intäktsnivån är avgörande för möjligheten att finansiera den kommunala verksamheten. Det finns också en uppfattning, bland annat från Sveriges kommuner och Landsting, att det finns exempel på reformer där staten valt att tolka finansieringsprincipen på ett tveksamt sätt. Det ger ökade kostnader för reformer utan medföljande finansiering. Skatteintäkter och generella statsbidrag är helt avgörande, då pengar är medel i den offentliga verksamheten och målet är att bygga välfärd på den lokala nivån.

En annan växande fråga är den kostnadsdrivande effekten av de riktade och till viss del tillfälliga statsbidragen, med försämrade förutsättningar för planering som följd. Här finns en rad exempel på riktade bidrag som snarare ställer till än löser problem. Genom att staten styr med riktade bidrag fråntas den lokala nivån ansvaret för styrning och planering av verksamheten. Detta minskar den lokala anpassningsförmågan som finns i ett decentraliserat styrsystem.

En tydlig trend är att kommunens verksamhet utsätts för ett högt demografiskt tryck. Det är känt sedan lång tid att den demografiska utvecklingen, tillsammans med ökad efterfrågan av välfärd, kommer att innebära ökade utmaningar inom välfärdssektorn. Det innebär också att ett betydande glapp riskerar att uppstå mellan kommunernas intäkter och de kraftigt växande behov av välfärdsomsorg som den snabba befolkningstillväxten och den förändrade befolkningsstrukturen för med sig. Mest tydligt är det inom äldreomsorgens verksamhet där antalet äldre i befolkningen ökar snabbt samtidigt som den yrkesverksamma gruppen, som ska betala för en ökad kostnad inom vård och omsorg, bara ökar marginellt eller till och med minskar. Den så kallade försörjningskvoten förändras kraftigt på några års sikt.

Vilka möjligheter finns då att möta dessa utmaningar? Effektivisering är en första tanke, men det finns även andra möjligheter.

Samverkan mellan stat och kommuner och mellan kommuner. En dialog kan skapa samsyn kring utmaningar och förändringsbehov, och gör det möjligt att komma överens om gemensamma satsningar för långsiktiga förändringar. För mindre kommuner är detta en förutsättning för att kunna hantera de kommande utmaningarna.

Ökad användning av ny teknik. Arbetssätt och rutiner kan förändras genom att bland annat bättre nyttja ny teknik och digitalisering, inte minst inom äldreomsorgen där antalet invånare över 80 år ökar snabbt.

Längre arbetsliv. Det demografiska trycket ställer också krav på ett längre arbetsliv för att finansiera välfärden, när andelen yrkesverksamma i befolkningen minskar. Även möjligheten att bemanna tjänster blir en utmaning då arbetskraften inte räcker till och svårigheten att hitta rätt kompetens ökar.

Det arbete som Grästorp startade i *Grästorp 5.0* stämmer därför väl in i de utmaningar som behöver hanteras genom de principer som 5.0 bygger på, nämligen Värdskap, Helhet, Medledarskap, Innovation och Digitalisering.

Grästorps kommuns ekonomi

Ekonomin i Grästorps kommun var stark från år 2005 och framåt. Sedan balanskravet infördes år 2000 har kommunen redovisat positiva resultat alla år, utom 2003 och 2004. Resultatet för 2018 blev 6,1 mkr. Det betyder att kommunen har redovisat överskott 14 år i rad. Den löpande verksamheten redovisade ett underskott på 0,5 mkr. Resultatet på verksamhetsnivå år 2017 var ett överskott med 2,1 mkr, respektive 4,8 mkr under år 2016. Utvecklingen av skatteunderlaget är en viktig del i kommunens ekonomi. Skatteintäkterna år 2018 låg i nivå med budget. År 2017 var skatteintäkterna 1,1 mkr högre än budget och 2016 var skatteintäkterna 0,5 mkr lägre än budget. Det är värt att notera att skatteintäkterna varit lägre än budget under några år. Innan dess har positiva skatteavräkningar starkt bidragit till de positiva resultaten för kommunen.

En annan viktig del i den kommunala ekonomin är invånarantalet och hur det förändras. Grästorps kommun ökade sitt invånarantal med totalt 95 personer åren 2006–2009, efter att befolkningen minskat tio år i rad. En kraftig förändring inträffade 2010 då kommunen blev 81 personer färre. Trenden fortsatte även 2011, då befolkningen minskade med 102 personer. Totalt innebar det en minskning med 183 personer på två år, vilket medförde kraftiga minskningar av skatte- och bidragsintäkter. En analys av förändringen visade att det främst var inflyttningen till kommunen som minskade under dessa år. År 2012 fortsatte invånarantalet att minska, men planade ut. Totalt uppgick förändringen till –35 personer. 2013 vände utvecklingen och kommunen ökade med 2 invånare. 2014 minskade invånarantalet återigen, denna gång med 11 personer. Den minskningen hämtades igen 2015 då invånarantalet ökade med 14 personer. Även 2016 ökade invånarantalet, nu med 77 personer, och 2017 fortsatte ökningen och uppgick till 29 personer. För 2018 minskade invånarantalet igen med 19 personer. Under de senaste fem åren ökade kommunens invånarantal med 90 personer, medan minskningen uppgick till 120 personer vad gäller perioden som omfattar de senaste tio åren.

Det budgeterade resultatet 2019 uppgår till 6,8 mkr. Inför kommande år är förutsättningarna för den kommunala planeringen osäkra. För att höja beredskapen för kostnadsökningar eller intäktsminskningar finns därför en finansiell reserv i budgeten. Det är också nödvändigt att kommunen fortsätter att effektivisera, förändra organisationsmönster samt samverka med andra aktörer. Därmed minskar riskerna för en försämrad ekonomi.

Ekonomiskt resultat

Årets resultat blev 6,1 mkr, vilket motsvarade 1 067 kronor per invånare. Resultatet var 0,6 mkr lägre än budget. Mellan 1993 och 1999 redovisade kommunen negativa resultat på sammantaget 52,8 mkr. Åren 2000–2002 var resultaten positiva, totalt 9,8 mkr, medan resultaten åren 2003–2004 återigen var negativa och gav ett sammanlagt underskott på 12 mkr. Från och med 2005 uppgick de sammanlagda resultaten i Grästorp till 98,4 mkr. Sedan balanskravet infördes har kommunen redovisat ett ackumulerat resultat på 96,2 mkr.

Balanskravet

Från och med budgetåret 2000 kräver lagen att kommunens budget ska vara balanserad, det vill säga att intäkterna måste vara större än kostnaderna. För att uppfylla kravet räcker det inte med att kommunen redovisar ett positivt resultat på sista raden i balansräkningen. En särskild balanskravsutredning måste göras för att svara på frågan om kommunen uppnår ekonomisk balans. Uppställningsformen är delvis reglerad. Har kommunen en resultatutjämningsreserv ska förändringen av reserven också redovisas i balanskravsutredningen.

Balanskravsutredning

(mkr)	2018	2017	2016
Årets resultat enligt resultaträkningen	**6 113**	**13 119**	**6 446**
Justering av samtliga realisationsvinster	–	–	–
Justering för realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet	–	–	–
Justering för realisationsförlust enligt undantagsmöjlighet	–	–	–
Orealiserade förluster i värdepapper	–	–	–
Justering för återföring av orealiserade förluster i värdepapper	–	–	–
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	**6 113**	**13 119**	**6 446**
Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	–	– 2 000	–
Användning av medel från resultatutjämningsreserv	–	–	–
Balanskravsresultat	**6 113**	**11 119**	**6 446**

Av utredningen framgår att kommunen klarade balanskravet 2018. Av tidigare balanskravsutredningar framgår även att kommunen klarade balanskravet 2000–2002 och 2005–2017, men inte åren 2003 och 2004. Enligt kommunallagen ska kommunen reglera det negativa resultatet om kostnaderna för ett visst räkenskapsår överstiger intäkterna. Kommunen ska även återställa det redovisade egna kapitalet enligt balansräkningen under de närmast följande tre åren. Kommunfullmäktige kan besluta att låta bli att göra en sådan reglering, om det finns synnerliga skäl att inte återställa resultatet. Den kommunala redovisningslagen anger i sin tur att om fullmäktige beslutar att inte göra en reglering av ett negativt resultat, ska kommunen i förvaltningsberättelsen för det aktuella året skriva att man beslutat att inte reglera underskottet. Kommunen ska redogöra för sina skäl till beslutet och även beskriva när och på vilket sätt man i stället tänker återställa det negativa resultatet. Genom resultatet 2005, efter genomförd balanskravsutredning, återställde kommunen det egna kapitalet i sin helhet utifrån 2003 och 2004 års underskott. Kommunen uppfyllde därmed kommunallagens krav och är på så sätt i fas med regelverket och kraven på en ekonomi i balans. Av balanskravsutredningen 2018 framgår också att ingen ytterligare avsättning av medel till resultatutjämningsreserven gjordes. Av balansräkningen framgår att resultatutjämningsreserven uppgick till 12,5 mkr vid årsskiftet.

Verksamhetens nettokostnader

Verksamhetens nettokostnader visade hur mycket kommunens verksamheter kostade under året. Här ingick även delar av finansförvaltningen, inklusive avskrivningar. Nettokostnaderna visade hur mycket skatteintäkter och bidrag som behövde skjutas till för att finansiera den löpande verksamheten. Nettokostnaderna var 326,5 mkr år 2018, vilket innebar en ökning med 5,1 procent från 2017. För att klara en ekonomi i balans är det viktigt att verksamhetens kostnader anpassas till kommunens ekonomiska förutsättningar. Verksamhetens förmåga att hålla budget är avgörande för resultatet. För att kunna jämföra olika år, måste nettokostnadernas utveckling ställas i förhållande till skatteintäkterna, statsbidraget och utjämningssystem. Intäkterna från skatte- och utjämningssystem ökade med 2,6 procentenheter och uppgick till 333,1 mkr i bokslutet. Ökningen av intäkterna, räknat i procent, var alltså betydligt lägre än den procentuella ökningen av de löpande nettokostnaderna. Skatteintäkter och statsbidragen i utjämningssystemen blev 1,3 mkr lägre än budget. Det berodde bland annat på ett lägre invånarantal den 1 november 2017 än vad som var underlaget till de finansiella beräkningarna i budget 2018. År 2017 var intäkterna 2,2 mkr högre än budget och 2016 var intäkterna 4,1 mkr högre än budget, medan intäkterna var 2,0 mkr lägre än budget 2015. Av redovisningen framgick att nettokostnadsökningen de senaste fem åren var större än ökningen av skatte- och bidragsintäkter under 2016 och 2018. Förändringen var lika stor 2014. Åren 2015 och 2017 ökade skatteintäkter och statsbidrag mer än verksamhetens nettokostnader. Kostnads- och intäktsförändringen över tid signalerar hur kommunens ekonomi utvecklas. Det är viktigt att nettokostnaderna inte ökar mer än skatte- och bidragsintäkterna. Målet är att kommunen ska kunna skattefinansiera sina investeringar, vilket är ett av de finansiella målen. Resultatutvecklingen får därför inte försämras ytterligare de kommande åren. Utvecklingen 2018 innebar en påfrestning på ekonomin och försvårade förutsättningarna för en ekonomi i balans. Resultatet innebar också att kommunen inte klarade kravet på god ekonomisk hushållning. Den procentuella ökningen av intäkterna under 2015 och 2017 gav en positiv inverkan på ekonomin. För 2016 och 2018 med utgångspunkt från det redovisade resultatet var situationen den omvända, vilket gav direkt effekt på resultatet. Det minskade förutsättningarna att finansiera kommunens investeringar med skatteintäkter, då en allt större del av skatteintäkter och generella statsbidrag gick åt till att finansiera den löpande verksamheten.

Utveckling av nettokostnader, skatteintäkter och statsbidrag

(procent)

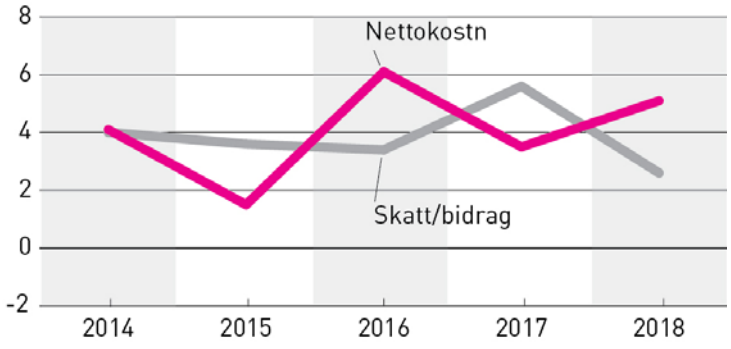

Resultat före extraordinära poster

Resultatet visade hur mycket årets verksamhet inklusive finansförvaltningen kunde bidra med till investeringar eller påverka rörelsekapitalet. År 2018 blev resultatet på 0,6 mkr sämre än år 2017. Finansnettot – som påverkar resultatnivån – är skillnaden mellan ränteintäkter på kapital och räntekostnaderna för kommunens lån, inklusive räntekostnaden på avsättningen till pensioner. Från 2015 redovisades även intäkterna av kommunens borgensavgifter under finansiella intäkter i resultaträkningen. Finansnettot 2018 var cirka 0,5 mkr i kostnader, vilket betyder att kommunens räntekostnader var högre än intäkterna. Finansnettot var något bättre 2018 än både 2017 och 2016. En bidragande orsak till att finansnettot förbättrades var löpande omsättning och den låga räntenivån på kommunens anläggningslån. Utvecklingen av finansnettot påverkade kommunens totala ekonomi. Det berodde på att räntekostnaderna upptog ett utrymme som annars kunnat användas till verksamhet.

Finansnetto

(mkr)

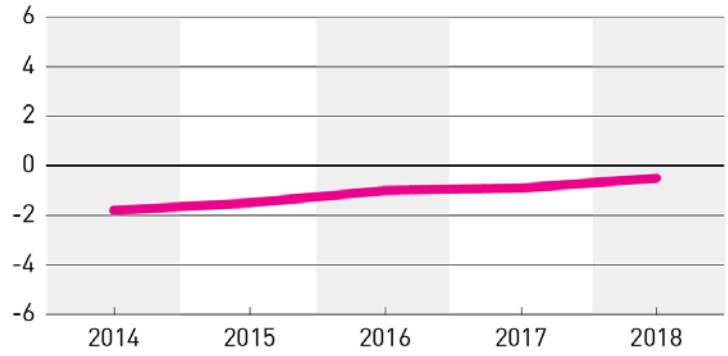

Årets resultat

Resultatet blev 6,1 mkr. Ett annat mått på resultatutvecklingen är hur stor andel resultatet utgör i förhållande till skatteintäkter, statsbidrag och utjämningssystem. Miniminivån – en ekonomi i balans – är långt ifrån tillräcklig för att kommunen ska ha långsiktigt stabila, ekonomiska förutsättningar. I ett längre perspektiv kan kommunen därför inte nöja sig med att nå ett nollresultat eller strax över noll. Kommunen måste ha ett ekonomiskt överskott. Det behövs för att skapa handlingsutrymme och hantera svängningar i skatte- och utjämningssystem eller andra oförutsedda händelser som påverkar kostnads- och intäktsutvecklingen. Resultatet var 1,8 procent av skatte- och bidragsintäkterna. Därmed klarade kommunen inte resultatmålet som var 2,0 procent i budgeten för 2018. Nivån på 2,0 procent utgjorde även nivån i bedömningen om kommunen uppfyllde god ekonomisk hushållning, vilket inte var fallet då resultatet var 1,8 procent.

Årets resultat av skatter och statsbidrag

(procent)

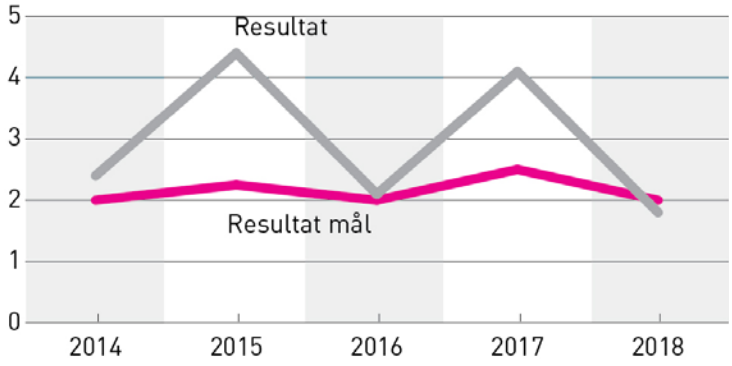

Årets resultat

(mkr)

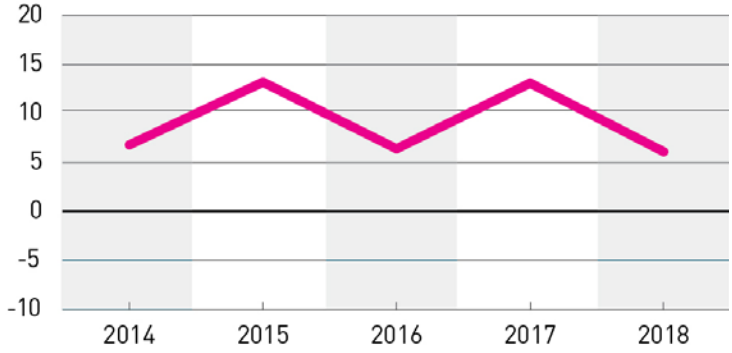

Eget kapital

Förändringen av det egna kapitalet i balansräkningen var 6,1 mkr, vilket är detsamma som det redovisade resultatet i resultaträkningen. Det egna kapitalet uppgick till 172,7 mkr i bokslutet. Den del av pensionsåtagandet som intjänades före 1998 redovisades i sin helhet som en ansvarsförbindelse enligt den så kallade blandmodellen. Ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelserna uppgick till 107,9 mkr, inklusive ränta. Totalt, med löneskatten inräknad, uppgick pensionsåtagandet till 134,1 mkr. Det var en minskning med 2,9 mkr jämfört med 2017. Det är viktigt att kommunen skapar utrymme för dessa kostnader under lång tid framöver. På skuldsidan i balansräkningen redovisas bara de pensionsförpliktelser som intjänats från och med 1998 och som gäller det tidigare pensionsavtalet PA-KL. För övriga pensionsåtaganden har kommunen en försäkringslösning som regleras via premieinbetalning. Premien för försäkringen redovisades i finansförvaltningen. Under 2013 beslutade kommunfullmäktige om riktlinjer för en resultatutjämningsreserv (RUR). Beslutet innefattade även att avsätta medel till reserven. Det innebar att cirka 2,0 mkr av resultatet för åren 2010–2012 redovisas som en separat post under rubriken Eget kapital i balansräkningen. 2013 avsattes ytterligare cirka 1,0 mkr till reserven. För 2014 avsattes ytterligare 0,5 mkr till resultatutjämningsreserven enligt regelverket i kommunallagen och kommunens riktlinjer som styr hanteringen av reserven. Även 2015 fanns utrymme att avsätta 7,0 mkr till reserven. RUR uppgick därmed till 10,5 mkr som en del av det egna kapitalet. Någon avsättning till RUR gjordes inte i bokslutet för 2016 men 2017 avsattes 2,0 mkr till reserven som därefter uppgick till 12,5 mkr. För 2018 har ingen ny avsättning gjorts, varför reserven fortfarande uppgick till 12,5 mkr. Resterande del på 160,2 mkr utgjordes av övrigt eget kapital. Kommunen hade inga andra avsättningar specificerade inom det egna kapitalet.

Förändring av eget kapital

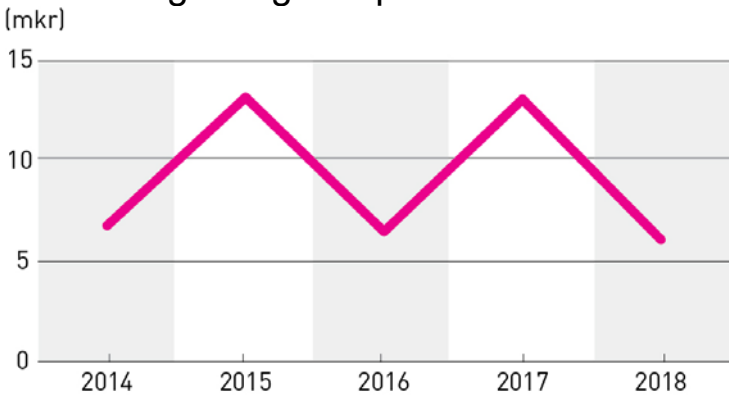

Utveckling av eget kapital

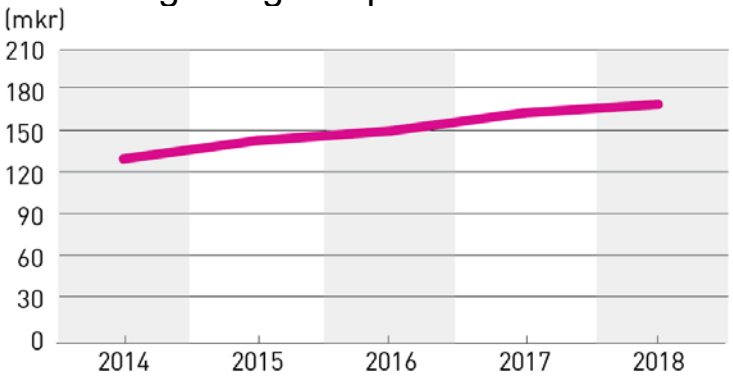

Pensionsförpliktelserna i sin helhet

(mkr)	2018	2017	2016
Avsatt för pension inklusive löneskatt	6,3	5,1	4,5
– Pensionsförpliktelser inklusive löneskatt som redovisas som ansvarsförbindelse	134,1	137	138,1
Summa pensionsförpliktelser (återlån)	140,4	142,1	142,6

Rörelsekapital

De likvida medlen ökade med 19,7 mkr och var vid årsskiftet 64,4 mkr. Förändringar i kortfristiga skulder och fordringar påverkade också kommunens rörelsekapital. De kortfristiga fordringarna ökade med 2,6 mkr och var vid årets slut totalt 32,4 mkr. Ökningen fördelade sig mellan kundfordringar och fordringar på kommuner. De kortfristiga skulderna ökade med 5,2 mkr till 84,6 mkr vid årsskiftet. De korta skulderna till kommunens leverantörer ökade med 2,4 mkr. Semesterlöneskulden räknades upp med 1,0 mkr till totalt 17,4 mkr. Rörelsekapitalet var totalt 12,2 mkr då omsättningstillgångarna (96,8 mkr) var högre än kommunens kortfristiga skulder (84,6 mkr).

Likvida medel

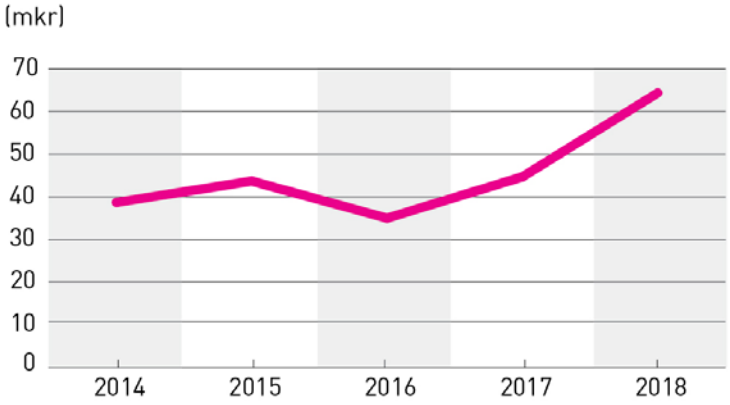

Soliditet

Soliditet är ett mått på den finansiella styrkan. En sjunkande soliditet är ett tecken på en ekonomi i obalans. Inom den privata sektorn är soliditetsbegreppet viktigt för att mäta den ekonomiska styrkan i ett företag. Inom den offentliga sektorn har inte soliditetsmåttet samma tyngd, bland annat på grund av beskattningsrätten. Soliditeten i Grästorp var 42,7 procent, det vill säga 3,4 procentenheter lägre än 2017. Detta var en direkt effekt av en sjunkande resultatnivå och en ökad skuldsättning genom lånefinansierade investeringar. Ett annat och tydligare sätt att redovisa soliditeten är att räkna in det totala pensionsåtagandet – även de pensionsförpliktelser i ansvarsförbindelsen som intjänats före 1998. Med det sättet att räkna hade kommunen en svagare soliditet. Det berodde på att det egna kapitalet (172,7 mkr) i balansräkningen var något högre än pensionsförpliktelsen i ansvarsförbindelsen (134,1 mkr). Soliditeten 2018 uppvisade ett positivt värde även när hela pensionsåtagandet lyftes in i underlaget för beräkningen. Då var soliditeten 9,7 procent. Hela ansvarsförbindelsen minskade med 3,0 mkr mellan 2017 och 2018. Utbetalningarna av pensionsmedel från ansvarsförbindelsen blev 6,5 mkr inklusive löneskatt. Detta minskade skulden. Motsatt effekt – en ökning av skulden – får de finansiella posterna som värdesäkrar åtagandet. Förändringen var 3,6 mkr inklusive löneskatt.

Diagrammet visar utvecklingen av soliditeten; dels exklusive pensionsförpliktelser i ansvarsförbindelsen (den övre rosa kurvan) och dels inklusive ansvarsförbindelsen (den nedre grå kurvan).

Soliditeten

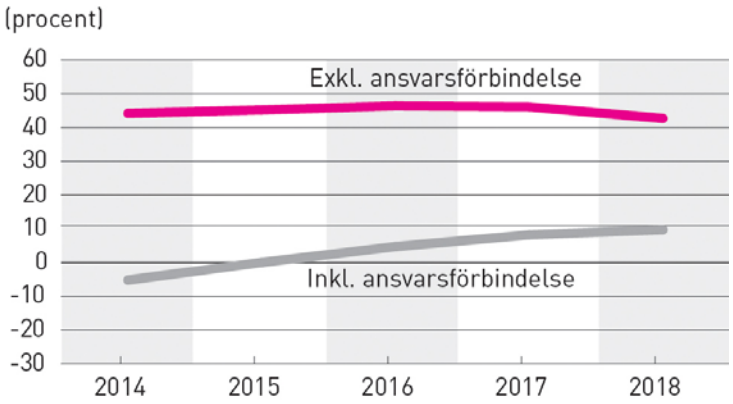

Låneskuld

Av finansieringsanalysen framgick att kommunen amorterade låneskulden med 55,4 mkr. Summan bestod av en amortering enligt löpande kreditavtal inklusive förtida inlösen (15,2 mkr), omsättning av befintliga lån (40,2 mkr) samt en återföring respektive avsättning av nästkommande års amortering som ska betraktas som korta skulder. Upplåningen (79,4 mkr) som redovisades i finansieringsanalysen avsåg en nyupplåning (40,0 mkr) samt omsättning av befintliga lån (39,4 mkr). Då omsättning av befintliga lån betraktas som amortering och nyupplåning utgör skillnaden den faktiska förändringen av låneskulden. För 2018 uppgick nyupplåningen till 24,0 mkr. Viss upplåning är även budgeterad för 2019 för finansiering av olika investeringsobjekt.

Enligt balansräkningen hade kommunen långfristiga skulder på 126,1 mkr vid årsskiftet 2018–2019. Av dessa skulder utgjorde 121,9 mkr anläggningslån. Den faktiska låneskulden till kommunens långivare var 126,9 mkr. Skillnaden utgör 2019 års planerade amorteringar, som i redovisningen betraktas som kortfristig skuld. Övrig redovisad långfristig skuld i balansräkningen, 0,2 mkr, utgjordes av värdet på periodiserade anslutningsavgifter. Av den totala låneskulden har 32,3 procent bunden ränta, medan resterande del, 67,7 procent, löper med rörlig ränta. Att ha delar av den totala låneskulden med rörlig ränta innebär att kommunen är känslig för ränteförändringar och därmed utsatt för en viss ränterisk. Då låneskulden ökade från 26,7 mkr år 2010 till nuvarande 126,9 mkr har ränterisken ökat. Samtidigt nyttjade kommunen det låga ränteläget genom korta löptider och hade därmed möjlighet att snabbt förändra löptider för lånen, vilket innebar en begränsad riskexponering. Genomsnittsräntan för kommunens krediter under år 2018 var 0,78 procent. Grästorps kommun har inga utlandslån och samtliga krediter finns hos Kommuninvest AB.

Kredit med bunden ränta, 40,9 mkr, omsätts i maj 2019.

Krediter med rörlig ränta, 85,9 mkr, förfaller enligt följande:

- 7,7 mkr, mars 2019
- 19,0 mkr, november 2019
- 9,5 mkr, februari 2020
- 9,8 mkr, maj 2020
- 40,0 mkr, oktober 2020

Fördelningen av den samlade låneskulden vad gäller ränte- och kreditförfall avvek något i förhållande till normalfallet i finansieringspolicyn. Den aktuella fördelningen vid årsskiftet innebar att beloppen för ränte- och kreditförfall på kortare löptider, upp till två år, var något högre än riktvärdet i policyn. Orsaken till avvikelsen var en strävan att nyttja det låga ränteläget som för närvarande råder för krediter med kortare löptider.

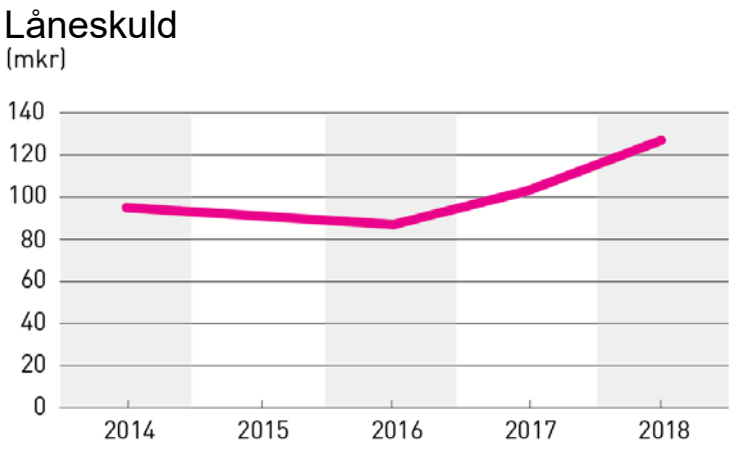

Driftredovisning

Sammanställningen visar verksamhetens redovisade resultat och fördelningen mellan kommunens olika verksamheter. En redovisning av ekonomin finns även i kommunstyrelsens och miljö- och byggnämndens enskilda redovisningar. I driftredovisningen ingår verksamheternas interna kostnads- och intäktsposter. Dessa poster elimineras sedan i finansförvaltningens redovisning för att resultatet ska bli detsamma som visas i kommunens externredovisning – resultaträkningen.

Av sammanställningen framgår att resultatet på verksamhetsnivå var –0,5 mkr. Sammanfattningsvis överskred kostnaderna budgeten med 10,6 mkr. Intäkterna blev 10,1 mkr högre än budgeterat. Lägre investeringsutgifter medförde också lägre kapitalkostnader som fördelades till verksamhetsnivån. Vidare påverkades verksamheten av vissa engångseffekter som exempelvis kostnader för rivning av förskolan Ugglan. Ökad omfattning av olika arbetsmarknadsåtgärder påverkade kostnadsnivån, men samtidigt ökade intäkterna då åtgärderna finansierades med statsbidrag. Bland övriga avvikelser i verksamheten kan nämnas ökade kostnader för detaljplanearbete och markförsörjning, gymnasieskolan och vuxenutbildningen samt LSS-verksamheten. Kostnadsnivån inom förskoleverksamheten var lägre än budget. Budgetavvikelserna varierade mellan tekniska verksamhetens överskott på 1,2 mkr och sociala verksamhetens underskott på 1,4 mkr.

Finansförvaltningen redovisade ett underskott på 1,6 mkr exklusive avskrivningar. De stora budgetavvikelserna som redovisas på kostnads- respektive intäktssidan beror på elimineringen av interna poster. Arbetsgivaravgifter, försäkringsavgifter och pensionskostnader redovisade en avvikelse mot budget med –2,2 mkr, vilket var en direkt följd av ett förändrat löneläge där en av orsakerna är olika riktade lönelyft i verksamheten. Genom olika beslut under 2018 som gällde disposition ur den finansiella reserven med 0,8 mkr redovisades resterande del, 0,4 mkr, som överskott. Kostnadsökningar i finansförvaltningen balanserades delvis mot förändringar på intäktssidan. Därmed blev den totala budgetavvikelsen relativt liten. I finansförvaltningen redovisades även 0,3 mkr som utgjorde en kostnad motsvarande 1/25 av kostnaden för den statliga medfinansieringen av utbyggnaden av E20.

Nivån på avskrivningarna var en följd av genomförda investeringar. Avskrivningarna uppgick till 13,5 mkr, vilket var cirka 2,5 mkr lägre än budget, trots en relativt hög investeringsvolym. Den lägre avskrivningskostnaden påverkades av att endast 52 procent av den budgeterade investeringsvolymen genomfördes under 2018. Dessutom påverkades avskrivningskostnaderna av att stora delar av investeringsprojekten pågick över årsskiftet och därför inte belastades av några avskrivningar. En annan effekt är att allt fler anläggningstillgångar omfattas av komponentavskrivning. Avskrivningarna var något högre än 2016 och cirka 0,6 mkr lägre än 2017. Nivån 2017 påverkades delvis av en nedskrivning av värdet på förskolan Backen, eftersom delar av förskolan revs i anslutning till om- och tillbyggnaden av förskolan Äventyret. Även 2018 påverkades av en nedskrivning av värdet då förskolan Ugglan revs och ersattes med förskolan Äventyret.

Totalt var nettokostnaderna i den löpande verksamheten, exklusive finansförvaltningen, 0,5 mkr högre än budgeterat. Det motsvarade 0,1 procent av de budgeterade nettokostnaderna för 2018. Om avvikelserna inom finansförvaltningen samt avskrivningarna läggs till, var den totala budgetavvikelsen för verksamhetens nettokostnader i resultaträkningen 0,5 mkr.

Budgetföljsamhet, mkr

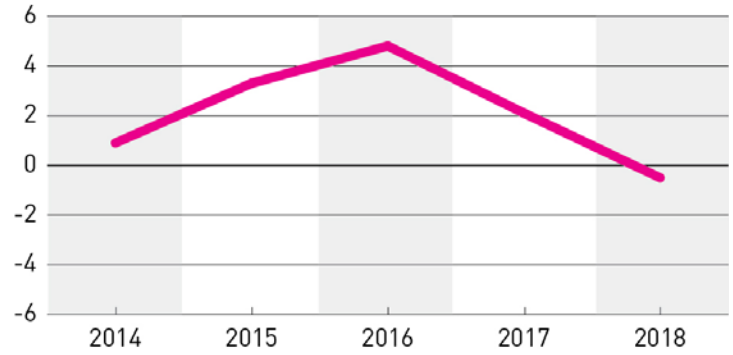

Budgetföljsamhet, procent

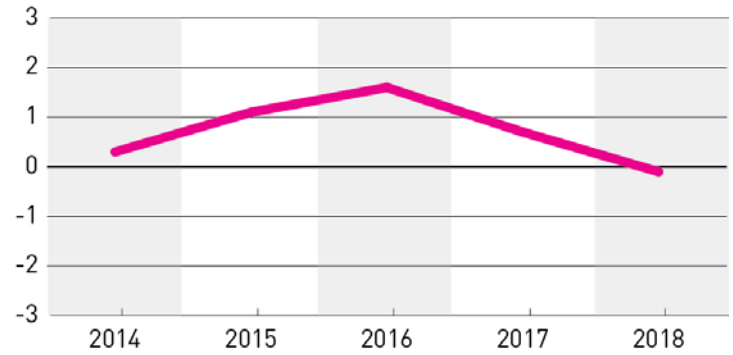

NÄMND	KOSTNAD		INTÄKT		NETTOKOSTNAD	
	Redovisning	Avvikelse mot budget	Redovisning	Avvikelse mot budget	Redovisning	Avvikelse mot budget
Kommunstyrelsen						
– allmän verksamhet	66 505	– 4 660	19 496	5 667	47 009	1 007
– teknisk verksamhet	97 362	– 2 092	65 319	3 276	32 043	1 184
– bildningsverksamhet	138 743	– 2 483	17 731	1 354	121 012	– 1 129
– social verksamhet	187 309	– 1 228	66 101	– 203	121 208	– 1 431
Miljö- och byggnämnd	1 998	– 91	1 054	– 6	944	– 97
Summa	**491 917**	**– 10 554**	**169 701**	**10 088**	**322 216**	**– 466**
Finansförvaltningen	– 71 922	12 149	– 62 736	– 13 736	– 9 186	– 1 587
Summa	**419 995**	**1 595**	**106 965**	**– 3 648**	**313 030**	**– 2 053**
Avskrivningar	13 462	2 505			13 462	2 505
SUMMA	**433 457**	**4 100**	**106 965**	**– 3 648**	**326 492**	**452**

Investeringsredovisning

Kommunen investerade i fastigheter och anläggningar för totalt 29,3 mkr netto under 2018.

De mest omfattande investeringarna var:

- förskolan Äventyret: 13,9 mkr
- planerat underhåll och mindre investeringar: 5,5 mkr
- gata, vatten- och avloppsnät inklusive saneringsåtgärder: 3,6 mkr
- Lunnevibadet: 1,9 mkr
- exploatering av Skogsgläntan: 0,8 mkr
- inventarier, maskiner samt utrustning till den tekniska verksamheten: 0,8 mkr
- exploatering av Brännebacka Södra: 0,7 mkr.

Ovanstående projekt motsvarade cirka 90 procent av de totala investeringarna. I november 2017 fastställde kommunfullmäktige 2018 års investeringsbudget till 60,5 mkr. Kommunstyrelsen beslutade i april att ombudgetera cirka –4,2 mkr för pågående projekt och/eller täckning av underskott i investeringsredovisningen 2017. Efter detta beslut förändrades budgeten för investeringar 2018 till totalt 56,3 mkr.

Investeringsutgifterna uppgick till 32,3 mkr och investeringsinkomsterna till cirka 3,0 mkr. Därmed blev den totala investeringsvolymen 27,0 mkr lägre än budgeterat. En del av återstående medel avsåg pågående investeringsprojekt och fördes över till 2019 års investeringsbudget. Underskott på vissa projekt fördes också över till 2019 för att täckas med nya budgetmedel.

Under de senaste åren hade kommunen för höga nettoinvesteringar i förhållande till resultatutvecklingen över tid. Nettoinvesteringarna 2018 var visserligen cirka 19,2 mkr lägre än 2017 men 11,8 mkr högre än 2016. Investeringsnivån har varit hög sedan 2008, med undantag av 2013, 2015 och 2016. Investeringarna 2017 var de näst högsta sedan början av 1980-talet då bygget av vårdcentralen, nuvarande Kommunens Hus, genomfördes. Under 2018 var investeringsvolymen på en mer hanterbar nivå, även om målet för självfinansiering av investeringarna inte uppnåddes.

Investeringsnivån 2018 medförde att kommunen behövde öka lånefinansieringen med sammanlagt 24,0 mkr. De senaste tio åren redovisade kommunen en nettoinvesteringsnivå som var högre än 20 mkr vid sex tillfällen: åren 2009, 2011, 2012, 2014, 2017 och 2018. De senaste fem åren, 2014–2018, investerade kommunen 168,3 mkr netto, vilket motsvarar närmare 34 mkr årligen.

Inför 2019 budgeterade kommunen 41,2 mkr till investeringar. Det gjorde att nivån fortfarande är mycket hög. I den totala nivån för 2019 ingår anslag för markförvärv och fortsatt exploatering av bostadsområden, eftersom kommunen är i stort behov av ny mark att exploatera för boende. Vidare ingår ett anslag på 4,0 mkr för planerat underhåll som ska betraktas som investeringsutgifter enligt gällande regelverk. Dessutom finns medel till en ungdomsgård och en start av ombyggnad av Lunnevibadet. En ombyggnad av Lunneviskolan är planerad under 2019 men kan komma att skjutas på framtiden. Vidare fortgår investeringar i gator och VA-nät enligt en långsiktig plan. Något anslag som kommunstyrelsen disponerar, och som kan fördelas i investeringsbudgeten under löpande år, finns däremot inte med i budgeten för 2019.

Nivån på investeringsutgifterna under de senaste fem åren (168,3 mkr), i relation till årets resultat och avskrivningar för samma period (112,0 mkr), visade en obalans på totalt 56,3 mkr sedan 2014. Det motsvarar 11,3 mkr per år. Denna obalans måste varje år finansieras med ökad upplåning eller minskning av likviditeten. En alltför hög investeringsvolym över tid medför också ökade driftkostnader och avskrivningsnivåer. Det medför även behov av lånefinansiering som påverkar kommunens räntekostnader, finansnetto och årets resultat. Med de planerade nivåerna i investeringsbudgeten för 2019 och planen för 2020–2021 kommer kommunen att tvingas öka lånefinansieringen betydligt de kommande åren. Detta blir nödvändigt för att kunna finansiera investeringsutgifterna, om dessa genomförs enligt plan.

Nedanstående tabell visar pågående och avslutade investeringsprojekt. För en fullständig investeringsredovisning, se not 11 i finansieringsanalysen.

Investeringar

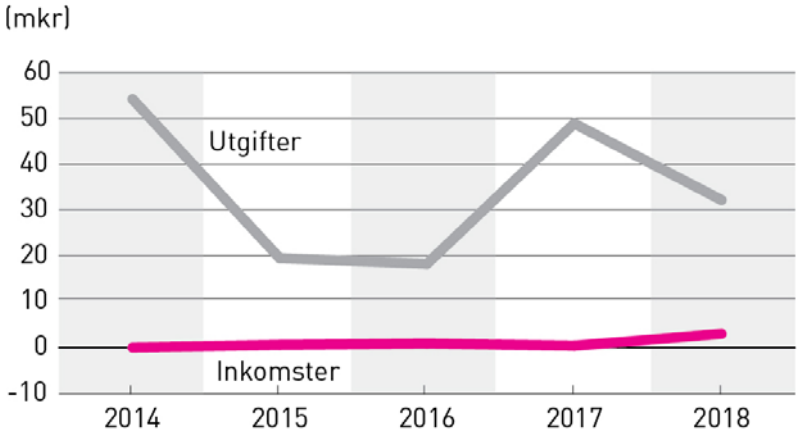

Nämnd/projekt	Projekt-nummer	Nettoanslag per projekt	Nettoinv t o m 2017	Utgifter 2018	Inkomster 2018	Nettoinv 2018	Nettoinv t o m 2018
Kommunstyrelsen							
– allmän verksamhet				*304*		*304*	
varav							
IT	0002,'0183, 0190	11 150	7 710	304		304	8 014
– teknisk verksamhet				*31 659*	*2 994*	*28 665*	
varav							
VA/gata	0208	13 100	11 179	3 636		3 636	14 815
Familjecentralen	0240	7 300	547	266		266	813
Förskoleprojekt Backen	0201	53 100	38 372	16 386	2 439	13 947	52 319
Brännebacka, södra	0242,'0245	5 500	3 834	712		712	4 546
Skogsgläntan	0234	5 250	3 639	849		849	4 488
Lunnevibadet	0253	2 000	0	1 914		1 914	1 914
Planerat underhåll	0300	12 000	5 505	5 470		5 470	10 975
– social verksamhet				*289*		*289*	
SUMMA				**32 252**	**2 994**	**29 258**	

Kolumnen ”Nettoinv t o m 2018” innehåller investeringar från och med redovisningsåret 2008.

Personalekonomisk redovisning

Syftet med redovisningen är att följa upp det personalpolitiska arbetet samt ge en bild av personalrelaterade aktiviteter och åtaganden under året som gått. Redovisningen ger ett axplock av de händelser som varit viktiga inom personalområdet i Grästorps kommun.

Vid 2018 års inledning tillträdde ny samhällsbyggnadschef som ersättare för teknisk chef, som gick vidare till andra utmaningar i grannkommunen. Rekryteringsprocessen genomfördes i samarbete med extern rekryteringskonsult. Samhällsbyggnadschef är ett mycket svårrekryterat område, men flera kvalificerade kandidater sökte ändå tjänsten. Valet föll på en sökande som närmast kom från Lidköpings kommun.

Hösten 2018 genomfördes en medledardag med tema värdskap. Programmet bestod av en föreläsning av Värdskapet som lyfte fram värdet av ett gott värdskap och goda exempel. Föreläsningen kombinerades med dialoger kring olika ämnen. Eftermiddagen följdes av Grästorpsgalan som genomfördes tillsammans med näringslivet och kommunens föreningar, vilket var en mycket lyckad avslutning på dagen. Under festen delades utmärkelser ut, bland annat *Årets värdskapare*. Under hösten hade alla medledare möjlighet att nominera medledare i kommunen till utmärkelserna. För att nominera medledare till utmärkelserna fanns kriterier framtagna och en motivering skulle finnas med till nomineringarna. Flera fina nomineringar gjordes.

Nedan redovisas nyckeltal för 2018 inom personalområdet. En del av nyckeltalen för 2016 visar inte måtten för helåret, utan ger enbart underlag för perioden januari 2016 till augusti 2016. I de fall det är aktuellt finns en fotnot.

Antalet anställda och personalkostnader

Personal

	2018	2017	2016
Årsarbetare	423	451	*
Anställda	563	583	577

* Antal årsarbetare för 2016 går inte att ta fram med rättvisande siffror på grund av bytet av HR-system.

Personalkostnader

(mkr)	2018	2017	2016
Lönesumma inklusive personalomkostnader	260,1	267,3	251,2

Ålder och könsfördelning

Störst andel anställda bland både kvinnor och män fanns i åldersgruppen 30–49 år (42,5 procent) tätt följd av åldersgruppen > 50 år (41,5 procent), i åldern < 29 år var antalet färre (16 procent). Totalt sett var könsfördelningen 81,5 procent kvinnor och 18,5 procent män. Kommunen är en kvinnodominerad arbetsplats, vilket också könsfördelningen visar. Det fanns flest kvinnliga medledare inom traditionellt kvinnodominerade yrken som undersköterska, barnskötare och personlig assistent. Andra kvinnodominerade yrken är exempelvis förskollärare, lärare och sjuksköterska.

Löneöversyn

Löneöversyn för samtliga tillsvidareanställda medledare genomfördes. Flertalet centrala avtal var klara, vilket gjorde att löneöversynsprocessen för samtliga förbund utom Lärarnas samverkansråd genomfördes enligt plan. Avtalet för Lärarnas samverkansråd löpte ut den 31 mars 2018 och det dröjde ända fram till september 2018 innan parterna kom överens om nytt avtal. I december 2018 kunde ny lön betalas ut för dessa grupper.

I löneöversynen beslutade personalutskottet att inte prioritera några särskilda befattningsgrupper. I stället prioriterades individer i grupper där det råder konkurrens om arbetskraft och där man är mån om att behålla medledare för att säkerställa kvaliteten i verksamheten.

Modellen chef–medledare användes fullt ut i organisationen. Lönekriterierna som tillämpades i årets löneöversyn har använts sedan 2012. Avsikten har varit att behålla samma lönekriterier under några år, för att medledarna ska känna igen sig i strukturen och innehållet. Lönekriterierna ska vara kända för medledarna och tydligt kommunicerade. Resultatet blev bäst i de enheter där arbetsgivaren, tillsammans med fackliga företrädare, diskuterade kriterierna under en arbetsplatsträff. Hösten 2018 togs en ny medledarsamtalsmall fram och användes för första gången. Mallen har en tydlig koppling till arbetet med Grästorp 5.0 och utgår därmed från principerna innovation, värdskap, medledarskap, helhet och digitalisering.

Jämställdhet

Grästorps kommun hade en ojämn könsfördelning, precis som de flesta kommuner. Totalt i kommunen var andelen kvinnor 81,5 procent. Inom vård och omsorg var cirka 90 procent av medarbetarna kvinnor. Arbetsmarknaden i kommunerna är könssegregerad, då drygt 80 procent av medarbetarna är kvinnor. Det finns många grupper med enbart kvinnor och ytterligare några grupper med endast ett fåtal män. De grupper som är mansdominerade finns inom den tekniska verksamheten. Att bryta den könsstereotypa uppdelningen tar tid. Det är viktigt att försöka få in det underrepresenterade könet vid nyrekryteringar.

Arbetsmiljö

Arbetet med att förfina och utveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet fortsatte. Under hösten infördes en modul för arbetsmiljöarbetet i Stratsys för att förenkla och få en tydligare struktur samt säkerställa en systematik i att arbeta förebyggande med hälso- och arbetsmiljöfrågorna. I modulen kan chefer göra kartläggningar, riskbedömningar och uppföljning av arbetsmiljön på en regelbunden basis i stället för att hantera detta manuellt. Systemet skickar också påminnelser till chefen om vad som behöver göras.

Införandet av SHAM-modulen gör inte att arbetsmiljöarbetet går av sig självt, då dialogen på arbetsplatserna är den viktigaste. Intentionen och målsättningen är att synliggöra arbetsmiljöarbetet på ett nytt sätt som skapar nyfikenhet och delaktighet kring frågorna.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron visade ett värde om 5,5 procent för kommunen som helhet 2018. Detta var ett lägre värde än 2017 då sjukfrånvaron var 6,2 procent. Sjukfrånvaron var högre bland kvinnor än män, kvinnors sjukfrånvaro var 6 procent jämfört med männens 3,3 procent. Sjukfrånvaron var relativt jämn, fördelat på ålder. Den var högst i åldrarna 50 år (5,9 procent) följt av 29 år (5,4 procent) och därefter 30–49 år (5,1 procent). Under årets första tre månader var korttidsfrånvaron hög då årets influensautbrott var kraftigt. Många medledare insjuknade och var borta från arbetet under lång tid. Detta är en period då sjukfrånvaron ofta är hög.

Sjukfrånvaron har ökat i hela landet de senaste åren. Det har varit stort fokus på sjuktal och åtgärder för att få ner sjukfrånvaron. Det finns ingen universallösning för att få ner sjuktalen, utan det krävs flera olika insatser och kommunen arbetar aktivt med förebyggande åtgärder samt rehabilitering för att få tillbaka medarbetarna till arbetsplatsen.

Under hösten 2018 infördes ett systemstöd för arbetet med sjukfrånvaro och rehabilitering, Adato. Under oktober månad fick samtliga av kommunens chefer utbildning i systemet som ska stötta dem i att tidigt identifiera och initiera arbetet med sjukfrånvaron samt behovet av anpassning och rehabilitering. I de fall sjukfrånvaron är kopplad till arbetsplatsens arbetsmiljö är det viktigt att det sker ett aktivt, förebyggande arbete. Den nya modulen i Stratsys säkerställer en förebyggande systematik i hälso- och arbetsmiljöfrågorna, vilket kan vara en hjälp.

Social verksamhet testade insatsen med sjuk- och friskanmälan via företagshälsovården. Denna insats avslutades under 2018, dels på grund av att det nya systemet Adato ger bra verktyg i arbetet med sjukfrånvaron samt att insatserna behöver individanpassas i högre utsträckning.

Sjukfrånvaro totalt/verksamhet

(procent av arbetad tid)	2018	2017	2016
KS/allmän verksamhet	3,2	5,1	
KS/teknisk verksamhet	3,5	4,5	
KS/bildningsverksamhet	7,1	8,0	
KS/social verksamhet	5,6	5,6	
Miljö- och byggnämnd	0	0	
Totalt	**5,5**	**6,2**	**6,4**

För helåret 2016 går det inte att ta fram någon sjukfrånvarostatistik, uppdelad per verksamhet.

Sjukfrånvaro

(%)	2018	2017	2016
Total sjukfrånvaro av total ordinarie arbetstid	5,5	6,2	6,4
Långtidssjukfrånvaro (> 60 dagar) av total sjukfrånvarotid	36,1	42,8	
Sjukfrånvarotid av total ordinarie arbetstid för kvinnor	6,0	6,6	
Sjukfrånvarotid av total ordinarie arbetstid för män	3,3	4,6	
Sjukfrånvarotid av total ordinarie arbetstid, 29 år eller yngre	5,4	5,1	
Sjukfrånvarotid av total ordinarie arbetstid, 30–49 år	5,1	5,8	
Sjukfrånvarotid av total ordinarie arbetstid, 50 år eller äldre	5,9	6,9	

För 2016 går det inte att få fram uppgifter på sjukfrånvaron uppdelad på grupper, utan endast den totala sjukfrånvaron. Anledningen var övergången till ett nytt HR-system.

Frisknärvaro

Frisknärvaro är ett mått som mäter hur stor andel av medledarna som har låg eller ingen sjukfrånvaro alls under en period. Måttet mäter hur stor andel av medledarna som hade max fem sjukdagar under 2018. Totalt sett var frisknärvaron 58,14 procent år 2018.

Frisknärvaron uppdelad per verksamhet visar att teknisk verksamhet hade högst andel medledare med max fem sjukdagar, följt av allmän verksamhet samt bildningsverksamheten.

Verksamhet	Kön	Procent friska
Allmän verksamhet, 62,50	Kvinnor	63,49
	Män	60,61
Teknisk verksamhet, 66,15	Kvinnor	53,85
	Män	84,62
Bildningsverksamhet, 62,32	Kvinnor	58,62
	Män	81,82
Social verksamhet, 51,72	Kvinnor	50,97
	Män	58,02
Totalt, 58,14	**Kvinnor**	**55,24**
	Män	**70,73**

Rehabilitering

Rehabilitering är mycket viktigt för att medledarna ska kunna komma tillbaka till arbetet. Cheferna behöver mer stöd i arbetet med rehabilitering för att inte tappa fart när en medledare är sjukskriven. Personalspecialist har i uppdrag att vara ett stöd för cheferna och att kunna vara med på olika möten med medledarna under rehabiliteringen. Cheferna har fortfarande ansvar för rehabiliteringen, men personalenheten kan stödja dem på en operativ nivå.

När det gäller rehabiliteringsarbete är det viktigt att hålla i och hålla ut i varje ärende. Målet är att medledaren ska komma tillbaka i eget arbete efter så kort tids sjukskrivning som möjligt.

Företagshälsovård

Företagshälsovården är en viktig stödresurs för kommunen vad gäller arbetsmiljöarbete, rehabilitering och förebyggande hälsofrågor. Grästorps kommun hade under början av 2018 Previa som leverantör av företagshälsovård, men från och med september har kommunen avtal med Avonova. Avonova levererar tjänster som lagstadgade undersökningar, samtalskontakter, arbetsplatsbesök med ergonomisk inriktning eller utredningar av olika slag. Under 2018 påbörjades ett samarbete kring en gemensam upphandling av företagshälsovård i V6-kommunerna. Upphandlingen pågår under våren 2019.

En viktig del i företagshälsovården är förebyggande åtgärder. Om en verksamhet vill ha annat stöd än de tjänster som är upphandlade, kan företagshälsovården vara en part i den delen.

Hälsoutveckling

Hälsa Grästorp är en satsning för både medledare och medborgare i kommunen. Hälsa Grästorp har ett gediget friskvårdsprogram med ett urval av aktiviteter som passar alla. Målet är att öka medledarnas trivsel och minska sjukfrånvaron. Under året erbjöds flera olika aktiviteter; bland annat yoga, frisimsträning, vattengymnastik, spinning, coreträning, cirkelträning med mera. Flera av aktiviteterna var mycket populära.

Hälsa Grästorp utvecklade brandskyddsutbildning för medledare. Medledarna erbjöds olika e-kurser inom näringslära och viktminskning. Hälsa Grästorps gym vid Lunnevibadet fick flera nya träningsmaskiner med inriktning mot folkhälsa.

Hälsa Grästorp samarbetade med Lunnevibadet och anordnade en simbarometer under hösten. Den var mycket välbesökt och besökarna simmade cirka 150 mil tillsammans.

Hälsa Grästorp och folkhälsoplaneraren genomförde en hälsovecka med aktiviteter och föreläsningar för både medborgare och medledare. Under veckan anordnade verksamheterna även interna aktiviteter eller tävlingar för att öka trivseln, samvaron och den upplevda hälsan.

Hälsa Grästorp fick ett bidrag från Åsefonden för att anlägga en beachvolleyplan med grillplats vid badet.

Ledarskap

Grästorp satsar mycket på ledarskapsfrågor eftersom det är en viktig del i en god arbetsmiljö och gör kommunen till en attraktiv arbetsgivare. Samtliga chefer träffas regelbundet för att diskutera olika typer av ledar- och utvecklingsfrågor.

Under året avslutades den andra omgången av utvecklingsprogrammet *Framtida ledare*, ett program för blivande ledare i organisationen. Det vänder sig till medledare som ännu inte har ett ledaruppdrag, där arbetsgivaren bedömer att medledaren har utvecklingspotential och är ett ledarämne. En intern rekryteringsprocess genomfördes för att välja ut kandidater till programmet. Grästorp hade fyra deltagare i programmet. Enbart interna resurser användes som utbildare i programmet, vilket visar att V6-kommunerna besitter stor kompetens. Att använda interna resurser har också ett stort symbolvärde och ger ett mervärde i att vara en lärande organisation. Ett utbildningsprogram för nya chefer genomfördes. Programmet utformades i samarbete med Essunga och Götene kommuner. Utbildningen består av olika moduler, bland annat arbetsgivarfrågor, ekonomi, styrning och ledning och rekrytering. Utbildningen ska vara återkommande för att nya chefer ska kunna hoppa in i utbildningen och delta i var och en av modulerna. En utmaning är att de tre kommunerna inte har så stor volym vad gäller nya chefer och det kan bli svårt att få ihop tillräckligt många deltagare.

Kompetensutveckling

Verksamheterna genomförde kompetensutveckling inom en rad områden.

Kommunens ledningsgrupp och den allmänna verksamhetens ledningsgrupp jobbade med kärnkvadranter och självinsikt som metod. Att jobba med självinsikt och kommunikation är två viktiga pusselbitar i team och organisationer. Under året utprovade ledningsgruppen och andra personalgrupper de parametrar som kommer att leda till verksamhetsutvecklingen 2019. Därmed säkerställs att rätt satsningar görs. Kommunikation och effektivitet går hand i hand.

Inom social verksamhet genomfördes bland annat kompetensutvecklingen kopplad till införandet av IBIC – Individens Behov I Centrum. Detta är ett behovsinriktat och systematiskt arbetssätt som ska implementeras för arbetet med vuxna inom både äldreomsorg och funktionshinderomsorgen. Även brandutbildning och utbildning för att förebygga fallolyckor genomfördes. Verksamheten satsade även på stöd till och utveckling av arbetsgrupperna genom kommunens utvecklingscoach.

Framtida strategier

Planeringen inför ett byte av HR-system och en övergång av lönehantering till Lidköpings kommun påbörjades under slutet av 2018 och kommer att fortsätta under 2019. Målet är att bytet ska vara klart och driftsatt till våren 2020.

Heltidsfrågan är ett fortsatt utvecklingsområde som måste drivas av verksamheterna i samverkan med personalenhet och fackliga organisationer. Det finns skrivningar i avtalet med Kommunal där utgångspunkten är att heltid ska vara norm inom ett par åt. En möjlighet för medarbetarna att arbeta i en högre sysselsättningsgrad är viktigt ur ett kompetensförsörjningsperspektiv, men också för att vara en attraktiv arbetsgivare. Den högre sysselsättningsgraden är också en viktig jämställdhetsfråga, då en högre andel kvinnor arbetar deltid jämfört med män.

Även under 2019 kommer arbetsmiljöarbetet att prioriteras. Modulen i Stratsys infördes, användandet ska öka och modulen ska även utvecklas. Frisknärvaron behöver öka i samtliga verksamheter. Sjukfrånvaron sjönk under 2018 vilket är glädjande, men det är en bit kvar till målet om 4 procents sjukfrånvaro. Det krävs förebyggande insatser för att öka medledarnas frisknärvaro. Därför är det viktigt att fortsatt arbeta aktivt med rehabilitering.

Samverkan med kommunerna i V6 och personalcheferna i hela Skaraborg fortsätter. Samverkan ger Grästorp större möjligheter att utveckla personalfrågorna inom en rad olika områden.

Det finns ett antal utmaningar utifrån demografiska förändringar och ny teknik, till exempel stora pensionsavgångar, urbanisering och konkurrens om kvalificerad personal. Den ökade sjukfrånvaron och en hållbar arbetsmiljö, inte minst för chefer i organisationen, är också stora frågor som behöver lösas. Under 2019 ska en ny arbetsmiljöenkät genomföras. Utformningen kommer att vara som tidigare för jämförbara resultat. Det är viktigt att fortsätta med samverkan med de andra kommunerna i V6 för lösningar som hade varit svåra att ordna i egen regi. Ledarutvecklingsprogrammet *Framtida ledare* är ett sådant exempel. Utbildningsinsatser för nya chefer är ett annat område som diskuteras inom V6-kommunerna. Att vara en attraktiv arbetsgivare är grunden inför framtida rekryteringar. De medledare som ser positivt på kommunen som arbetsgivare är de bästa ambassadörerna för Grästorp.

Sammanställd redovisning

Redovisningen ger en samlad bild av det totala ekonomiska åtagandet för kommunen och dess bolag, oavsett verksamhetsform. I den sammanställda redovisningen ingår Grästorps kommun och Grästorps Fjärrvärme AB, GFAB. Sammanställningen baseras på kommunens och bolagets resultat- och balansräkningar. Alla interna mellanhavanden mellan enheterna i koncernen är borttagna. Kommunens redovisningsprinciper var vägledande när redovisningen upprättades. I aktiebolag anses kommunen ha ett väsentligt inflytande om den har en röstandel på minst 20 procent. Kommunens andel i Grästorps Fjärrvärme är 40,2 procent. Grästorps kommun är även delägare i andra verksamheter, men kommunens andel är där mindre än 10 procent. Det gör att kommunens ekonomiska åtagande i dessa verksamheter är försumbart. Därför ingår inte dessa i den sammanställda redovisningen. Kommunens engagemang i Kooperativa hyresrättsföreningen Trygga Hem ingår heller inte i sammanställningen.

Grästorps Fjärrvärme AB startade 1999 med produktion och försäljning av fjärrvärme till det befintliga kulvertnätet i Grästorps tätort. Bolaget ägdes tidigare helt av Grästorps kommun. Numera har den andra delägaren i bolaget, Lantmännen Agrovärme AB, en ägarandel på 59,8 procent.

Bolaget producerar och säljer färdig värme. Energin framställs av biobränsle och distribueras via fjärrvärmekulvert till fastigheter i Grästorps tätort. Panncentralen i Grästorp är integrerad med kulvertnätet. Bolagets verksamhet är anmälningspliktig enligt miljöbalken. Den anmälningspliktiga produktionen stod för den klart dominerande delen av bolagets nettoomsättning. Bolaget har ett kontrollprogram för att besikta utsläpp och ta hand om restprodukter.

Det finns planer på att bygga ut kulvertnätet ytterligare och att ansluta nya kunder till det befintliga kulvertnätet. Av bolagets redovisning framgick att resultatet för 2018 blev 1 085 tkr efter bokslutsdispositioner. Försäljningsintäkterna uppgick till 8 243 tkr, och kostnaderna, inklusive avskrivningar och bokslutsdispositioner, var 7 155 tkr, vilket gav ett rörelseresultat på 1 088 tkr. Finansnettot uppgick till –3 tkr. Bolagets balansomslutning blev 26 524 tkr, varav eget kapital utgjordes av 24 950 tkr. Bolaget har inga långfristiga skulder. Bolagets soliditet uppgick till 94 procent.

Sedan 2016 är kommunen medlem i Göliska IT, som är ett kommunalförbund och ägs tillsammans av Essunga, Götene, Lidköpings, Skara, Vara och Grästorps kommuner. Göliska IT levererar IT-drift till medlemskommunerna och ett flertal kommunala bolag. Ägarandelen för Grästorps kommun uppgår till 6,4 procent enligt förbundsordningen och årsredovisningen för Göliska IT. I enlighet med förbundsordningen beräknas ägarandelarna i Göliska IT efter hur stor andel av IT-tjänsterna som köpts av respektive ägarkommun under det gångna året.

Grästorps kommun tog i balansräkningen upp 604 tkr som finansiell tillgång i Göliska IT, vilket är något lägre jämfört med 2017, efter att Vara kommun gick in i förbundet under 2018.

Då Grästorps ägarandel i Göliska IT var relativt låg ingår det inte i den sammanställda redovisningen.

SAMMANSTÄLLD RESULTATRÄKNING 2018

(tkr)	Kommunen 2018	Koncernen 2018	Koncernen	
			2017	2016
Verksamhetens intäkter	106 965	109 164	125 633	128 526
Verksamhetens kostnader	– 419 995	– 421 598	– 421 372	– 414 803
Avskrivningar	– 13 462	– 13 620	– 14 213	– 12 984
Verksamhetens nettokostnader	**– 326 492**	**– 326 055**	**– 309 952**	**– 299 260**
Skatteintäkter	251 162	251 162	243 385	231 566
Generella statsbidrag	81 948	81 948	81 204	75 886
Finansiella intäkter	1 035	1 037	703	647
Finansiella kostnader	– 1 541	– 1 544	– 1 644	– 1 698
Resultat före extraordinära poster	**6 113**	**6 548**	**13 697**	**7 141**
Årets resultat	**6 113**	**6 548**	**13 697**	**7 141**

SAMMANSTÄLLD BALANSRÄKNING 2018

(tkr)	Kommunen 2018	Koncernen 2018	Koncernen	
			2017	2016
TILLGÅNGAR				
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR	**301 570**	**304 299**	**287 780**	**254 879**
Immateriella anläggningstillgångar	**461**	**561**	**275**	**490**
Nyttjandetillstånd	461	561	275	490
Materiella anläggningstillgångar	**283 229**	**288 547**	**272 085**	**239 232**
Mark, byggnader och tekniska anläggn.	272 681	272 956	255 734	222 467
Maskiner och inventarier	10 548	15 591	16 351	16 765
Finansiella anläggningstillgångar	**17 880**	**15 192**	**15 220**	**15 157**
Aktier och andelar	11 180	8 492	8 240	7 897
Långfristiga fordringar	1 100	1 100	1 100	1 100
Bidrag till statlig infrastruktur	5 600	5 600	5 880	6 160
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR	**96 768**	**102 014**	**81 073**	**83 936**
Förråd	0	60	1 915	1 950
Fordringar	32 399	33 111	30 417	43 108
Kassa och bank	64 369	68 843	48 741	38 878
SUMMA TILLGÅNGAR	**398 338**	**406 313**	**368 852**	**338 814**
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER				
EGET KAPITAL	**172 745**	**180 087**	**173 439**	**159 850**
Därav årets resultat	6 113	6 549	13 697	7 167
AVSÄTTNINGAR	**14 916**	**14 916**	**13 273**	**14 776**
Pensioner och liknande förpliktelser	6 258	6 258	5 043	4 502
Avsättningar	8 658	8 658	8 230	10 274
SKULDER	**210 677**	**211 310**	**182 140**	**164 187**
Långfristiga skulder	126 098	126 098	101 909	86 369
Kortfristiga skulder	84 579	85 212	80 231	77 818
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	**398 338**	**406 313**	**368 852**	**338 814**

Ekonomin i sammandrag

NYCKELTAL

		2018	2017	2016	2015	2014
Antal invånare 31 december		5 731	5 750	5 721	5 644	5 630
Förändring under året		– 19	29	77	14	– 11
Verksamhetens						
kostnader, inklusive avskrivning	(mkr)	433,5	433,9	426,2	377,4	359,5
intäkter	(mkr)	107,0	123,4	126,2	94,7	81,1
nettokostnader	(mkr)	326,5	310,5	300,0	282,7	278,5
nettokostnader/invånare	(kr)	56 966	54 007	52 438	50 096	49 465
Nettoinvesteringar	(mkr)	29,2	48,5	17,4	18,9	54,2
Nettoinvesteringar/invånare	(kr)	5 105	8 428	3 044	3 352	9 628
Utdebitering	(%)	21,57	21,57	21,57	21,57	21,57
Skatteintäkter	(mkr)	251,2	243,4	231,6	221,0	215,8
Totala tillgångar	(mkr)	398,3	361,2	331,2	323,7	301,3
Totala tillgångar/invånare	(kr)	69 506	62 810	57 890	57 350	53 519
Anläggningstillgångar/invånare	(kr)	52 621	49 539	44 013	43 811	42 865
Omsättningstillgångar/invånare	(kr)	16 885	13 271	13 877	13 469	10 654
Avsättning/skuld, pensioner	(mkr)	6,3	5,0	4,5	4,2	3,7
Ansvarsförbindelse, pensioner	(mkr)	134,1	137,0	138,1	145,8	148,9
Anläggningslån, faktisk skuld	(mkr)	126,9	102,9	87,0	91,0	94,9
Låneskuld/invånare	(kr)	22 003	17 895	15 207	16 123	16 856
Eget kapital	(mkr)	172,7	166,6	153,5	146,5	133,3
Eget kapital/invånare	(kr)	30 142	28 979	26 833	25 951	23 671
Soliditet	(%)	43	46	46	45	44
Soliditet inklusive ansvarsförbindelse	(%)	10	8	5	0	– 5
Borgen och förpliktelser[1)]	(mkr)	212,2	200,9	178,6	163,9	116,0
Borgen och förpliktelser/invånare	(kr)	37 032	34 942	31 214	29 035	20 606
Likvida medel	(mkr)	64,4	44,7	35,0	43,7	38,7
Likviditet[2)]	(%)	114	94	100	95	89
Finansnetto	(mkr)	– 0,5	– 0,9	– 1,0	– 1,5	– 1,8
Årets resultat/invånare	(kr)	1 067	2 282	1 128	2 339	1 203
Årets resultat i procent av skatt och statsbidrag	(%)	1,8	4,1	2,1	4,4	2,4

[1)] Exklusive ansvarsförbindelse pensioner

[2)] Likvida medel och korta fordringar/korta skulder

Resultaträkning

Belopp i tkr	Not	BUDGET	2018	2017	2016
Verksamhetens intäkter	1	110 613	106 965	123 412	126 158
Verksamhetens kostnader	2	– 421 590	– 419 995	– 419 914	– 413 530
Avskrivningar	3	– 15 967	– 13 462	– 14 037	– 12 608
VERKSAMHETENS NETTOKOSTNADER		**– 326 944**	**– 326 492**	**– 310 539**	**– 299 980**
Skatteintäkter	4	251 191	251 162	243 385	231 566
Statsbidrag och utjämning	5	83 196	81 948	81 204	75 886
Finansiella intäkter	6	605	1 035	701	645
Finansiella kostnader	7	– 1 361	– 1 541	– 1 632	– 1 671
RESULTAT FÖRE EXTRAORDINÄRA POSTER		**6 687**	**6 113**	**13 119**	**6 446**
ÅRETS RESULTAT		**6 687**	**6 113**	**13 119**	**6 446**

Finansieringsanalys

Kassaflödesanalys

Belopp i tkr	Not	2018	2017	2016
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN				
Årets resultat	8	6 113	13 119	6 446
Justering för av- och nedskrivningar		13 462	14 037	14 341
Justering för övriga ej likviditetspåverkande poster	9	1 117	1 233	3 455
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		**20 692**	**28 389**	**24 242**
Ökning/minskning, kortfristiga fordringar		– 2 645	12 771	– 12 078
Ökning/minskning, förråd, exploateringstillgångar	10	1 841	21	0
Ökning/minskning, kortfristiga skulder		5 236	2 107	– 646
MEDEL FRÅN DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN		**25 124**	**43 288**	**11 518**
INVESTERINGSVERKSAMHETEN				
Förvärv av immateriella anläggningstillgångar		0	0	0
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	11	– 29 258	– 48 459	– 17 415
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		0	0	0
Förvärv av finansiella anläggningstillgångar	12	– 401	– 1 292	– 457
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar		0	0	0
MEDEL FRÅN INVESTERINGSVERKSAMHETEN		**– 29 659**	**– 49 751**	**– 17 872**
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN				
Nya lån	13	79 425	41 466	10 035
Amortering av skuld	14	– 55 389	– 26 417	– 14 000
Ökning av långfristiga fordringar	15	282	1 244	1 697
Minskning av långfristiga fordringar	16	– 129	– 121	– 85
MEDEL FRÅN FINANSIERINGSVERKSAMHETEN		**24 189**	**16 172**	**– 2 353**
ÅRETS KASSAFLÖDE				
Likvida medel vid årets början		44 715	35 006	43 713
Likvida medel vid årets slut		64 369	44 715	35 006

Balansräkning

Belopp i tkr	Not	2018	2017	2016
TILLGÅNGAR				
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR		**301 570**	**284 848**	**251 795**
Immateriella anläggningstillgångar		**461**	**475**	**490**
Nyttjandetillstånd	17	461	475	490
Materiella anläggningstillgångar		**283 229**	**266 465**	**233 460**
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	18	272 681	255 447	222 168
Maskiner och inventarier	19	10 548	11 018	11 292
Finansiella anläggningstillgångar		**17 880**	**17 908**	**17 845**
Aktier och andelar	20	11 180	10 928	10 585
Långfristiga fordringar	21	1 100	1 100	1 100
Bidrag till statlig infrastruktur	22	5 600	5 880	6 160
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR		**96 768**	**76 309**	**79 392**
Förråd och exploateringstillgångar	23	0	1 841	1 862
Fordringar	24	32 399	29 753	42 524
Kassa och bank	25	64 369	44 715	35 006
SUMMA TILLGÅNGAR		**398 338**	**361 157**	**331 187**
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER				
EGET KAPITAL vid årets början	26	**166 632**	**153 513**	**147 041**
Årets resultat, inklusive justering	27	6 113	13 119	6 472
EGET KAPITAL vid årets slut	28	**172 745**	**166 632**	**153 513**
– resultatutjämningreserv	29	12 500	12 500	10 500
– övrigt eget kapital		160 245	154 132	143 013
AVSÄTTNINGAR		**14 916**	**13 273**	**14 702**
Pensioner och liknande förpliktelser	30	6 258	5 043	4 502
Andra avsättningar	31	8 658	8 230	10 200
SKULDER		**210 677**	**181 252**	**162 972**
Långfristiga skulder	32	126 098	101 909	85 736
Kortfristiga skulder	33	84 579	79 343	77 236
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		**398 338**	**361 157**	**331 187**
Panter och ansvarsförbindelser				
Borgensförbindelser		**212 232**	**200 917**	**178 576**
Borgensåtaganden egnahem	34	64	71	77
Övriga förpliktelser	35	212 168	200 846	178 499
Ansvarsförbindelser		**134 056**	**137 016**	**138 110**
Pensionsförpliktelser intjänade före 1998	36	134 056	137 016	138 110
– därav särskild löneskatt		26 172	26 750	26 964

Nothänvisningar

tkr	2018	2017
1 Verksamhetens intäkter		
Nämndrelaterade intäkter	106 757	123 041
Ersättning pensionskostnad	21	21
Reservation för befarade kundförluster	– 12	– 144
Försäkringskassan, höga sjuklönekostnader	– 66	235
Provision långtidsbevakning	8	18
Vite	10	0
Försäkringsersättning	4	0
Omprövningsbeslut Skatteverket	243	201
Försäljning tomter	0	40
Verksamhetens intäkter	**106 965**	**123 412**
2 Verksamhetens kostnader		
Nämndrelaterade kostnader	– 413 115	– 414 320
Interna poster mellan drift och investering	1 126	1 345
Faktiska personalkostnader	– 57 800	– 59 553
Kalkylerade personalkostnader	58 572	60 744
Pensioner	– 17 815	– 15 411
Kalkylerade pensionskostnader	14 312	12 827
Löneskatt	– 4 474	– 3 699
F-skatt fastigheter	7	5
Periodiserad kostnad medfinansiering E20	– 280	– 280
Medfinansiering cykelväg Mjölån	0	– 1 000
Övriga kostnader	– 528	– 572
Jämförelsestörande poster:		
Rivning förskolan Ugglan	*– 744*	*0*
Medfinansiering cykelväg Mjölån	*0*	*– 1 000*
Verksamhetens kostnader	**– 419 995**	**– 419 914**
3 Avskrivningar		
Avskrivningar av anläggningstillgångar görs efter en bedömning av tillgångens nyttjandeperiod. Viss vägledning finns i Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) förslag till avskrivningstider.	**13 462**	**14 037**
Från 2015 tillämpas komponentavskrivning för större, nya investeringar.		
4 Skatteintäkter		
Årets preliminära skatteintäkter	252 351	244 246
Prognos årets slutavräkning	– 350	– 1 162
Slutavräkning föregående år	– 839	301
Summa	**251 162**	**243 385**

tkr	2018	2017
5 Statsbidrag och utjämning		
Inkomstutjämningsbidrag	59 618	60 367
Bidrag för LSS-utjämning	7 983	8 081
Fastighetsavgift	11 968	10 291
Regleringsavgift/-bidrag	902	– 55
Kostnadsutjämningsavgift/-bidrag	– 2 685	– 1 355
Välfärdssatsning	2 843	2 941
Stöd till extratjänster	391	0
Tillfälligt stöd för flyktingmottagning	928	934
Summa	**81 948**	**81 204**
6 Finansiella intäkter		
Räntor placerade medel	377	212
Övriga ränteintäkter	66	34
Borgensavgifter	592	455
Summa	**1 035**	**701**
7 Finansiella kostnader		
Räntekostnader, anläggningslån	– 840	– 1 164
Ränta pensionskostnad	– 165	– 122
Dröjsmålsränta (leverantörsfakturor)	– 7	– 18
Indexuppräkning medfinansiering E20	– 428	– 230
Avgift bankgirot	– 101	– 98
Summa	**– 1 541**	**– 1 632**
8 Årets resultat, före extraordinära poster		
Beloppet överförs från resultaträkningen och motsvarar resultat före extraordinära poster	**6 113**	**13 119**
9 Ej likvidpåverkande poster		
Skuldförändring och finansiell kostnad inklusive löneskatt på avsättning pensioner	1 214	538
Differens mellan återförd och kalkylerad amortering	0	775
Justeringspost	– 97	– 80
Summa	**1 117**	**1 233**
10 Förändring förråd/exploateringstillgångar		
Avslut virkesförråd	0	21
Försäljning småhustomter/exploatering	1 841	0
Summa	**1 841**	**21**

tkr	2018	2017
11 Förvärv materiella anläggningar		
IT-investeringar	– 304	– 87
Fastighetsförvärv	– 640	0
Inventarier/maskiner	– 799	– 1 936
Säkerhet/trygghetsåtgärder	61	– 1 655
Förskolan Äventyret	– 13 947	– 36 158
VA/gata	– 3 636	– 2 261
Lunneviskolan	– 397	0
Skogsgläntan	– 849	– 82
Åse Vistehallen anpassning	– 2	0
Familjecentral	– 266	– 349
Välfärdsteknologi	– 289	– 56
Brännebacka södra	– 51	– 1 099
Lekutrustning badet	0	– 30
Centrumutveckling	0	– 117
Brännebacka södra etapp 3	– 661	– 53
Lunnevibadet	– 1 914	– 170
Campingstugor	0	– 1 231
Gatubelysning Frambo	– 27	0
Lunnevi IP, konstgräs	– 67	0
Planerat underhåll, mindre investeringar	– 5 470	– 2 998
Summa	**– 29 258**	**– 48 282**
12 Förvärv av finansiella anläggningstillgångar		
Andelar Göliska IT	133	0
FSF AB	0	– 300
Kommunassurans Syd Försäkrings AB	– 386	0
SKL Företag/Inera AB	0	– 42
Medfinansiering cykelväg Mjölån	0	– 1 000
Indexuppräkning medfinansiering E20	– 428	– 230
Återföring del av medfinansiering E20	280	280
Summa	**– 401**	**– 1 292**
13 Nya lån		
Nya lån	40 000	20 000
Konverterade lån	39 425	21 466
Summa	**79 425**	**41 466**
14 Amortering av skuld		
Amortering innevarande år	– 15 176	– 4 176
Konverterade/inlösta lån	– 40 213	– 21 466
Återförda kalkylerade amorteringar innevarande år	4 970	4 195
Kalkylerade amorteringar nästkommande år	– 4 970	– 4 970
Summa	**– 55 389**	**– 26 417**
15 Ökning av långfristiga fordringar		
Anslutningsavgifter, 85 procent av totalinkomsten periodiseras	282	1 244
Summa	**282**	**1 244**
16 Minskning av långfristiga fordringar		
Årets återföring av periodiserade anslutningsavgifter	– 129	– 121
Summa	**– 129**	**– 121**

tkr	2018	2017
17 Immateriella anläggningstillgångar		
Nyttjandetillstånd	461	475
Summa	**461**	**475**
18 Mark, byggnader och tekniska anläggningar		
Exploateringsmark		
Ingående bokfört värde, justeras ingående balans	0	1 361
därav anskaffningsvärden	*0*	*1 361*
därav ackumulerade avskrivningar	*0*	*0*
Justerat värde mot omsättningstillgångar	1 841	0
Markförvärv	640	0
Försäljning	– 872	– 1 361
Utgående bokfört värde	1 609	0
därav anskaffningsvärden	*1 609*	*0*
därav ackumulerade avskrivningar	*0*	*0*
Förvaltningsfastigheter		
Ingående bokfört värde	163 371	130 197
därav anskaffningsvärden	*289 033*	*249 991*
därav ackumulerade avskrivningar	*– 125 662*	*– 119 794*
Nyanskaffning	19 997	1 820
Pågående investering	623	38 161
Investeringsbidrag	– 2 984	– 939
Justering/nedskrivning bokfört värde	– 532	0
Årets avskrivning	– 5 536	– 5 868
Utgående bokfört värde	174 939	163 371
därav anskaffningsvärden	*306 137*	*289 033*
därav ackumulerade avskrivningar	*– 131 198*	*– 125 662*
Anläggningar/industriell verksamhet		
Ingående bokfört värde	20 309	18 736
därav anskaffningsvärden	*60 652*	*57 963*
därav ackumulerade avskrivningar	*– 40 343*	*– 39 227*
Nyanskaffning	1 459	2 689
Pågående investering	2 119	0
Årets avskrivning	– 1 160	– 1 116
Utgående bokfört värde	22 727	20 309
därav avskaffningsvärden	*64 230*	*60 652*
därav ackumulerade avskrivningar	*– 41 503*	*– 40 343*
Gator, vägar, gatubelysning		
Ingående bokfört värde	31 925	31 689
därav anskaffningsvärden	*62 975*	*61 255*
därav ackumulerade avskrivningar	*– 31 050*	*– 29 566*
Nyanskaffning/netto	3 150	1 720
Pågående investering	27	0
Årets avskrivning	– 1 501	– 1 484
Utgående bokfört värde	33 601	31 925
därav anskaffningsvärden	*66 152*	*62 975*
därav ackumulerade avskrivningar	*– 32 551*	*– 31 050*

tkr	2018	2017
Övriga fastigheter/anläggningar		
Ingående bokfört värde	39 841	40 184
därav anskaffningsvärden	*68 609*	*66 618*
därav ack avskrivningar	*– 28 768*	*– 26 434*
Nyanskaffningar	2 209	1 991
Pågående investering	103	0
Årets avskrivning	– 2 349	– 2 334
Utgående bokfört värde	39 804	39 841
därav anskaffningsvärden	*70 921*	*68 609*
därav ackumulerade avskrivningar	*– 31 117*	*– 28 768*
Summa Utgående bokfört värde	**272 681**	**255 447**
därav anskaffningsvärden	*507 972*	*481 269*
därav ackumulerade avskrivningar	*– 234 759*	*– 225 822*
19 Maskiner och inventarier		
Maskiner		
Ingående bokfört värde	6 114	5 237
därav anskaffningsvärden	*12 096*	*10 292*
därav ackumulerade avskrivningar	*– 5 982*	*– 5 055*
Nyanskaffning	799	1 860
Försäljning	– 10	– 34
Justering	0	– 22
Årets avskrivning	– 984	– 927
Utgående bokfört värde	5 919	6 114
därav anskaffningsvärden	*12 885*	*12 096*
därav ackumulerade avskrivningar	*– 6 966*	*– 5 982*
Inventarier		
Ingående bokfört värde	4 643	5 787
därav anskaffningsvärden	*28 121*	*27 902*
därav ackumulerade avskrivningar	*– 23 478*	*– 22 115*
Nyanskaffningar	1 125	219
Avyttring/utrangering	0	0
Årets avskrivning	– 1 361	– 1 363
Utgående bokfört värde	4 407	4 643
därav anskaffningsvärden	*29 246*	*28 121*
därav ackumulerade avskrivningar	*– 24 839*	*– 23 478*
Övriga inventarier		
Ingående bokfört värde	261	267
därav anskaffningsvärden	*1 511*	*1 481*
därav ackumulerade avskrivningar	*– 1 250*	*– 1 214*
Nyanskaffningar	0	30
Årets avskrivning	– 38	– 36
Utgående bokfört värde	223	261
därav anskaffningsvärden	*1 511*	*1 511*
därav ackumulerade avskrivningar	*– 1 288*	*– 1 250*
Summa utgående värde	**10 548**	**11 018**
därav anskaffningsvärden	*43 642*	*41 728*
därav ackumulerade avskrivningar	*– 33 093*	*– 30 710*

tkr	2018	2017
Leasing (kr)		
Operationell leasing		
Framtida minimileaseavgifter förfaller enligt följande:		
Inom 1 år	1 959 900	2 283 648
Senare än 1 år men inom 5 år	1 769 677	1 603 640
Senare än 5 år	0	0
	3 729 577	3 887 288
Finansiella leasingavtal vars avtalstid överstiger 3 år		
Totala minimileaseavgifter	70 770	112 248
Framtida finansiella kostnader	– 400	– 1 108
Nuvärdet av minimileaseavgifterna	**70 370**	**111 140**
Nuvärdet av minimileaseavgifterna förfaller enligt följande:		
Inom 1 år	41 069	40 769
Senare än 1 år men inom 5 år	29 301	70 370
Senare än 5 år	0	0
	70 370	111 139
20 Aktier och andelar		
Grästorps Fjärrvärme AB	2 688	2 688
Naturgaskonsortiet, Skaraborg	6	6
Förenade Småkommuners Försäkring	2 300	2 300
Kommunassurans Syd Försäkrings AB	385	0
SKL Företag/Inera AB	43	43
Summa Aktier	**5 422**	**5 037**
Stiftelsen Bergagården	10	10
Laxfond Vänern	20	20
Västergötlands turistråd	5	5
Grästorps Energi, reglering med		
Grästorps Fjärrvärme AB	10	10
Kommuninvest ekonomisk förening	5 067	5 067
Göliska IT	604	737
RKHF Trygga Hem i Grästorp	42	42
Summa Andelar	**5 758**	**5 891**
Summa Aktier och andelar	**11 180**	**10 928**
21 Långfristiga fordringar		
Långfristig fordran förlagslån Kommuninvest ekonomisk förening	1 100	1 100
Summa Långfristiga fordringar	**1 100**	**1 100**
22 Bidrag till statlig infrastruktur		
Medfinansiering enligt beslut oktober 2014	7 000	7 000
Upplösning 1/25 om året till och med år 2038		
Upplösning till och med 2018	– 1 400	– 1 120
Summa	**5 600**	**5 880**
23 Förråd		
Exploateringstillgångar	0	1 841
Summa	**0**	**1 841**

tkr	2018	2017
24 Fordringar, kortfristiga		
Kundfordringar	4 119	3 005
Skatte- och statsbidragsfordringar	18 952	18 692
Övriga fordringar	9 328	8 056
Summa	**32 399**	**29 753**
25 Kassa, bank		
Kassa, växelkassa	36	42
Plusgiro	232	225
Bank	64 101	44 448
Summa	**64 369**	**44 715**
26 Eget kapital		
Ingående eget kapital enligt fastställd balansräkning	166 632	153 513
Eget kapital efter justering	**166 632**	**153 513**
27 Årets resultat, enligt resultaträkning	6 113	13 119
Årets resultat inklusive justering	**6 113**	**13 119**
28 Utgående eget kapital med hänsyn tagen till årets resultat	**172 745**	**166 632**
Rörelsekapital	12 189	– 3 034
Anläggningskapital	160 556	169 666
Eget kapital	**172 745**	**166 632**
29 Resultatutjämningsreserv, RUR		
2013 beslutade kommunfullmäktige om riktlinjer för en resultatutjämningsreserv.		
Ingående värde av resultatutjämningsreserv	12 500	10 500
Årets avsättning	0	2 000
Utgående värde av resultatutjämningsreserv	**12 500**	**12 500**
30 Avsättningar		
Pensionsförpliktelser intjänade från och med 1998 inklusive ränta		
Ingående avsättning	4 058	3 623
Ränteuppräkning	33	57
Basbeloppsuppräkning	71	40
Årets utbetalningar	– 104	– 141
Intjänad PBF/PRF	1 022	431
Övrig post	– 87	10
Intjänad förtroendevalda OPF-KL	43	38
Utgående avsättning	**5 036**	**4 058**
Ingående avsättning löneskatt	985	879
Ränteuppräkning	16	14
Basbeloppsuppräkning	16	10
Årets utbetalningar	– 33	– 34
Intjänad PBF/PRF	249	105
Övrig post	– 21	2
Intjänad förtroendevalda OPF-KL	10	9
Utgående avsättning löneskatt	**1 222**	**985**
Summa Avsättningar	**6 258**	**5 043**

tkr	2018	2017
Aktualiseringsgrad	99,0 %	98,0 %
Beräkningsgrund för pensioner framgår av avsnittet Redovisningsprinciper.		
Antal visstidsförordnanden		
Politiker	1	1
Tjänstemän	0	0
31 Andra avsättningar		
Medfinansiering E20 enligt beslut oktober 2014	7 000	7 000
Indexuppräkning medfinansiering E20 till och med 2017	230	0
Indexuppräkning medfinansiering E20 2018	428	230
Medfinansiering cykelväg Mjölån enligt beslut december 2017	1 000	1 000
Summa	**8 658**	**8 230**
32 Långfristiga skulder		
Ingående låneskuld	101 909	85 736
Nya lån/konverterade lån	79 425	41 466
Kalkylerad amortering innevarande år	4 970	4 195
Verklig amortering/inlösta lån	– 55 389	– 25 641
Kalkylerad amortering nästkommande år	– 4 970	– 4 970
Anslutningsavgift	282	1 244
Årlig återföring anslutningsavgift	– 129	– 121
Summa	**126 098**	**101 909**
33 Kortfristiga skulder		
Leverantörsskulder	23 859	21 410
Förutbetalda intäkter	8 611	8 890
Räntor, upplupna	– 23	15
Övriga skulder	34 694	32 553
Semesterlöneskuld inklusive okompenserad övertid	17 438	16 475
Summa	**84 579**	**79 343**
34 Borgensåtagande egnahem		
Motsvarar 40 procent vid eventuell förlustförsäljning av återstående kapital inklusive ränta.		
SBAB Bank AB	64	71
Summa	**64**	**71**

tkr	2018	2017
35 Övriga förpliktelser		
Grästorps Energi ekonomisk förening	13 527	14 420
Grästorps Energi AB	920	1 104
IK Gauthiod	734	874
Grästorps Konserthus	100	100
Fiber, vatten och avlopp i Flo ekonomiska förening	55 532	42 387
RKHF Trygga Hem i Grästorp	141 355	141 961
Summa	**212 168**	**200 846**

Grästorps kommun har i oktober 2008 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser. Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlemskommun lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemskommunernas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening. Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Grästorps kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2018-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 404 804 079 tkr och totala tillgångar till 406 323 006 tkr. Kommunens andel av de totala förpliktelserna uppgick till 165 571 tkr och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 164 353 tkr.

36 Ansvarsförbindelser		
Pensionsåtaganden intjänade före 1998		
Ingående ansvarsförbindelse	110 266	111 146
Ränteuppräkning	1 080	1 023
Basbeloppsuppräkning	1 801	2 245
Försäkring IPR/partiell inlösen	0	0
Gamla utbetalningar	– 5 267	– 4 647
Aktualisering	– 467	– 45
Övrig post	748	594
Beräkning förtroendevald	– 277	– 50
Utgående avsättning	**107 884**	**110 266**
Ingående avsättning löneskatt	26 750	26 964
Ränteuppräkning	261	247
Basbeloppsuppräkning	438	545
Gamla utbetalningar	– 1 278	– 1 127
Aktualisering	– 113	– 11
Övrig post	181	144
Beräkning förtroendevald	– 67	– 12
Utgående avsättning löneskatt	**26 172**	**26 750**
Summa	**134 056**	**137 016**
Kapital i överskottsfonden hos KPA Pensionsförsäkring AB	**1 199**	**1 294**
Pensionsförpliktelser		
Pensionsförpliktelser i balansräkning (not 30)	6 258	5 043
Pensionsförpliktelser i ansvarsförbindelsen (not 36)	134 056	137 016
Summa totala pensionsförpliktelser inklusive löneskatt (återlån)	**140 314**	**142 059**

Inga placeringar avseende pensionsmedel finns.

Redovisningsprinciper

Redovisningen baseras på bokföringsmässiga grunder och följer god redovisningssed enligt reglerna i kommunal redovisningslag. Rekommendationerna från Rådet för kommunal redovisning (RKR) används där det är tillämpligt.

Undantag från rådets rekommendationer gjordes i följande fall:

Rekommendation 11.4. Materiella anläggningstillgångar av mindre värde skrevs av från det år (12 månader) då anläggningen togs i bruk eller var färdigställd. Detta är ett avsteg från rekommendationen som anger att all avskrivning ska ske vid den tidpunkt eller månad då anläggningen tas i bruk. Då detta endast avser tillgångar av mindre värde är skillnaden marginell och får ingen avgörande ekonomisk betydelse i redovisningen. Med hänsyn till anläggningens totala avskrivningstid bedöms detta inte utgöra något hinder.

Rekommendation 13.2. Redovisning av hyres- och leasingavtal tillämpades inte enligt rekommendationen. Samtliga leasingavtal redovisades som hyresavtal. Däremot lämnades upplysningar om leasingavtalens omfattning och löptider i nothänvisningarna, vilket bedöms ge tillräcklig ekonomisk information.

Rekommendation 18.1. Inkomst från anslutningsavgifter periodiserades mot investeringsutgiftens avskrivningstid. Av det totala beloppet för anslutningsavgifter periodiserades 85 procent medan 15 procent bokfördes som intäkt i driftredovisningen för att täcka uppkomna kostnader i samband med anslutningen. Vid lägre belopp, upp till 250 tkr, intäktsfördes anslutningsavgifterna i sin helhet, då en periodisering över tillgångens avskrivningstid inte skulle vara meningsfull med hänsyn till beloppens storlek.

Tomtmark för exploatering som gjorts i ordning till försäljning klassificerades som omsättningstillgång. De anställdas fordran på kommunen i form av sparade semesterdagar och oreglerad övertid skuldbokfördes och kostnaden redovisades på verksamhetsnivå. Den avgiftsbestämda delen av pensionerna, inklusive AKAP-KL, bokfördes under kortfristiga skulder, med utbetalning under 2019. För den förmånsbestämda delen har kommunen en försäkringslösning. Intjänad pension före 1998 redovisas i sin helhet som ansvarsförbindelse (blandmodellen). Beräkningsunderlaget för pensioner utgår från riktlinjer för beräkning av pensionsskuld (RIPS 17). Kostnaden för löneskatt på pensioner behandlas i redovisningen på samma sätt som pensionskostnaden. Den sammanställda redovisningen upprättades enligt förvärvsmetoden. På investeringar i materiella anläggningstillgångar som pågår över bokslutsdagen gjordes ingen avskrivning. Anläggningstillgångar togs upp till anskaffningsvärdet (utgiften minus eventuella investeringsbidrag) med avdrag för avskrivningar.

Avskrivningstiden för tillgångar beräknades utifrån en bedömning av tillgångens nyttjandeperiod. De generella avskrivningstider kommunen tillämpade i bokslutet 2018, där inte komponentavskrivning tillämpades, framgår i tabellen.

I 2018 års bokslut tillämpades komponentavskrivning av större färdigställda objekt. Arbetet med att anpassa redovisningen till nya avskrivningsregler fortsätter genom en löpande översyn av komponentindelning för nya pågående objekt. Någon översyn av äldre objekt är inte påbörjad. En anpassning av kostnaderna för planerat underhåll genomfördes helt, då dessa aktiverats i bokslutet.

Avskrivningstider	**ÅR**
Inventarier	3–10
Fordon	10
Bostadshus	20–33
Idrottsanläggningar	20
Byggnader	20–33
Gator och vägar	33
VA-verk, ledningsnät	35

Avskrivningstider som används där komponentavskrivning inte tillämpas.

Analys av hur resultatet påverkas vid olika antaganden av förändring av de ekonomiska förutsättningarna.

Känslighetsanalys	**Resultatpåverkan (mkr)**
Löneökning med 1 procent	– 2,8
10 heltidstjänster	+/– 5,1
Ökad upplåning med 10 mkr	0,05
Ränteförändring med 1 procent	+/– 1,3
Förändring av generella statsbidrag och utjämningssystem med 1 procent	+/– 0,8
Skattehöjning med 1 krona	11,8

Allmän verksamhet

1 Sammanfattning

Under 2018 fattade politikerna beslut om den nya visionen för Grästorp. Visionen är tidlös och beskriver ett framtida tillstånd för kommunen: ”Vi välkomnar framtiden, vi välkomnar förändring och vi välkomnar dig.” I samma veva producerades en visionsfilm som publicerats både på Facebook och på Youtube.

Den nya visionen kommer att få genomslag in i den nya mandatperioden. Samtidigt utgår denna årsredovisning fortfarande från tidigare års vision, eftersom den styrde arbetet under 2018.

Arbetet med Grästorp 5.0 pågick under året och fortsätter år 2019. Ett färdigt material togs fram och under 2018 genomfördes alla medledarsamtal utifrån den nya mallen för medledarsamtal. Alla chefer genomförde workshops med personalen, utifrån ett gemensamt framarbetat material. Arbetet fortsätter under 2019 och är långt ifrån klart. Syftet med Grästorp 5.0 är att skapa framtidens välfärdskommun, där värdskap, innovation, digitalisering, helhet och medledarskap är viktiga ledord.

Det strategiska arbetet med Halle- och Hunneberg, Geopark, Smart-projektet, Arena Skubbet, näringslivsutveckling, internationalisering och folkhälsa höll ett högt tempo, och en stor del av förvaltningens utvecklingsresurser fördelades inom dessa områden.

På fullmäktige i april hölls en politisk debatt om inriktningen för budget och verksamhetsplan 2018. Därefter genomförde budgetberedningen sitt arbete som resulterade i ett enigt förslag till rambudget för kommunstyrelse och fullmäktige. I december antogs budgeten på kommunfullmäktige efter en politisk debatt. Även beslut om kvarstående skattesats fattades.

Medborgarundersökningen visade att medborgarna tycker att Grästorp är en mycket bra plats att leva och bo på. De är också nöjdare med kommunens verksamheter jämfört med tidigare mätning.

Överlag, i relation till de begränsade resurser som en liten kommun som Grästorp har, utförde allmän verksamhet sitt arbete på ett fantastiskt fint sätt.

1.1 Grunduppdrag och vision

Vision 2020

I Grästorp finns energi!

Grästorp har Västra Götalands bästa boendemiljö. Invånarna är nöjda med service och fritidsutbud och det är nära till mycket – allt från jobbutbudet i regionen till golfbanan i centrum.

Förskolan och skolan ligger i topp i nationella undersökningar. Näringslivet sjuder av entreprenörsanda och de gröna näringarna blomstrar.

Politikerna antog en ny vision under 2018: Vi välkomnar framtiden, vi välkomnar förändring och vi välkomnar dig.

Grunduppdrag

Allmän verksamhets uppdrag är att ansvara för omvärldsbevakning, samhällsservice, information, marknadsföring, kvalitetsutveckling och arbetsmarknad. Tyngdpunkten ligger på att ansvara för processerna inom verksamhets- och ekonomistyrning, personal, information, ärendehantering, inköp och IT i hela kommunen. Den allmänna verksamhetens ansvar för personal, ekonomi och kvalitetsutveckling bidrar till att kommunen får en stabil ekonomi, nöjdare medborgare, framgångsrika ledare och engagerade medledare som tar ett stort ansvar för kvaliteten. Från och med 2018 ansvarar verksamheten även för kultur, fritid och turism samtidigt som teknisk verksamhet tagit över samhällsbyggnad. Även kommunens arbetsmarknadsenhet verkar inom ramen för allmän verksamhet.

En grundläggande framgångsfaktor är att dialogen och samspelet mellan de förtroendevalda och tjänstemannaorganisationen fungerar väl. De förtroendevalda är tydliga med vad de vill åstadkomma, och överlåter till verksamheten att, med frihet under ansvar, genomföra uppdragen utifrån sin professionella roll.

Kommunens engagemang i Näringslivssamverkan Grästorp (NSG) innebar att samverkan mellan kommun och näringsliv visade fortsatt god utveckling med en 19:e-placering i Svenskt Näringslivs rankning 2018.

Allmän verksamhet har genomgått en ganska stor omvandling under de senaste åren. Samverkan med andra kommuner ökade, främst inom ramen för V6-samverkan (samverkan mellan Västra Skaraborgs sex kommuner). Grästorp har nu ett kommunkontor som byggt på sin kompetens, samtidigt som personalen minskade i omfattning.

1.2 Ekonomiskt resultat

(tkr)	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016
Intäkter	19 496	15 877	14 593
Kostnader	66 505	51 437	50 783
Nettokostnader	47 009	35 560	36 190
Budget	48 016	37 858	37 320
Budgetavvikelse	1 007	2 298	1 130

2 Prioriterade mål

Förklaring till de färgmarkeringar och symboler som används i rapporten framgår av tabellen nedan.

Målvärdet är uppnått

Målvärdet är delvis uppnått

Målvärdet är inte uppnått

2.1 Kund och medborgare

2.1.1 Invånare och kunder ska vara nöjda

		Mått	Utfall	Målvärde
		Nöjda kunder – Chefer (skala 1–4)	3,57	3,7
		Antal ärenden som kommit in via e-tjänster under året	254	200
		Nöjda förtroendevalda (skala 1–4)	3,5	3,5
		Hemsida relativt rikssnitt (Kommunens kvalitet i korthet) (procent)	86	78
		Andel föreningar som är nöjda med samarbetet med kommunen		
		Tjänstemäns attityder till företagande (företagsrankning)	8	50
		Andel nöjda medborgare/intressenter med kommunens skriftliga kommunikation (enkät)		

Analys

Verksamhetens mått är valda för att se hur interna kunder, de förtroendevalda och medborgarna uppfattar service och bemötande (värdskap).

Att fortsätta utvecklingen för samverkan med näringslivet är dock en viktig faktor. Det räcker inte att vara nöjd med en god placering i statistiken. Verksamheten behöver fortsätta förbättringen för att bibehålla dagens placering. Analysen av resultaten för år 2017 i näringslivsrankningen visade att tjänstemän behöver utbildas och att de interna kommunala processerna i mötet med företagare måste ses över. Detta åtgärdades under 2018 i samverkan med Skaraborgs Kommunalförbund. I december arrangerades en gemensam kommunfest och företagsgala med namnet Grästorpsgalan, vilken på många sätt blev en succé. Redan nu planeras nästa års Grästorpsgala. Under våren 2019 planeras ett 20-tal företagsbesök för att fånga upp förbättringsområden.

Under hösten 2017 inleddes ett 5.0-samarbete mellan arbetsmarknadsenheten (AME), bildningsverksamheten och näringslivsstrategen. Syftet var att hitta gemensamma röda trådar, både för att få in näringslivet i skolan och för att företagarna ska ha en väg in i kommunen om de söker arbetskraft. Resultatet blev att en företagsmässa arrangerades för andra året i rad. Alla elever i årskurs 8 och 9 besökte mässan. Företagen har numera en väg in i kommunen genom att de enkelt kan komma till arbetsmarknadsenheten eller ringa för att hitta lämplig arbetskraft. Syftet är att förstärka samverkan mellan skola och näringsliv, vilket är ett av utvecklingsområdena enligt resultatet i Svenskt Näringslivs undersökning.

Under 2018 fattades beslutet att starta en gemensam e-tjänstplattform inom ramen för V6-samarbetet. Arbetsgruppen som kommer att jobba med e-tjänster är inledningsvis lokaliserad i Lidköping. På sikt ska denna verksamhetsdel inkluderas i Göliska IT. Detta är resultatet av hårt arbete och mycket glädjande för Grästorps kommuninvånare, som kommer att kunna ta del av betydligt fler e-tjänster än vad de hade kunnat göra om Grästorp på egen hand hade utvecklat tjänster.

Allmän verksamhet kommer även fortsättningsvis att hålla god kvalitet när det gäller service till chefer och förtroendevalda.

Slutsats

Användningen av e-tjänsterna ökade under 2018 och genom det nya samarbetet med Göliska ökar möjligheterna att ta fram nya e-tjänster markant. Under 2019 kommer även en chattfunktion på hemsidan förhoppningsvis att kunna introduceras, vilket är ytterligare ett digitalt steg i rätt riktning.

Studiebesöken under våren 2019 kommer att ge ny information inför förbättringsarbetet vad gäller Näringslivssamverkan. Detta blir nästa steg i processen för fortsatt hög service till Grästorps företagare.

Måttet Andel nöjda medborgare/intressenter med kommunens skriftliga kommunikation är inte mätt. Måttet togs bort till 2018 års verksamhetsplan eftersom det inte ansågs mäta kvalitet av relevans. Måttet kring föreningar mättes inte under 2018.

2.2 Verksamhet

2.2.1 Det förebyggande hälsoarbetet prioriteras och genomsyrar all verksamhet

		Mått	Utfall	Målvärde
—	●	Mäns uppfattning om möjlighet till inflytande i kommunen (Nöjd-inflytande-index), medborgarundersökning	53	39
—	●	Kvinnors uppfattning om möjlighet till inflytande i kommunen (Nöjd-inflytande-index), medborgarundersökning	52	41

Analys

Det fanns inga specifika nyckeltal för allmän verksamhet.

Allmän verksamhet arbetade med Arena Skubbet, vilket satte Grästorp på kartan. Arena Skubbet är en kombination av skidtunnel och aktivitetscenter. Kommunen gav stöd genom Leaderpengar och pengar från Sparbanksstiftelsen. Lokala entreprenörer deltog mycket aktivt i arbetet. Under hösten anställdes en projektledare på heltid. En investerare var intresserad av att bidra till anläggningen.

Slutsats

En ny folkhälsostrateg började att jobba i augusti för att utveckla Folkhälsa 5.0 tillsammans med övrig personal.

2.2.2 Förbättra barns och ungas uppväxtvillkor i kommunen

		Mått	Utfall	Målvärde
—	◆	Ungdomars uppfattning om möjlighet till inflytande i kommunen (Nöjd-inflytande-index), medborgarundersökning	38	40

Analys

Ett ungdomsråd behöver hitta nya former för dialog. Kultur- och fritidschefen deltog i Innovationssluss Skaraborg, där de unga på ungdomsverksamheten 0514 ska involveras i olika frågor.

Ny ungdomsverksamhet projekteras med nytt mål: 0514 ska ge unga möjligheter att utvecklas och ta initiativ i en trygg och uppmuntrande miljö.

Ungdomsverksamheten återfinns numera i allmän verksamhet. Ungdomsverksamheten inryms idag på nya Centralskolan, men uttryckte önskemål om nya lokaler. Ritningar håller på att uppdateras och byggstart sker troligtvis under 2019.

Slutsats

Den nya kommunutvecklaren kommer att få uppdraget att hitta nya former för ungdomsrådet och medborgardialoger.

2.2.3 En attraktiv kommun och ökat bostadsbyggande

Analys

Kommunen är välskött med nöjda medborgare, vilket skapar framtidstro. Huspriserna gick upp, vilket i sin tur innebär ett betydligt mindre risktagande för dem som bygger nytt. Arbetet med nya detaljplaner ligger numera inom ramen för teknisk verksamhet.

Avsiktsförklaringen för Halle- och Hunneberg fortgick. En handlingsplan för 2019 togs fram. Syftet är att skapa internationellt attraktiva resmål inom kommunen, att skapa och synliggöra leder, att hitta en lösning kring organisation och att se över möjligheterna för övernattningar.

Arbetet med Geoparksprojektet fortskred enligt plan samt Unescos riktlinjer, men under 2019 behöver en ny finansieringsmodell hittas.

Slutsats

Det är viktigt att nya bostadsområden planeras och exploateras för fortsatt bra utveckling i kommunen.

De olika projekten som Grästorps kommun driver med hjälp av externa medel är positiva. Det ger helt andra ekonomiska muskler för strategisk utveckling än vad som ryms i ordinarie budget. Detta är dessutom mycket positivt för varumärket Grästorp. Det är viktigt att även fortsättningsvis driva utveckling med hjälp av externa medel. Potential 12 är en samarbetspartner i detta arbete.

2.2.3.1 Förbättra profileringen av Grästorp

		Mått	Utfall	Målvärde
↗	●	Antal publiceringar under året (lokala media)	2 069	1 500
↗	●	Antal gillamarkeringar på Facebook	2 549	2 500

Analys

Antalet publiceringar i lokalmedia nådde de uppsatta målen i Stratsys. Antalet gillamarkeringar på Facebook uppnåddes med råge så därför är antalet gillamarkeringar ett mått som redan uppnåtts. Det tidigare måttet, rikspubliceringar togs bort i 2018 års verksamhetsplan, eftersom en ökning av antalet rikspubliceringar inte per automatik innebär positiv uppmärksamhet för kommunen.

Slutsats

Utvecklingsprojektet Arena Skubbet och de två projekten för platåbergen gav mycket publicitet i media och blev mycket uppmärksammade, både i och utanför kommunen.

2.3 Personal

2.3.1 Grästorps kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare

		Mått	Utfall	Målvärde
		Nöjd-medarbetar-index (NMI)	81	80

Analys

De senaste årens rekryteringar pekar på att Grästorp uppfattas som en attraktiv arbetsgivare. Ett stort antal ansökningar gjorde det möjligt att anställa mycket kompetent personal i alla nyrekryteringar. De trotjänare som jobbat länge i kommunen kunde erbjudas nya och mer stimulerande arbetsuppgifter med tillhörande kompetensutveckling. Därmed ökade den samlade kompetensen på kommunkontoret betydligt.

I medarbetarundersökningen från 2016 uppnåddes mycket höga värden och bedömningen är att dessa fortfarande gäller.

I Grästorp 5.0 beskrivs en omställning från medarbetarskap till medledarskap: Vi tänker medledarskap i allt vi gör. Medledarskap 5.0 är ett komplext uppdrag där ett spännande grepp togs. Den nya verksamhetsutvecklaren intervjuade 74 medledare för att få en uppfattning om arbetsklimatet i organisationen. Resultatet presenterades för chefer, politiker och fackliga under hösten 2018. Resultatet blir också en viktig del i det fortsatta utvecklingsarbetet. Värdskap är viktigt, och därför skapades en medledardag med detta ämne som tema. Tanken är att man de två närmaste åren ska göra liknande intervjuer. Syftet är att ta vara på medledares initiativ men även att fortsättningsvis stämma av arbetsklimatet.

Projektet Lärande organisation 5.0 är i gång. Det finns dock redan flera tecken på att kommunen är på god väg att bli en lärande organisation:

- Egen personal engageras för chefsdagar och juridikutbildningar.
- Fler och fler medledare driver utvecklingsuppdrag.
- Kommunen diskuterar lärande och inställningen ”Jag kan inte än men snart” i fler sammanhang.

Slutsats

Den accelererande digitaliseringen innebär stora framtida utmaningar, där nya system kommer att kräva nya arbetsmetoder. Därför krävs ökade resurser för kompetens- och organisationsutveckling som stöd för att dra nytta av digitaliseringens alla fördelar.

Omställningen mot 5.0 är påbörjad. Det är viktigt att fokusera på att hålla i och hålla ut, att slutföra de uppdrag som är igångsatta, att analysera och ta nästa steg.

2.4 Ekonomi

2.4.1 Alla verksamheter ska öka sin effektivitet och skapa högsta möjliga kvalitet med insatta resurser

		Mått	Utfall	Målvärde
		Antal frigjorda timmar per år	100	100

Analys

Grästorp samverkar mer och mer med andra kommuner, främst inom de sex kommunerna i Västra Skaraborg (V6). Detta leder till effektiviseringar. Samtidigt är det svårt att räkna hem dessa, då det kommunala uppdraget blir alltmer komplext. Att samverka handlar för allmän verksamhets del lika mycket om att stärka och bredda kompetens som att effektivisera.

De två utredningarna *Vakansförmedling 5.0*, *Administration 5.0* samt uppdraget *Kvalitetsutveckling 5.0* kommer att påverka organisationen utifrån tre olika viktiga perspektiv. Hela organisationens arbetsprocesser kartläggs från tre olika perspektiv för att bli effektivare. Det handlar inte om en omorganisation. Var människor jobbar är sekundärt, hur de jobbar är mer intressant och hur processflöden hänger ihop är ännu intressantare. Syftet är att hitta smarta lösningar tillsammans med de medledare som idag har administrativa uppdrag.

Arbetet med innovationssluss fortgick enligt plan och nästa steg är att integrera arbetet ännu mer i samtliga medledares vardag. 2017 års medledardag handlade om innovation, och nu gäller det att arbeta in begreppet. Innovationssluss är en struktur och nu behövs också en innovationskultur. Kommunen tar steget från medarbetarskap till medledarskap. Alla individer jobbar under stort eget mandat, tillit och med hög inflytandegrad, där alla medledare jobbar med innovationer och är i ständigt lärande. Resultatet blir en snabb organisation som kan agera som ett sillstim och inte som en atlantångare. Detta är den viktigaste omställningen av alla för att klara den framtid som håller på att växa fram, där förändringstakten ökar för varje år som går.

Den nya personalpolicyn kommer att återkopplas till politiken under 2019. Organisationen ska ställas om, där begreppet medledarskap kanske blir det viktigaste begreppet. Under 2019 kommer fokus att ligga på medledarskap.

Slutsats

Frågan är hur pass slimmat ett kommunkontor kan bli. I nuläget finns ingen möjlighet att minska eller flytta mer verksamhet från kontoret.

Samverkan inom IT-området möjliggör nya investeringar, till exempel införande av e-arkiv, där stora delar av kostnaderna kommer att kunna delas mellan fler kommuner. Ett annat exempel är upphandlingen av ett nytt ärendehanteringssystem där kommunen sparar 1,2 miljoner genom att upphandla gemensamt med andra kommuner inom ramen för Göliska IT.

I och med samverkan finns en effektiv organisation för EU-ansökningar som redan gett resultat i ökade intäkter. Potentialen är stor för att kunna finansiera verksamhetsutveckling i betydligt större utsträckning i framtiden.

2.4.2 Hålla budget

		Mått	Utfall	Målvärde
—		Budgetavvikelse	Ja – positiv (+) avvikelse	

Analys

Allmän verksamhet redovisar en avvikelse där en del i överskottet återfinns inom arbetsmarknadsenheten. En stor del av överskottet fanns i beräknade kapitalkostnader då IT-investeringarna under perioden var låga. Delar av kommunens kostnader för ensamkommande barn i asylprocessen återfanns inom allmän verksamhet i form av det tillfälliga föreningsstödet, medan finansieringen av detta redovisas i det generella statsbidraget på finansförvaltningen. Kostnaderna ökade mot budget men finansierades samtidigt av ökade intäkter.

Slutsats

Kostnaderna för diverse samverkansprojekt med andra kommuner tenderar att öka. Några exempel är samverkan mellan sex kommuner i Västra Skaraborg, Vänersamverkan och samverkan kring besöksnäringen på Hunneberg. Detta är på lång sikt synnerligen kostnadseffektiva utvecklingsprojekt som kan innebära stor nytta för kommunen och som kommer att behöva prioriteras även i kommande budgetarbeten.

Ett område som kommer att behöva extra prioritet är satsningar på välfärdsteknik inom ramen för Göliska IT. Social verksamhet står idag för cirka 40 procent av den kommunala budgeten, och bedömningen är att de största nyttorealiseringarna finns här.

3 Kvalitetsgarantier

Färgmarkeringarna och symbolerna i grönt respektive rött visar om garantin är uppfylld eller inte (se illustration nedan).

	Kvalitetsgarantin uppfylls
	Kvalitetsgarantin uppfylls inte

Verksamheten garanterar följande servicenivå:

	Kvalitetsgarantier
	Vi lovar att frågor via e-post från medborgare besvaras inom två arbetsdagar
	Vi lovar att synpunkter eller klagomål ska besvaras inom två veckor (avvikelse synpunktshantering)
	Vi lovar att startsidan på hemsidan ska uppdateras varje vecka

4 Framtida strategier

Verksamhetsidén Grästorp 5.0 kommer även fortsättningsvis att vara en ledstjärna för verksamhetens utveckling. Allmän verksamhet har ett övergripande ansvar för att detta arbete bedrivs i alla verksamheter.

Allmän verksamhet ska satsa på att förbättra profileringen av varumärket Grästorp. För en framgångsrik marknadsföring krävs att alla som finns och verkar i kommunen kan enas om en grund som ska vara utmärkande för vad Grästorp ska stå för. Politikernas nya vision är grunden för detta arbete. Ett annat prioriterat område är arbetet med nya detaljplaner. I kommunstyrelsens analys av medborgarundersökningen identifierades nyproduktion av bostäder som den viktigaste frågan för att skapa en positiv befolkningsutveckling.

En omfattande centrumutveckling av hela stadskärnan planeras. Resecentrum och Kulturhuset ska sammankopplas på ett bättre sätt och därmed skapa förutsättningar för en populär samlingsplats. Södergatan kommer att bli en stadsgata genom att den tunga trafiken leds bort från Södergatan.

Till en attraktiv kommun hör ett blomstrande näringsliv. Kommunen ska fortsätta att vara en aktiv och drivande part i Näringslivssamverkan Grästorp (NSG) med fokus på företagsutveckling, etableringsservice och besöksnäring. Grästorpsmässan skapades i samarbete mellan företag, föreningar och kommun och bygger samhörighet, varumärke samt synlighet. Mässan arrangerades 2017 och kommer förmodligen att genomföras igen 2020.

Att kommunens tomma fastigheter på landsbygden kartläggs kan vara en annan väg att öka möjligheten att hitta boende och byggbara tomter samt öka landsbygdens attraktivitet.

Ett gemensamt arbete inleddes för alla intressenter på Hunneberg. Grästorps kommun kommer att aktivt medverka för att göra Hunneberg till en exportmogen destination. Grästorps kommun är delaktig, både genom Geoparksprojektet och genom arbetet med avsiktsförklaringen för Halle- och Hunneberg, där kommunen är projektägare.

En huvuduppgift för allmän verksamhet är att utifrån kommunfullmäktiges mål utveckla personalpolitiken i hela kommunen. De viktigaste frågorna rör kompetensförsörjning, lönebildning, kompetensutveckling samt karriärmöjligheter, jämställdhet och mångfald. Det personalpolitiska arbetet utgår från kommunfullmäktiges övergripande mål: Grästorps kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare som kan rekrytera och behålla den kompetens som verksamheterna kräver. Ett nytt personalpolitiskt program kommer att arbetas fram under 2019.

Samverkan med kommunerna i Västra Skaraborg visade en mycket positiv utveckling och nya samverkansområden kommer att diskuteras.

Kommunen står inför de största demografiska och ekonomiska utmaningarna man haft i modern tid. Förvaltningen kommer därför att jobba med utvecklingsprojektet Grästorp 5.0 åren 2018–2020. Grästorp 5.0 handlar om att kunna bibehålla och utveckla välfärden genom att skapa en vinnande, modern och digital välfärdskommun. En kommun som tar vara på möjligheterna som den nya världen ger, med digitalisering, globalisering, mångfald, hög förändringstakt och underifrånperspektiv.

5 Nyckeltal och verksamhetsmått

	År 2018	År 2017	År 2016
Kommunledning och revision (tkr)	2 798	2 610	2 214
– kostnad per invånare (kr)	488	454	378
Allmän kommunadministration inklusive IT (tkr)	15 477	14 537	15 995
– andel av kommunens bruttokostnad (%)	3,67	3,46	3,87
Färdtjänst (tkr)	1 063	1 113	1 059
– kostnad per invånare (kr)	185	194	186
Räddningstjänst (tkr)	5 434	5 205	5 180
– kostnad per invånare (kr)	948	905	905
– antal utryckningar	154	146	153

Allmän verksamhet

Verksamhet (tkr)	Anslagsnivå	Budget 2018		Redovisning 2018	
		Kostnad	Intäkt	Kostnad	Intäkt
00.	Kommunledning och revision	3 719	187	3 952	233
03	Allmän kommunadministration	14 234	1 027	14 079	1 596
04	Ekonomiadministration	4 166		4 192	1
06	Personaladministration	1 014		997	88
07	Fysisk planering	460	60	925	
08	Särskilda servicefunktioner	2 065	455	1 787	412
09	Övrig gemensam verksamhet	3 713	575	4 402	505
11	Arbetsområden och lokaler	2 072		2 072	
13	Arbetsmarknadsåtgärder	13 975	10 993	16 330	13 632
17	Konsumentpolitisk verksamhet	36		– 5	
28	Bostadspolitiska åtgärder	1 250		1 236	
36	Kollektivtrafik	120		141	
40	Kultur- och fritidskontor	687		499	77
43	Turism	145		2 067	2 022
44	Fritidsverksamhet	996		1 055	91
45	Stöd till fritidsverksamhet	1 392		1 323	5
46	Kulturverksamhet	3 832	37	3 585	190
47	Hyror externa lokaler	246		286	
48	Stöd till kulturverksamhet	158		166	10
49	Övrig kulturell verksamhet	494	50	320	12
78	Färdtjänst	1 316	70	1 152	75
88	Räddningstjänst	5 380		5 434	
89	Totalförsvar, övriga samhällsskyddande åtgärder	375	375	511	547
SUMMA	**Allmän verksamhet**	**61 845**	**13 829**	**66 505**	**19 496**

Sammanställning

	Kostnad	Intäkt	Netto
Budget	61 845	13 829	48 016
Redovisning	66 505	19 496	47 009
Resultat	**– 4 660**	**5 667**	**1 007**

Teknisk verksamhet

1 Sammanfattning

Teknisk verksamhet arbetade med god struktur och hög måluppfyllelse. Nya chefer rekryterades till verksamheten. Det nya ledarskapet gav samma goda resultat som tidigare och är ett bra sätt att stärka Grästorpsandan, som dessutom visar att kulturen är stark. Implementeringen av Grästorp 5.0 som styrsystem startades, vilket kommer att öka medvetenheten om framtidens välfärd och vad som behöver göras för att möta kommande utmaningar. Flera stora projekt slutfördes med god budgetkänsla och styrning. Exempel på det är renoveringen av badhus och bollhall, ny kiosk på Lunneviområdet, nya detaljplaner, vatten och avlopp som struktureras. Nya projekt som utförs i extremt hög takt visar att Grästorps kommun investerar mer än någonsin. Grästorp bygger välfärd för framtidens medborgare och teknisk verksamhet är central för ett utvecklat samhälle.

1.1 Grunduppdrag och vision

Teknisk verksamhets uppdrag är att åstadkomma högsta möjliga kvalitet utifrån ekonomiska och personella resurser. Teknisk verksamhet behöll sin ekonomiska och kvalitativa nivå inom alla verksamheter. Uppdraget utfördes enligt verksamhetens indikationer. Den höga investeringsnivån ställer höga krav på organisationen, som levererade bra utifrån personalförutsättningarna. Förvaltningen lyckades inte att nå 100 procent av investeringsbudgeten.

Kostenheten har under åren ökat andelen matlagning från grunden. Idag lagas alla måltider inom grundskola och förskola från grunden med råvaror av hög kvalitet. Det var endast kvällsmålet på helger inom äldreomsorg som inte lagades från grunden. Skälen var ekonomiska samt att viss matlagning och uppvärmning ute på avdelningarna bidrar till ökad trivsel. Måltiderna inom kostenheten höll en väldigt hög klass. Kostenheten lagade mat från grunden, erbjöd alternativa rätter till barn och unga samt prioriterade inköp av ekologiska livsmedel. Kostverksamheten sänkte sina kostnader via smarta inköp. Kostenheten kommer att ta ett helhetsansvar för alla bildningsmåltider under 2019.

Enheten gata, park, vatten och avlopp (VA) ombesörjde en god skötsel av skogsområden och grönytor. Drift av vägnätet, där även gatubelysning och snöröjning ingår, utfördes enligt plan. Enheten arbetade förebyggande med underhållet på ledningsnätet samt med fortsatt VA-sanering. Återvinningscentralen (ÅVC) tar emot och hanterar stora mängder avfall. Enheten bytte driftchef. Kommunen satsar på att gräva ner nya vattenledningar till Gunnarstorp och Ryda.

Fastighetsenheten förvaltade objekten via planerade underhållsåtgärder för att behålla nuvarande fastighetsskick med investeringsmedel som tilldelades via investeringsplanen. Fokus låg på bygget av förskolan Äventyret. Även en rad andra investeringsobjekt påbörjades och slutfördes. Lokalvårdens effektivisering gav goda resultat. Verksamheten utsattes för skadegörelse på fastigheter vid flera tillfällen. Rivningen av förskolan Ugglan genomfördes och arbetas in i budget. Ett gott medledarskap bidrog till en mycket väl fungerande enhet.

Enheten Lunnevi bad och camping stärkte resultatet, både när det gäller ekonomi, kvalitet samt målen som uppnåddes. Fler barn och ungdomar hittade till verksamheten. Simskolan utökades och erbjuds numera även till förskolebarn. Hälsa Grästorp utvecklas hela tiden och har sin bas på Lunnevibadet.

1.2 Ekonomiskt resultat

(tkr)	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016
Intäkter	65 319	60 842	61 953
Kostnader	97 362	90 988	88 848
Nettokostnader	32 043	30 146	26 895
Budget	33 227	30 423	28 303
Budgetavvikelse	1 184	277	1 408

2 Prioriterade mål

Förklaring till de färgmarkeringar och symboler som används i rapporten framgår av tabellen nedan.

●	Målvärdet är uppnått
◆	Målvärdet är delvis uppnått
■	Målvärdet är inte uppnått

2.1 Kund och medborgare

2.1.1 Invånare och kunder ska vara nöjda

		Mått	Utfall	Målvärde
→	●	Medborgarnas betyg på renhållningen relativt rikssnittet (skala 1–100)	71	67
→	●	Medborgarnas betyg på vatten och avlopp relativt rikssnittet (skala 1–100)	79	79
→	●	Webbinformation till medborgare relativt rikssnittet (procent)	89	85

Analys

Teknisk verksamhet rekryterade nya ledare eftersom några valde att sluta sina tjänster. Fokus låg på att upprätthålla kundservicen.

En ny medborgarundersökning genomfördes under våren 2016. Verksamheten har sedan dess fortsatt att prioritera arbetet med värdskapet eftersom effekterna är goda. Teknisk verksamhet arrangerade en heldag på Läckö slott för all personal, där verksamheten tog avstamp i Grästorp 5.0.

Verksamhetens arbete med ökad tillgänglighet för de interna kunderna blev bättre utifrån egen bedömning. Detta visade sig i det mejlbaserade systemet för felanmälan, där fler och fler anmäler fel via mejl i stället för per telefon. Därmed kan verksamheten avhjälpa felen mer strukturerat och på kortare tid.

Teknisk verksamhet undersökte möjligheten att öka öppettiderna på återvinningscentralen, vilket skulle ge ökad servicenivå för kommuninvånarna.

Teknisk verksamhet var aktiv under ett antal medborgardialoger och samråd.

Slutsats

Verksamheten behöver bli bättre på information, trots det goda resultatet i undersökningen. Informationen på hemsidan och intranätet måste vara uppdaterad och inaktuell information ska avlägsnas. Kostenheten visade hög kundnöjdhet, vilket bland annat gällde äldreomsorgen och att man fått positiv respons från matgäster till köken. Verksamheten har ett politiskt uppdrag att skapa en upphandling för avfallshantering. Den planerades under 2018 och målet är att vara igång under våren 2019.

2.2 Verksamhet

2.2.1 Det förebyggande hälsoarbetet prioriteras och genomsyrar all verksamhet

		Mått	Utfall	Målvärde
↗	●	Antalet besökare på badet under året	20 000	15 000

Analys

Grästorps kommun utvecklade verksamheten på Lunnevibadet. Det innebar ett utökat utbud av friskvårdsaktiviteter som gäller för både kommunens medborgare och medarbetare.

Utomhusmiljön kommer att förstärkas ytterligare med beachvolleybollplan och grillstuga.

Renoveringen av Lunnevibadet startades i samarbete med konsultbolaget Weedo Tech.

Från och med den 1 januari 2018 fick teknisk verksamhet även ansvar för samhällsbyggnad. Hälsoperspektivet i samhällsbyggnad kommer därefter att bli en viktig pusselbit i det fortsatta kommunala arbetet med folkhälsa.

Hälsa Grästorp erbjöd ett stort utbud av aktiviteter kring badet.

Teknisk verksamhet är en aktiv del i det lokala folkhälsorådet och ser fram emot att utveckla folkhälsan tillsammans, utifrån de regionala ambitionerna.

Arbetet med en destination i Grästorp via Arena Skubbet var intensivt.

Slutsats

En målsättning är att varje friskvårdsaktivitet fylls med engagerade deltagare som i sin tur drar till sig fler personer. Det sker genom bra marknadsföring samt god ordning, vilket ger ringar på vattnet. Sociala medier, främst Facebook, har väldigt bra spridningseffekt för marknadsföring av friskvårdsaktiviteter.

Badet har sökt och fått statliga medel för att starta simskola för förskolebarn. Samhällsbyggnad arbetar tillsammans med bildning för att skapa mervärden för Grästorps barn och ungdomar.

Arbetet med familjecentralen gav en samsyn vad gäller innehåll och utseende. Kommunstyrelsen fattade ett igångsättningsbeslut under senhösten 2017. Teknisk verksamhet färdigställer investeringen år 2019.

2.2.2 Förbättra barns och ungas uppväxtvillkor i kommunen

2.2.2.1 Förbättra barns och ungas fysiska uppväxtmiljö

		Mått	Utfall	Målvärde
→	●	Matlagning från grunden (procent)	95	85

Analys

Det interna arbetet tillsammans med kost- och bildningspersonal utvecklades för att ge *måltidens mervärde* till kunder och elever. Detta gäller hela måltidssituationen, bland annat miljö, mat och klimat. Måltiden ska vara en prioriterad stund på dagen. Positiva resultat har redovisats från båda verksamheterna, vilket är en framgång.

Kostenheten erbjöd varierade måltider som lockade barn och ungdomar att äta skolmåltiderna.

Kostverksamheten arbetar tillsammans med bildning för att skapa likvärdiga måltider inom grundskolan. Det gäller främst frukost och mellanmål.

Dialogen mellan samhällsbyggnads organisation och föreningslivet är ständigt aktiv för att skapa bra barn- och ungdomslokaler.

Samhällsbyggnad skapar möjligheter för att Grästorps ungdomar ska kunna bo i små lägenheter.

Slutsats

Verksamheten fortsätter att jobba mot de beslutade målen med stöd av aktiviteter och åtgärder enligt analysen ovan. Resultatet är av stor vikt för att öka Grästorps attraktionskraft och för att förbättra de ungas uppväxtmiljö.

2.2.3 En attraktiv kommun och ökat bostadsbyggande

Samhällsbyggnad arbetar med fem detaljplaner för att öka attraktiviteten i att bo och verka inom Grästorps kommun. Befintliga tomter såldes och behovet av att skapa nya, attraktiva tomter är stort. Industritomter är också under detaljplanering och kan på sikt möjliggöra nya arbetstillfällen i Grästorp. Flera privata entreprenörer önskar nya tomter att bygga på. Kommunen inventerade ödehus på landsbygden och arbetar vidare med ett antal fastigheter för att möjliggöra nya boendemiljöer. Grästorp vill att medborgarna ska uppleva att servicen kring bygglov är snabb och bra. Samhällsbyggnad gjorde en handlingsplan utifrån översiktsplanen, som ska underlätta för medborgarna att se vad som prioriteras gällande samhällsutveckling i kommunen.

		Mått	Utfall	Målvärde
↗	■	Antal nyproducerade boenden under året	8	10
↗	●	Antal hushåll i kommunen jämfört med föregående år	2 658	2 627
—	◆	Medborgarnas uppfattning om tillgänglighet och utbud av bostäder i kommunen relativt rikssnittet (medborgarundersökning)	54	53
↘	■	Utförandegrad av tilldelade uppdrag (procent)	70	100

Analys

Samhällsbyggnad tog fram detaljplaner kring förtätning. Två planer är igång, Västra torget och Alvägen. Färdigställande av sista etappen på Brännebacka är i slutfas. Industrimark norr om järnvägen såldes för nyetablering av kontorshotell. Förvärv av industrimark gjordes söder om järnvägen och detaljplaneras 2018–2019. Detaljplan är igång för projektet Arena Skubbet, där även bostäder och camping planeras.

Slutsats

Framgångsfaktorer är, som vid föregående etapper, en hög servicenivå av flexibla och kompetenta medarbetare samt korta beslutsvägar. Kommunen är känd för snabba beslut gällande bygglov. Service med kunden i fokus är ledord för verksamheten. Utbyggnad av vatten och avlopp via föreningslivet gör att kommunen blir mer attraktiv att bo och verka i.

2.2.3.1 Förbättra utemiljön i kommunen

		Mått	Utfall	Målvärde
→	●	Medborgarnas betyg på gator och vägar relativt rikssnittet (skala 1–100)	56	55
→	●	Medborgarnas betyg på gång- och cykelvägar relativt rikssnittet (skala 1–100)	59	55
→	●	Medborgarnas betyg på kommunens miljöarbete relativt rikssnittet (skala 1–100)	65	56

Analys

Måtten är från medborgarundersökningen 2016 och visar att arbetet gav utdelning, eftersom resultatet blev bättre sedan den förra undersökningen gjordes 2013. Medborgarna tycker att kommunens utemiljö blev bättre. Mycket arbete gjordes för att skogspartier och offentliga miljöer ska upplevas som inbjudande och trygga. Gator och vägar asfalterades om enligt planering och tilldelade medel. I samband med prioriterade åtgärder utifrån behov av vägar och gator kompletterades arbetet med att skapa säkrare och bättre gång- och cykelvägar. Detta kunde göras med hjälp av bidrag från Trafikverket.

Arbetet med att asfaltera och laga gator fortsatte enligt plan. Skötsel av park- och naturområden förstärktes genom att ytterligare resurser omfördelades till detta ansvarsområde. Flera träd drabbades av sjukdomar, vilket gjorde att samhällsbyggnad måste avverka mer än planerat. Kontakten med Trafikverket förbättrades för att skapa hållbara, framtida lösningar för cykel- och gångleder.

Slutsats

Samhällsbyggnad deltog i samråd och medborgardialoger kring flera ansvarsområden inom sektorn. Synpunktshanteringen gav även en god inblick i hur medborgarna upplever sin närmiljö.

Verksamheten fortsätter att arbeta med de offentliga miljöerna och med att behålla skogspartier i fint skick. Gator och vägar planeras att beläggas med ny asfalt med stöd av tilldelade investeringsmedel. För att ytterligare förbättra resultatet av ovanstående mått, skulle utökade investeringsmedel till VA-gata vara ett bra verktyg.

2.2.3.2 Skapa bättre förutsättningar för kommunalt vatten och avlopp på landsbygden

		Mått	Utfall	Målvärde
↗	●	Antal nya VA-abonnenter utanför verksamhetsområde (innevarande år)	287	287

Analys

Kommunstyrelsen beslutade att gräva ner två nya vattenledningar mot Gunnarstorp. Arbetet med att skapa redundans för Ryda- samt Lidköpingsvatten är viktigt ur ett säkerhetsperspektiv. Arbetet startade hösten 2018. Den befintliga ledningen utmed järnvägen kommer att tas ur bruk när arbetet är klart. De abonnenter som idag är påkopplade på huvudstammen löses ut och erbjuds att gå med i föreningen.

Arbetet med kommunalt vatten och avlopp (VA) på landsbygden inleddes 2014. Det pågår fortfarande med ett mycket lyckat resultat då fler får möjligheten att ansluta sig till de kommunala ledningarna. Intresset är stort för kommunalt vatten och avlopp via förening på landsbygden. Parallellt pågick arbete med att minska ovidkommande vatten till reningsverket. Två stora underhållsåtgärder gjordes på reningsverket, för att det åldrats och för att kapaciteten för framtida anslutningar behövde utökas.

Slutsats

Samhällsbyggnad fortsatte att öka landsbygdens möjligheter att få kommunalt vatten och avlopp. VA-sanering fortsatte, parallellt med att verksamheten erbjuder vatten och avlopp till landsbygden. Lidköpings kommun ansvarar för tillsynen i Grästorps kommun. Utbyggnaden av vatten och avlopp växer i föreningens regi och är snart en av Sveriges största inom sitt verksamhetsområde, rent geografiskt.

2.3 Personal

2.3.1 Grästorps kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare

		Mått	Utfall	Målvärde
→	●	Nöjd-medarbetar-index (NMI)	80	80

Analys

Grästorps kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare

Samhällsbyggnad upplevs som en attraktiv arbetsgivare. Grunden för antagandet är det goda resultatet i medarbetarundersökningen samt verksamhetens analyser i samband med genomförda medarbetarsamtal. Framgången är ett resultat av stort engagemang, tydlighet, lyssnande och tillgänglighet. Teknisk verksamhet tog till vara medarbetarnas kompetens och engagemang. Teknisk verksamhet är en innovativ och lärande organisation där kollegialt lärande är en viktig framgångsfaktor. Detta arbete genomsyrar hela organisationen. Verksamheten startade arbetet med Grästorp 5.0. All personal samlades för uppstartsmöte på Victoriahuset på Läckö slott.

Minskad sårbarhet inom verksamheten

Sårbarheten minskade på grund av framtagande av rutiner inom verksamheten samt genomförda rekryteringar till viktiga funktioner. Rekrytering till nyckelfunktioner inom teknisk verksamhet är en stor utmaning för kommunen. Konkurrensen om arbetskraften inom sektorn gör det svårt att hitta personer med erfarenhet. Detta innebar att medledare behövde läras upp i större utsträckning.

Slutsats

Personalförsörjningen är alltid av naturliga skäl ett fokusområde. Ny personal med nya idéer innebär flera möjligheter till utveckling. Grästorps kommun är en lärande organisation för att säkerställa kompetens inom flera ansvarsområden.

Detta är positivt och vidareutvecklande. Att vara en fortsatt attraktiv arbetsgivare är också viktigt för att behålla det fina resultatet enligt den senaste medarbetarundersökningen. Undersökningens frågeställning om verksamhetens mål visade däremot att det finns en förbättringspotential, precis som i alla verksamheter.

2.4 Ekonomi

2.4.1 Alla verksamheter ska öka sin effektivitet och skapa högsta möjliga kvalitet med insatta resurser

		Mått	Utfall	Målvärde
↗	●	Andel inköpta ekologiska livsmedel (procent)	29	27
↘	■	Kommunens byggnaders normalårskorrigerade energiförbrukning (kWh/kvm, år)	198	171
↘	◆	Årets energisparåtgärder (kWh/år)	205 000	213 000
↗	●	Minskad andel kött i måltiderna (procent)	10,49	10

Analys

Samhällsbyggnad visade effektivitet inom flera ansvarsområden. Kostenheten var personaleffektiv och målmedveten i sin satsning på att utveckla verksamheten till att fortsätta vara en av Sveriges bästa. Fastighet och städ levererade ett gott underhåll av fastighetsbeståndet. Park, gata, VA samt återvinningscentralen (ÅVC) arbetade hårt för att upprätthålla god service till medborgarna trots begränsade resurser.

Slutsats

Slutsatsen är att verksamheten skapade mervärden för medborgarnas behov. Samhällsbyggnad är en liten organisation som står inför stora framtida utmaningar. Detta problem delar Grästorp med flera av Sveriges 290 kommuner. Samhällsbyggnad behöver etablera fler samverkansavtal inom berört verksamhetsområde för att klara behoven och kraven.

2.4.2 Hålla budget

		Mått	Utfall	Målvärde
→	●	Budgetavvikelse	Ja – positiv (+) avvikelse	

Analys

Samhällsbyggnad visade god ekonomisk hushållning och redovisar en budget i balans. De beräknade kapitalkostnaderna minskade med anledning av lägre investeringsvolym och resulterade i ett överskott på 2 487 tkr. Samtliga enheter bidrog till det goda resultatet. Arbetet inom samhällsbyggnads ledningsgrupp, där ekonomin är ett fokusområde, gav resultat.

Slutsats

Ett strategiskt långsiktigt arbete med att skapa en budget i balans gav resultat. Att flera år i rad leverera en budget i balans skapar tillit och förtroende för att förvalta Grästorps kommuns fortsatta samhällsbyggnadsutveckling. Alla medledare har förståelse för och kunskap om förutsättningarna och visade ett resultat inom budgetram.

3 Kvalitetsgarantier

Färgmarkeringarna och symbolerna i grönt respektive rött visar om garantin är uppfylld eller inte (se illustration nedan).

Kvalitetsgarantin uppfylls

Kvalitetsgarantin uppfylls inte

Verksamheten garanterar följande servicenivå:

	Kvalitetsgarantier
	Snöröjningsarbete ska påbörjas vid snödjup som överstiger 6 centimeter där kommunalt ansvar gäller
	Gräsklippning ska ske när gräsets längd överstiger 7 centimeter
	Efter larm och jour-/beredskapstid ska insats vara påbörjad inom 30 minuter
	Säkerhetsbesiktningar av lekplatser ska utföras i egen regi vid minst två tillfällen per år
	Obligatorisk ventilationskontroll (OVK) genomförs på alla kommunens fastigheter
	Vi lovar att frågor via e-post från medborgare besvaras inom två arbetsdagar

Samhällsbyggnad når målen för kvalitetsgarantier. Medledarnas engagemang är nyckeln till bra service. Beredskap och snabba inställelsetider finns inom Grästorps kommun. Medborgarna har alltid nära till medledarna genom ständig närvaro i kommunen. Fastighet arbetade kontinuerligt med att skapa rutiner för underhåll, vilket ger resultat på lång sikt.

Samhällsbyggnad är redo att få nya, mätbara mål. Organisationen arbetar aktivt med att implementera Grästorp 5.0, vilket är ett verktyg för att skapa och växa inom tillitsbaserad styrning.

4 Framtida strategier

Samhällsbyggnad i Grästorp ser utmaningar för den lilla kommunen. Grästorp är för närvarande väl rustat med god kompetens bland medledarna. Det är viktigt att hela tiden arbeta aktivt med att skapa ett gott arbetsklimat och att utvecklingen, via digitalisering och innovation, ger medarbetarna chansen att leva och lära i organisationen. Inför framtiden ska kommunen fortsätta att vara en attraktiv arbetsgivare, med ett tillåtande förhållningssätt där människor kan växa och bli delaktiga i Grästorpsandan.

5 Nyckeltal och verksamhetsmått

	År 2018	**År 2017**	**År 2016**
Antal anställda	60	55	50
Antal män	37	21	18
Antal kvinnor	23	34	32
Personalkostnad (tkr)	28 066	26 017	23 241
Personalkostnad i % av verksamhetens kostnader	29	29	28
Mark med gator inklusive p-platser och GCM-vägar (kvm)*	285 000	285 000	271 000

* Väg för gående, cyklister och mopedister.

Teknisk verksamhet

Verksamhet (tkr)	Anslagsnivå	Budget 2018		Redovisning 2018	
		Kostnad	Intäkt	Kostnad	Intäkt
03	Allmän kommunadministration	320		345	44
05	Teknisk administration	5 397	3 390	5 087	3 290
08	Särskilda serviceverksamheter	5 187	5 221	5 176	5 240
11	Särskilda servicefunktioner	6 857	6 353	6 616	6 415
15	Personal fastighetsavdelning	4 833	3 814	4 605	3 685
21	Markförsörjning	124	55	496	67
27	Tillhandahållande av bostäder	146	500	147	614
31	Kommunala vägar	4 558	110	3 763	130
32	Arbetsmaskiner externa arbeten	2 659	1 200	3 338	3 066
33	Enskilda vägar exkl tätortsvägar	400		383	
34	Personal förråd	7 115	6 087	7 154	5 839
36	Resecentrum	231	68	233	63
41	Parkverksamhet	1 795		1 725	
42	Fritidsanläggningar	10 657	1 695	11 873	2 694
44	Övriga fastigheter	209	237	247	251
54	Vattenförsörjning och avloppshantering	6 872	7 626	6 990	8 070
56	Avfallshantering	4 856	4 376	5 906	4 438
63	Skolbarnomsorg (kost)	840		840	
64	Grundskola (fastigheter och kost)	20 368	15 486	18 691	15 438
72	Förskoleverksamhet (fastigheter och kost)	5 677	1 432	7 478	1 435
78	Jon Jespers restaurang	5 786	4 128	5 853	4 268
88	Räddningsstation	383	265	416	272
SUMMA	**Teknisk verksamhet**	**95 270**	**62 043**	**97 362**	**65 319**

Sammanställning

	Kostnad	Intäkt	Netto
Budget	95 270	62 043	33 227
Redovisning	97 362	65 319	32 043
Resultat	**– 2 092**	**3 276**	**1 184**

Bildningsverksamhet

1 Sammanfattning

Under 2018 ökade elevernas trygghet och vårdnadshavarnas nöjdhet. Framgångsfaktorer är relationsskapande och bemötande mellan barn, elever, personal och vårdnadshavare.

Förebyggande hälsoarbete, elevhälsa och hälsofrämjande lärmiljöer utvecklades i positiv riktning. Andra områden som utvecklades var digitalisering och samarbetet med näringslivet.

Måluppfyllelsen ökade sedan 2017 och blev generellt fortsatt hög. Särskilt glädjande är att behörigheten till gymnasiet åter ökade under 2018. Den tidiga inlärningen av de grundläggande baskunskaperna tala, läsa, skriva och räkna var högt prioriterad, liksom tidiga insatser för de yngsta barnen.

Kompetensförsörjningen är en fortsatt utmaning under 2019 och framåt. Behöriga och legitimerade förskollärare och lärare saknas i hela landet och det krävs nya sätt att arbeta, med kompletterande kompetenser i både förskola och skola.

Bildningsverksamheten visade ett underskott även under 2018, vilket främst berodde på ett högt antal gymnasieelever samt uteblivna statsbidrag.

Kollegialt lärande, systematiskt kvalitetsarbete och medledarskap är viktiga förutsättningar för att utvecklas vidare inom bildningsverksamheten under 2019.

Stora demografiska och ekonomiska utmaningar väntas i välfärden. Samtidigt innebär digitaliseringen möjligheter och genomgripande förändringar av samhället. För att möta utmaningar och ta tillvara möjligheter skapades värderiktningen Grästorp 5.0. Grästorp 5.0 handlar om omställningsarbete till en organisation med plats för framtiden, som bygger välfärd för att skapa värde för andra. Grästorp 5.0 ger form åt värdskap, medledarskap, helhetsperspektiv, digitalisering och innovation i allt kommunen gör. Arbetet med Grästorp 5.0 bidrog till resultaten under 2018, vilket kommer att fortsätta under 2019.

1.1 Grunduppdrag och vision

Bildningsverksamheten ansvarar för de lagstadgade skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola och fritidshem samt frivilliga skolformer som kulturskolan och Kvällskvisten för kvälls- och nattomsorg. Vidare ansvarar bildningsverksamheten för gymnasieutbildning och vuxenutbildning. Uppdraget omfattas av nationella mål i bland annat skollag och läroplaner samt kommunala mål och prioriteringar.

Utgångspunkterna för arbetet är kommunens två visioner: *Vision 2020 – I Grästorp finns energi* och *Skola 2020 – En modern skola i framtiden*. En viktig aspekt av visionen om den moderna skolan är att förskola och skola lyckas anpassa sig till digitaliseringen och den snabba förändringstakten i samhället.

1.2 Ekonomiskt resultat

(tkr)	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016
Intäkter	17 731	20 398	21 492
Kostnader	138 743	149 296	140 800
Nettokostnader	121 012	128 898	119 308
Budget	119 883	125 037	119 980
Budgetavvikelse	– 1 129	– 3 861	672

2 Prioriterade mål

Förklaring till de färgmarkeringar och symboler som används i rapporten framgår av tabellen nedan.

Målvärdet är uppnått

Målvärdet är delvis uppnått

Målvärdet är inte uppnått

2.1 Kund och medborgare

2.1.1 Invånare och kunder ska vara nöjda

		Mått	Utfall	Målvärde
		Nöjda vårdnadshavare skola/förskola	90,2 %	85 %
—		Andel nöjda vårdnadshavare i förskolan	93 %	85 %
—		Andel nöjda vårdnadshavare i förskoleklass	90 %	85 %
—		Andel nöjda vårdnadshavare årskurs 1–9	80 %	85 %
—		Andel nöjda vårdnadshavare grundsärskolan årskurs 1–9	98 %	85 %

Resultatet är en sammanvägd bedömning av vårdnadshavares synpunkter, samtal vid utvecklingssamtal, fokusgrupper, möten och samråd samt enkäter.

Analys

Vårdnadshavarnas nöjdhet i förskola och skola har ökat sedan den senaste mätningen. Viktiga förutsättningar är bemötande, kommunikation och relationer mellan förskola, skola och hem. Verksamhetens arbete med värdskap påverkade bemötandet mellan förskola, skola och hem och vårdnadshavares nöjdhet på ett positivt sätt.

Genom förskolans användning av Instagram fick vårdnadshavarna god kännedom om vad deras barn har gjort under dagen redan när de hämtade barnen på förskolan. Tillsammans med det täta samarbetet vid lämning och hämtning bidrog detta till vårdnadshavarnas möjligheter att vara delaktiga i sina barns förskola.

I förskoleklassen användes Instagram också som kommunikationskanal mellan skola och hem. Ett medvetet relationsskapande arbete mellan skola och hem samt mellan lärare och elever pågick under året. På så sätt blev vårdnadshavarna delaktiga i förskoleklassens arbete. Förskoleklassens nya organisation som arbetar flexibelt i större och mindre grupper påverkade också vårdnadshavarnas nöjdhet.

Grundskolans något lägre resultat handlade om frågor kopplade till elevernas studiero och skolans stödinsatser. Den dagliga kontakten med hemmen minskade med stigande ålder, vilket påverkade relationen mellan skola och hem.

I grundsärskolan samarbetade skola och hem mycket nära och vårdnadshavarna uttryckte ett stort förtroende för verksamheten.

Slutsats

Under 2019 fortsätter verksamheten med att stärka vårdnadshavarnas nöjdhet i förskola och skola genom fortsatt hög kvalitet i bemötande, kommunikation och relationer mellan förskola, skola och hem samt i samverkan med hemmen.

2.1.1.1 Kunder och medborgare möts av kulturella och kreativa aktiviteter

		Mått	Utfall	Målvärde
↗	●	Antal elever i kulturskolan	154	140

Analys

Antalet elever i kulturskolan ökade till 154. Ett fåtal elever valde två aktiviteter, till exempel piano och teater. Kulturskolan genomförde femton aktiviteter för totalt 1 950 besökare. Kulturskolan arrangerade även aktiviteter med stöd från Kulturrådet för 35 elever. Aktiviteterna ägde rum inom teater, rytmmix, bild och form samt dataspelsmusik.

Från hösten 2018 flyttades, där möjligheter fanns, undervisningen i kulturskolan till tider utanför elevernas ordinarie skoldag. På sätt kunde eleverna gå i kulturskolan utan att missa undervisningstid i grundskolan. En farhåga var att antalet elever skulle minska i kulturskolan, men utvärderingen visade att elevantalet låg på samma nivå som tidigare år.

Det har blivit allt svårare att hitta nya lärare när någon slutar, vilket bland annat märktes vid rekryteringen av lärare i solosång.

Slutsats

Kulturskolan fortsätter i samma omfattning när det gäller instrument, sång och framträdanden.

Kulturrådets stöd dras in från hösten 2019. Sedan några år tillbaka använder kulturskolan stödet för att erbjuda aktiviteter inom teater, bild och form samt dataspelsmusik. De förändrade statsbidragen kan innebära att kulturskolan kommer att minska sina aktiviteter inom dessa områden under 2019.

Kulturskolan i Grästorp fyller 50 år under 2019, vilket kommer att uppmärksammas och firas under året.

2.2 Verksamhet

2.2.1 Det förebyggande hälsoarbetet prioriteras och genomsyrar all verksamhet

Analys

Det hände mycket inom det förebyggande hälsoarbetet för barn och elever under 2018. Det gällde både förståelsen av vad förebyggande hälsoarbete handlar om och i form av aktiviteter i förskola och skola. Inom ramen för principerna i Grästorp 5.0 lyckades verksamheten att tänka och göra nytt. Hälsa i ett helhetsperspektiv handlar både om psykosocial och fysisk hälsa, vilket innefattar ett välbefinnande och att må bra som en förutsättning för lärande. Verksamheten har hittills haft mest fokus på den fysiska hälsan och börjar nu allt mer att även lyfta in den psykosociala aspekten av hälsa. Ett förebyggande hälsoarbete handlar om ett helhetsperspektiv på hela barnet/eleven under hela dagen.

Det förebyggande hälsoarbetet kring trygghet och studiero i årskurs 4–9 ledde till en gemensam lektionsstruktur i alla ämnen och årskurser på hela skolan. Analysen visade att studieron ökade och tryggheten var fortsatt hög. Tillsammans med skolans förbättringsarbete kring beteendestrategier i klassrummet och kooperativt lärande bidrog detta till hälsofrämjande lärmiljöer för eleverna.

Lunneviskolans förbättringsarbete med rörelse och fysisk aktivitet inledde varje skoldag för alla elever. Detta finns även med som naturliga delar av lärmiljön, både inne och ute. Tillsammans med medvetna pedagogiska aktiviteter på skolan och i närmiljön har skolan skapat en skoldag i ett helhetsperspektiv som välkomnar eleverna i deras eget lärande. Det förebyggande hälsoarbetet bidrar till en mer hälsofrämjande lärmiljö och ett mer lustfyllt lärande för eleverna. Simskolan i förskoleklassen gjorde att i stort sett alla elever utvecklade simkunnighet.

Förskolornas inne- och utemiljöer bjöd in barnen till lek, kreativitet och samskapande. På förskolorna sov barnen utomhus, vilket bidrog till att barnen blev friskare och att närvaron ökade. Förskolebarnen erbjöds en väl avvägd dag mellan aktivitet, vila och kost. Personalen i förskolorna arbetade medvetet med barnens inskolning för att skapa relationer och trygghet.

Andra exempel är hur förskolechefer och rektorer involverar alla medledare i enheternas processer kring organisation och utveckling. Ett styrkebaserat och systemiskt perspektiv på organisation och medledarskap är en viktig del i det värdestyrda ledarskapet som genomsyrar bildningsverksamheten.

Agera 5.0 är den nya samverkansarenan kring barn och unga mellan bildningsverksamheten och social verksamhet. Här samverkar olika professioner inom förskola, skola och socialtjänst. Arbetet inleddes 2018 och fortsätter under 2019. Under 2018 handlade arbetet om samsyn kring uppdrag och roller samt att prova samordnade aktiviteter på den nya samverkansarenan.

Slutsats

Det förebyggande hälsoarbetet inleddes 2018 och fortsätter under 2019.

Bildningsverksamheten fortsätter att skapa ett helhetsperspektiv kring hälsa och lärande. Det gäller både den fysiska och psykosociala hälsan samt måendet och allt som påverkar det. Begreppet hälsa vidgas för kommunens barn och elever så att de lär känna sig själva och kan vara delaktiga i sin egen hälsa och sitt eget mående.

Under 2019 kommer resultatet av skolhälsovårdens hälsoundersökningar att användas som underlag för att kartlägga och identifiera ytterligare insatser vad gäller förebyggande hälsoarbete inom bildningsverksamheten.

Inom ramen för Agera 5.0 fortsätter arbetet med att skapa samsyn kring uppdrag och roller samt att ta fram ytterligare samordnade aktiviteter.

2.2.2 Förbättra barns och ungas uppväxtvillkor i kommunen

2.2.2.1 Barn och elever möts av en utmanande pedagogisk miljö med trygghet och lust att lära

		Mått	Utfall	Målvärde
→	●	Elevens syn på skolan och undervisningen i årskurs 5	91 %	85 %
↗	●	Elevens syn på skolan och undervisningen i årskurs 9	86,5 %	85 %
—	●	Varje skolform och enhet har ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling	100 %	100 %
→	■	Digitaliseringen används för att tydliggöra förskolan och skolans planering samt stödja och synliggöra barnen och elevernas lärande	75 %	100 %

Under hösten genomfördes drogvaneundersökningen av Håkan Fransson, drogförebyggande samordnare, i årskurs 7–9. Den visade att 86,5 procent av eleverna upplevde trygghet i skolan. Skolornas enkäter kring trygghet visade att i årskurs 4–6 upplevde 94,4 procent av eleverna trygghet i skolan och i årskurs 1–3 upplevde 91 procent av eleverna trygghet i skolan.

Analys

Elevernas trygghet i skolan ökade. Analysen visade att arbetet med studiero inverkade positivt på elevernas nöjdhet och skapade förutsättningar för elevernas lärande. Analysen visade att kompetent personal med stort engagemang för elevernas trivsel och mående under skoldagen samt aktivt relationsskapande arbete var framgångsfaktorer för elevernas trygghet.

Elevhälsa börjar i lärmiljöerna och är allas uppdrag i förskola och skola. I elevhälsoarbetet går hälsa och lärande hand i hand med fokus på relationer som skapar känslomässigt stöd, hjälp i lärandet och trygghet i gruppen. Under 2018 skapades förutsättningar för elevhälsoarbetet som allas uppdrag. Detta gjordes genom att organisatoriskt skapa tillgänglighet och möjlighet till samverkan mellan arbetslag, förskolechef och rektor samt elevhälsans professioner i förskola och skola. Här ingick möten kring hälsofrämjande lärmiljöer som skapade förutsättningar för alla barn och elevers lärande. Vidare handlade det om tidiga insatser i förskola och skola där arbetslag, förskolechef och rektor samt elevhälsans professioner samarbetar för att tidigt möta olika behov. Här fanns även extra anpassningar och stöd liksom övergångar mellan skolformer och årskurser. Inom förskolan inkluderades specialpedagogerna i arbetslagen och i skolan ingår elevhälsans professioner som en naturlig del i arbetslagen. Förutsättningar för elevhälsans tvärprofessionella arbete skapades genom att organisera möten där samsyn kring elevhälsa och hälsofrämjande lärmiljöer utvecklades mellan elevhälsans professioner, förskolechefer samt rektorer. Analysen visade tydliga resultat av elevhälsoarbetet. Exempel på det är att samsynen kring elevhälsouppdraget ökade och att medvetna, hälsofrämjande lärmiljöer utvecklades i förskola och skola med stöd av elevhälsans professioner. Detta gjorde att elevhälsoarbetet blev hälsofrämjande och förebyggande i stället för att akuta lägen uppstår.

Alla enheter arbetade målinriktat för att motverka kränkande behandling.

Den digitala kompetensen förbättrades under 2018. Kunskapen om hur digitaliseringen påverkar samhällsutvecklingen samt digitaliseringens möjligheter i lärandet ökade. Förskolan gick från färdiga spel till att själva skapa spel i de digitala verktygen. Pedagogerna arbetade med interaktiva aktiviteter och lärmiljöer som utvidgade kreativiteten i barnens lärande. Multimodala arbetssätt i förskola och skola kombinerar olika uttrycksformer i undervisning och lärande. Programmering med robotar används i förskola och skola och samtliga elever i årskurs 9 deltog i *Lego League.* Elevernas källkritiska förmåga utvecklades i förskola och skola, kopplat till digitaliseringen. Det finns många exempel på hur planering och lärande synliggjordes för eleverna i lärportalen *Edwise,* vilka också delades på kompetensutvecklingsdagen. Instagram som kommunikationskanal mellan förskola och förskoleklass och hemmen ökade. Alla medledare i bildningsverksamheten har idag digitala kalendrar och bildningsverksamheten har medvetet utvecklat digitala former för möten, kommunikation, utveckling, dokumentation och administration. Det handlar om allt från system för administration till schemaappar i förskolan och webbresurser för möten.

Analysen visade att de kompetensutvecklingsinsatser och satsningar som genomfördes under 2018 påverkade kunskapen och den digitala kompetensen hos alla medledare. Detta förbättrade barnens och elevernas digitala kompetens. Framgångsfaktorer var samsynen i hela bildningsverksamheten och att bildningsverksamheten hade en strategidag för bildningsutskottet och ledningsgruppen. Vidare påbörjade ledningsgruppen Skolverkets kompetensutveckling *Leda digitalisering.* Förstelärarnas uppdrag var att utveckla den digitala kompetensen i skolan. Lärare i årskurs 7–9 gick en utbildning i programmering. Kompetensutvecklingsdagen med Bo Dahlbom ledde till att medledarna i förskola och skola fortsatte att dela med sig och lära av varandra. Täthet och förnyelse av digitala verktyg i förskolan, i årskurserna F–3 samt i fritidshem ökade. Lärmiljöerna i förskolan förstärktes genom att fler projektorer och 3D-skrivare numera finns på de flesta enheter och i olika ämnen. Ett exempel är slöjd, vilket också påverkade resultatet positivt.

Slutsats

Styrkorna inom trygghetsskapande arbete fortsätter att stärkas under 2019. Det är viktigt att fortsätta förbättra det främjande och förebyggande relationsskapande arbetet samt att introducera ny personal i den kultur och struktur som redan finns i framgångsrika arbetssätt och rutiner.

Att lämna grundskolan med godkända betyg är hälsofrämjande för varje elev. Förbättringsarbetet med hälsofrämjande lärmiljöer från förskola till årskurs 9 fortsätter därför under 2019. Samsynen och samarbetet mellan arbetslag, förskolechef och rektor samt elevhälsans professioner stärks ytterligare, liksom elevhälsans tvärprofessionella arbete.

Den fortsatta utvecklingen av digital kompetens kommer än mer att vara en del i den pedagogiska utvecklingen i förskola och skola. När det gäller administrationen kommer en gemensam upphandling av verksamhetssystem ske i samverkan med V6-kommunerna. Vidare kommer digitaliseringens möjligheter att tas tillvara i kompetensförsörjningen.

2.2.2.2 Alla elever når målen i samtliga ämnen och stimuleras till toppresultat

		Mått	Utfall	Målvärde
↗	■	Andel behöriga elever till något nationellt program på gymnasiet	89,3 %	100 %
↘	◆	Meritvärde årskurs 9	229,5	230
—	●	Andel elever som fullföljer sina studier på gymnasieskolan inom fyra år	79,4 %	70 %
—	●	Andel elever som kommer in på sitt förstahandsval på gymnasiet	94,7 %	75 %
↗	■	Andel elever som når minst godtagbara kunskaper i svenska/svenska som andraspråk i årskurs 3	83,1 %	100 %
→	■	Andel elever som når minst godtagbara kunskaper i matematik i årskurs 3	79 %	100 %
↗	■	Andel elever som når minst E i alla ämnen i årskurs 6	63,1 %	100 %
→	◆	Andel elever som kan läsa meningar i enkla, bekanta och elevnära texter genom att använda ljudningsstrategi och helordsläsning på ett delvis fungerande sätt i svenska/svenska som andraspråk i årskurs 1	92 %	100 %

		Mått	Utfall	Målvärde
→	■	Andel elever som i en problemlösningssituation kan göra ett val av lösningsstrategier i addition och subtraktion inom talområdet 0–20. Eleven kan visa sin lösning på olika sätt, exempelvis genom att rita, skriva, matematiska symboler etc i årskurs 1	72 %	100 %
→	■	Andel elever som förstår vad texten handlar om och känner igen en del ord i förskoleklass	84,5 %	100 %
→	◆	I vår förskola får barnen möjlighet att utveckla sitt språk och sin förmåga att kommunicera och förmedla upplevelser, erfarenheter och idéer	90 %	100 %
→	■	I vårt fritidshem ser vi utforskande, nyfikenhet och lust att lära som en grund för verksamheten	50 %	100 %
→	●	I vår grundsärskola tar vi ansvar för att de elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås får ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling	100 %	100 %
—	■	Förskola och skola samarbetar med näringsliv och andra verksamheter i meningsfulla sammanhang som berikar lärandet	65 %	100 %

Analys

Årskurs 9

Måluppfyllelsen ökade sedan 2017. Den ökade måluppfyllelsen i årskurs 9 berodde främst på bättre rutiner för stöd och extra anpassningar för de elever som behöver det. Analysen visade att arbetslagets kontinuerliga pedagogiska diskussioner kring elevernas kunskapsutveckling och anpassningar av undervisningen påverkade måluppfyllelsen positivt. Resursteamet Stjärnan med specialpedagogisk kompetens var en framgångsfaktor i arbetet för elever med neuropsykiatriska funktionshinder, NPF, och elever som riskerar att bli hemmasittare.

Årskurs 6

Måttet var nytt för 2018. Det mäter andelen elever som nådde målen i alla ämnen. Analysen av den låga måluppfyllelsen var att lärare ännu inte arbetar på ett effektivt sätt med hälsofrämjande lärmiljöer och extra anpassningar i klassrummet. Kartläggningen av elevernas behov uteblev. I stället för att i första hand anpassa lärarmiljön riktades insatser till enskilda elever. Vidare visade analysen att arbetslagets organisation försvårade för lärarna att få en samlad bild av elevernas kunskapsutveckling. Lärarna undervisade och hade mentorselever i olika klasser och årskurser. Även lärare från högstadiet undervisade i årskurs 6, vilket försvårade samverkan mellan lärarna.

Årskurs 3

Måluppfyllelsen i årskurs 3 ökade i svenska och låg fortsatt lågt i matematik. Analysen visade att det fanns en styrka i årskurs 3 för att skapa hälsofrämjande lärmiljöer, medan det saknas tillräckliga rutiner kring att följa upp varje elevs kunskapsutveckling. Måluppfyllelsen i matematik berodde främst på avsaknad av kontinuerlig uppföljning av elevernas kunskapsutveckling och att planera undervisningen utifrån det.

Årskurs 1

Måtten var nya för 2018 och visade att måluppfyllelsen i årskurs 1 låg högre i svenska än i matematik. Analysen visade att den lägre måluppfyllelsen i matematik berodde på att läromedlet fick styra undervisningen mer än läroplanen och lärarens variation i arbetssätt. Även här var styrkan att skapa hälsofrämjande lärmiljöer, medan det saknades tillräckliga rutiner för att följa upp varje elevs kunskapsutveckling och att planera undervisningen utifrån det.

Förskoleklass

Måttet var nytt för 2018. Flertalet elever kan läsa när de lämnar förskoleklassen, vilket är en viktig kunskap för arbetslaget som tar emot eleverna i övergången till årskurs 1.

Fritidshem F–6

Analysen av fritidshemmens resultat handlar om att arbetet ännu inte har ställts om till det förändrade uppdraget i styrdokumenten. Planering och organisation, som skapar en miljö för utveckling och lärande på fritidshemmet i samverkan med skolans arbetslag, behöver utvecklas i ett helhetsperspektiv från förskoleklass till årskurs 6.

Förskolan

Måttet var nytt för 2018. Analysen visade att förskolans kompetensutvecklingsinsats inom *Läslyftet* bidrog till att barnen fick möjlighet att utveckla sitt språk och sin kommunikativa förmåga på fler sätt än tidigare. Även digitala verktyg och multimodala arbetssätt där olika uttrycksformer kombineras bidrog till barnens utveckling av språk och kommunikativ förmåga. Förskolan arbetar kontinuerligt med att anpassa lärmiljöerna efter barnens behov och utveckling. Inom förskolan finns en dela-kultur med öppna diskussioner där arbetslagen inspireras och lär av varandra. Det finns ett utvecklat kollegialt lärande genom reflektion som bas i förskolornas systematiska kvalitetsarbete.

Grundsärskolan

Måttet var nytt för 2018 och visade hög måluppfyllelse. Analysen visade att grundsärskolan höll en hög kvalitet i undervisning och lärande, vilket bidrog till den höga måluppfyllelsen. I grundsärskolan finns en självklar kultur att anpassa och variera undervisningen utifrån elevernas behov i nära samarbete mellan elev, skola och hem. Undervisningen med den pedagogiska tjänstehunden bidrog till den höga måluppfyllelsen.

Samverkan med näringslivet

Samverkan med näringslivet och andra verksamheter börjar redan i förskolan och tog flera steg framåt och förbättrades. Yrkesmässan, praktisk arbetslivsorientering (PRAO) och *Lego League* i årskurs 7–9 är några exempel. Att lära känna sin närmiljö var en viktig del av lärmiljön i förskolan.

Slutsats

Vid delårsrapport 2018 identifierades olika styrkor på de olika enheterna i förskola och skola. I det fortsatta förbättringsarbetet är det viktigt att tillvarata dessa styrkor genom att dela dem mellan förskola och skola. Därför prioriteras det kollegiala lärandet mellan förskola och grundskola under 2019. Verksamheten arbetar med samma barn och elever från förskola till årskurs 9. Helheten är en förutsättning för att varje barn och elev får utvecklas så långt som möjligt. I det kollegiala lärandet ska förskolans kompetens kring kollegialt lärande genom reflektion tas tillvara.

Årskurs 4–9

Kooperativt lärande och beteendestrategier i klassrummet.

Arbetslagets organisation, kontinuerliga pedagogiska diskussioner kring elevernas kunskapsutveckling och anpassningar av undervisningen.

Årskurs F–3

Kooperativt lärande.

Kontinuerliga pedagogiska diskussioner kring elevernas kunskapsutveckling och anpassningar av undervisningen.

Fritidshem F–6

Pedagogisk planering och organisation som skapar en miljö för utveckling och lärande på fritidshemmet i enlighet med fritidshemmets uppdrag.

Förskolan

Dokumentation av förbättringsarbete, digital kompetens.

Grundsärskolan

I grundsärskolan fortsätter arbetet med att anpassa undervisningen utifrån elevernas behov samt det framgångsrika arbetet med den pedagogiska tjänstehunden.

Samarbete med näringslivet i meningsfulla sammanhang fortsätter att utvecklas under 2019.

2.2.3 En attraktiv kommun och ökat bostadsbyggande

2.3 Personal

2.3.1 Grästorps kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare

		Mått	Utfall	Målvärde
→	●	Nöjd medarbetar-index (NMI)	75	70

Detta mått mäts vart tredje år och nästa enkät genomförs 2019.

Analys

Skicklig och kompetent personal är en förutsättning för att skapa kvalitet i verksamhetens samtliga skolformer och områden. Arbetet med värdskap stärker trivsel och arbetsmiljö och verksamheten tillvaratar organisationens styrkor för att kunna lära av och med varandra. Alla ges utrymme att växa.

Bildningsverksamheten hade fortsatt relativt lätt att rekrytera personal, vilket kan bero på verksamhetens värderiktning och att kommunen har ett gott rykte. Alla nyanställda bjöds in till en ”tjuvstart” som introduktion i bildningsverksamheten. Flera av de nyanställda uppgav att de söker sig till den lilla kommunen med det stora drivet som satsar på barn och unga. De upplever sig bli väl bemötta och blir snabbt en del i teamet.

Ständig kompetensutveckling och kollegialt lärande i en lärande organisation är viktigt inom bildningsverksamheten. Alla arbetslagsledare i förskola och skola gick en arbetslagsledarutbildning under 2018. Syftet var att utveckla ett coachande och lärande förhållningssätt i ledarskapet. Analysen visade att utbildningen gav arbetslagsledarna samsyn från förskola till årskurs 9 samt verktyg att leda arbetslagets arbete med undervisningens kvalitet.

Tillgången på behöriga förskollärare och lärare är en fortsatt utmaning, både nationellt och lokalt. I bildningsverksamheten ställdes organisationen om med kompletterande kompetenser i förskola och skola. Elevkoordinatorer och förskolebiträden är exempel på denna omställning.

Slutsats

Inom ramen för Grästorp 5.0 prioriterar bildningsverksamheten medledarskap under 2019. Att gå från medarbetarskap till medledarskap med hög grad av tillit är en förutsättning för att anpassas till de stora samhällsförändringarna som demografin och digitaliseringen ger. I medledarskapet ligger fokus på värdet för barnen och eleverna. Verksamheten stärker den inre motivationen och är lärande och anpassningsbar.

Arbetslagsledarutbildningen och kollegialt lärande fortsätter under 2019. Professionen stärks i uppdragen och trygghet skapas i rollerna som ett led i att nå ännu bättre resultat och måluppfyllelse.

Arbetet med kompetensförsörjning och kompletterande kompetenser fortsätter under 2019 genom andra och nya kompetenser som komplement till behöriga och legitimerade förskollärare och lärare. Även digitaliseringens möjligheter kommer att tillvaratas i arbetet med kompetensförsörjning.

2.4 Ekonomi

2.4.1 Alla verksamheter ska öka sin effektivitet och skapa högsta möjliga kvalitet med insatta resurser

Analys

Principerna i Grästorp 5.0, värdskap, medledarskap, helhetsperspektiv, innovation och digitalisering, prioriterades under 2018. Analysen visade att förmågan utvecklades inom samtliga principer, vilket hjälpt verksamheten att tänka och skapa nytt. Bland annat skapades en helhet i budgetarbete och budgetuppföljning. I administrationen påbörjades arbetet med ett gemensamt årshjul kring centrala processer i verksamheten samt en utforskning av digitaliseringens möjligheter.

Det systematiska kvalitetsarbetet utvecklades och förbättringsarbetet fokuserade på analys. Detta förbättrade kvaliteten i analyserna som gjordes i arbetslag och ledningsgrupp. Analyserna gällde måluppfyllelse, resultat och hur olika processer och förbättringsarbete har påverkat kvaliteten. Detta tydliggör nästa steg i förbättringsarbetet på alla nivåer.

Slutsats

Principerna i Grästorp 5.0 fortsätter att prioriteras under 2019.

Genom samverkan inom bildningsverksamheten kring administration, säkerställs att resurser används effektivt samt att digitaliseringens möjligheter nyttjas. Under 2019 fortsätter budgetuppföljning på enhets- och verksamhetsnivå gemensamt med BLG, skolchef och ekonom. Syftet är att stärka arbetet i ett helhetsperspektiv för hela bildningsverksamheten genom att lägga en gemensam budget, följa upp och vidta eventuella åtgärder.

Det systematiska kvalitetsarbetet är ett viktigt verktyg på alla nivåer och verksamheten har särskilt haft fokus på analys. Genom detta identifieras styrkor och vad som fungerar bra för att dela och göra mer av. Det systematiska kvalitetsarbetet synliggör kvalitet i arbetet samt vilket nästa steg bör vara. Arbetet med det systematiska kvalitetsarbetet vidareutvecklas under 2019 med fortsatt fokus på analys och lärande.

Avtal fortsätter att ses över och samverkan sker mellan kommunerna i V6 för att säkerställa att resurser används effektivt.

2.4.2 Hålla budget

		Mått	Utfall	Målvärde
→		Budgetavvikelse	Ja - Negativ (–) avvikelse	

Analys

Bildningsverksamheten hade negativ budgetavvikelse under 2018. Detta berodde till största delen på det stora antalet elever i gymnasieskolan. Grästorp saknar egen gymnasieskola och alla elever går därför i skolor utanför kommunen. Antalet elever till gymnasieskolor var högt under 2017 och 2018. Därmed överskred gymnasiekostnaderna budget och bidrog till bildningsverksamhetens underskott. Antalet gymnasieelever bedöms sjunka något efter 2020.

Den största delen av bildningsverksamhetens kostnader består av löpande kostnader för personal. Kostnader för undervisning var fortsatt höga, medan förskoleverksamheten visade positivt ekonomiskt resultat. Lönerevisionen som var planerad till april blev försenad på grund av förhandlingar mellan arbetsgivarorganisationer och lärarnas fackliga organisationer. Detta bidrog länge till osäkerhet i prognosen för personalkostnader.

Grästorps kommun hade en liten positiv nettokostnadsavvikelse i öppna jämförelser för grundskolan (inklusive förskoleklass). En positiv avvikelse innebar att kostnadsläget för grundskolan i kommunen var högre än det statistiskt förväntade kostnadsläget efter att hänsyn tagits till faktorer som andel 6–15-åringar i kommunen, barn med utländsk bakgrund samt små skolor och skolskjuts.

Andra kostnader för bildningsverksamheten är lokalkostnader, kostnader för olika typer av avtalade tjänster samt kostnader för barn och elever som går i andra kommuners skolor eller friskolor.

Intäkterna består till största delen av avgiftsintäkter och statsbidrag. Avgiftsintäkterna kommer från verksamheter inom förskolan och fritidshemmet. Kommunen tillämpar maxtaxa. Bildningsverksamhetens bidragsintäkter består av statsbidrag för riktade insatser inom grundskolan, förskolan och fritidshemmet samt bidrag från Migrationsverket för asylsökande barn och elever.

Under året fick kommunen bidrag för riktade insatser inom en rad områden. Bidrag för karriärtjänster har använts till åtta förstelärartjänster och bidrag inom lärarlönelyftet finansierade ökade löner för ett 30-tal lärare och förskollärare. Kommunen fick även bidrag för att bibehålla personaltätheten på fritidshemmet och på lågstadiet samt för att verka för ökad jämlikhet och stärka likvärdigheten i grundskolan. En del av dessa pengar användes till att stärka ledarskapet på olika nivåer inom skolan, bland annat deltog biträdande rektorer på rektorsprogrammet, och ledarskap i klassrummet stärktes genom kollegialt lärande.

Slutsats

Verksamhetens kostnader följdes upp kontinuerligt för att tidigt identifiera avvikelser mot budget. Budgetuppföljning gjordes på enhets- och verksamhetsnivå tillsammans med bildningsverksamhetens ledningsgrupp, skolchef och ekonom. Syftet var att stärka arbetet med gemensam budget för hela bildningsverksamheten genom att gemensamt ta del av utfallet och vidta eventuella åtgärder i ett helhetsperspektiv.

Även om mycket görs med riktade statsbidrag så innebär bidragen också större planeringssvårigheter i verksamheten. Oförutsägbarheten, som till stor del beror på ramverket för bidragen, riskerar att öka i takt med bidragsintäkterna. Ett exempel på detta är att kommunen under året fick avslag för sin ansökan om bidrag för att skapa mindre barngrupper i förskolan. Avslaget påverkade personaltätheten i förskolan.

3 Kvalitetsgarantier

Färgmarkeringarna och symbolerna i grönt respektive rött visar om garantin är uppfylld eller inte (se illustration nedan).

●	Kvalitetsgarantin uppfylls
■	Kvalitetsgarantin uppfylls inte

Verksamheten garanterar följande servicenivå:

	Kvalitetsgarantier
●	Garanterad förskoleplats inom fyra veckor
●	Näringsriktiga skolmåltider
●	Kvällskvisten genomförs enligt fastställda riktlinjer
●	Kulturskolan genomförs enligt fastställda riktlinjer
●	20 timmars allmän förskola erbjuds alla barn

Bildningsverksamheten uppfyller samtliga kvalitetsgarantier.

4 Framtida strategier

Ett kollegialt lärande från förskola till årskurs 9:

- Strukturer för kollegialt lärande genom reflektion
- Gemensamma kulturdagar, k-dagar, för att dela och sprida, halvdag 20 augusti 2019 och halvdag våren 2020

Det systematiska kvalitetsarbetet:

- Enkäter till elever och vårdnadshavare
- Analysarbete

Medledarutveckling:

- Från medarbetarskap till medledarskap

5 Nyckeltal och verksamhetsmått

	År 2018	År 2017	År 2016
Antal elever per lärare	12,7	12,4	13,6
Antal barn per årsarbetare[1]	4,6	5,1	5,2
Antal gymnasieelever i medeltal[2]	204	206	190
Antal gymnasieelever med språkintroduktion i Grästorp i medeltal	0	32	33
Antal grundskoleelever i medeltal	637	654	638
Antal förskolebarn i medeltal	268	266	273
Snittkostnad per gymnasieprogram/elev[3] (kr)	110 674	107 344	102 461
Antal elever i kulturskolan[4]	154	147	–

Exklusive resursteam och fritidshemmets samverkan.

[1] Antal barn per heltidstjänster inom förskola per den 15 oktober, exklusive kök, lokalvård, vaktmästeri och förskolechef.

[2] Antalet gymnasieelever i friskolor och andra kommuner.

[3] Snittkostnad på elevernas programkostnad för gymnasieskolan (exklusive skolskjuts och inackorderingstillägg).

[4] Nytt mått från och med 2017.

Bildningsverksamhet

Verksamhet (tkr)	Anslagsnivå	Budget 2018		Redovisning 2018	
		Kostnad	Intäkt	Kostnad	Intäkt
03	Allmän kommunadministration	813		1 032	
44	Fritidsverksamhet	2 528	549	2 509	519
60	Gemensam administration	1 564		1 580	
62	Skolformsövergripande aktiviteter	3 209	50	3 165	174
63	Skolbarnomsorg	7 796	1 659	8 878	1 829
64	Grundskolan	57 881	6 641	58 595	6 442
65	Ungdomsutbildning, gymnasieskola	22 814	570	26 641	3 082
66	Vuxenutbildning	1 938	550	2 326	613
67	Särskola	6 407	27	5 472	257
69	Kulturskola	829	120	1 261	414
72	Förskoleverksamhet	30 481	6 211	27 284	4 401
SUMMA	**Bildningsverksamhet**	**136 260**	**16 377**	**138 743**	**17 731**

Sammanställning

	Kostnad	Intäkt	Netto
Budget	136 260	16 377	119 883
Redovisning	138 743	17 731	121 012
Resultat	**– 2 483**	**1 354**	**– 1 129**

Social verksamhet

1 Sammanfattning

Grästorps äldreboende hade nöjda brukare och var bland de 25 procent bästa i Sverige. Verksamheten kunde dock se en viss minskning i kvalitetsmätningen vad gällde nöjdhet. Hemtjänsten har gjort en fantastisk kvalitetsresa de senaste åren och ökat sina kvalitetsresultat, vilket gav ännu nöjdare kunder. Även hemtjänsten befann sig bland de 25 procent bästa i Sverige avseende nöjdhet, tack vare goda medarbetare som bidrog till resultatet.

Vad gäller området funktionshinder LSS och personlig assistans har verksamheten sedan tidigare fått goda resultat vid kvalitetsmätning. Det är dock viktigt att uppmärksamma att vissa grupper enbart bestod av ett fåtal individer och svarsfrekvensen kan variera, vilket påverkade mätetalen kraftigt. Verksamheten kommer att ta fram nya mål/mått för att det ska bli enklare och tydligare att bedöma kvaliteten.

Ett förslag på ny LSS-lagstiftning redovisades under senhösten 2018. Vad detta kommer att innebära för kommunen är svårt att uttala sig om, men det kommer sannolikt att finnas en tydligare bild av vad som ingår inom LSS och specifikt personlig assistans. Detta kan innebära en kostnadsökning för kommunen. Utifrån att verksamheten redan idag har höga kostnader för LSS personlig assistans är det viktigt med en åtgärdsplan och att utvecklingen följs noggrant.

Social verksamhet fortsatte att införa ny teknik (digitalisering) med positiva resultat, både för kunder och brukare, men också för medarbetarna. Frågan är hur verksamheten ska ta sig an framtidens välfärdsutmaningar med stöd av ny teknik.

En av de stora utmaningarna under 2018 var att införa Individens behov i centrum, *IBIC*, inom äldreomsorgen. Vad gäller LSS kommer detta att ske under 2019. IBIC är ett behovsinriktat och systematiskt arbetssätt som utgår från individens behov, resurser, mål och resultat inom olika livsområden i det dagliga livet. Ytterligare utmaningar är att fortsätta kvalitetsarbetet för nöjda kunder där medarbetarna är den viktigaste resursen.

Redan hösten 2017 påbörjades arbetet med ”hemmaplanslösningar”, vilket innebär att verksamheten med egna resurser ska kunna erbjuda kvalitativa insatser för kommunens medborgare utan några externa och kostsamma placeringar. Detta är en fråga om personalrekrytering, kompetensutveckling och arbetsplatskultur. Det handlar mycket om tankesätt, så kallat mindset, och hur verksamheten ska arbeta med en kulturförändring. För vuxna med psykosocial problematik skapades Vita Huset och för yngre barn samt ungdomar byggdes Familjehuset Agera. I det sistnämnda finns både socialtjänstens behandlare och familjecentral.

Genomlysning kring höga kostnader för personlig assistans LSS och särskilt boende ÄO

Syftet med utredningen LSS var att analysera orsaker till de högre kostnaderna för personlig assistans samt att identifiera områden som kunde påverka kostnaderna. Revisionsfirman EY konstaterade att kostnadsläget i kommunen till stor del förklaras av en jämförelsevis hög andel LSS-ärenden, framförallt assistansärenden enligt socialförsäkringsbalken, SFB. Kommunen kompenserades för detta genom LSS-utjämningen. Under de senaste åren ökade kostnaderna inom assistansen, samtidigt som ärendevolymerna minskade. Därmed ökade nettokostnaden per ärende. Utifrån genomlysningens resultat berodde detta på en kombination av ökade personalkostnader och icke optimerade intäkter från Försäkringskassan. Revisionsfirmans samlade bild var att styrning, kontroll och uppföljning av LSS-verksamheten fungerade väl i kommunen, både vad gäller myndighetsutövning och utförarverksamhet. Förslag på åtgärder för risker och kostnader finns kopplade till respektive riskområde. En särskild arbetsgrupp hanterar detta inom social verksamhet.

Syftet med utredningen av äldreomsorgen, ÄO, var att kartlägga vad ökningen av kostnaden per brukare inom särskilt boende berodde på. Kostnad per brukare, KPB-måttet, består av fyra parametrar. För att vända utvecklingen behöver någon eller några av dessa parametrar förändras. Enligt revisionsfirmans utredning medförde försäljningen av kommunens särskilda boenden till Trygga Hem att de interna intäkterna minskade dramatiskt, utan att faktiska lokalkostnader eller intäkter förändrades. Detta var en viktig förklaring till varför kostnaden per brukare ökade, men det är ingenting som kommunen kan påverka. Revisionsfirmans förslag är dels att förändra de aspekter som har störst påverkan på KPB-måttet, dels att stärka den ekonomiska styrningen inom särskilt boende; till exempel följa brytpunkten för hemtjänst. En speciell arbetsgrupp hanterar detta inom social verksamhet.

Verksamheten redovisade totalt ett negativt resultat för 2018. Orsaken var bland annat kostsamma institutionsplaceringar av barn och unga samt ett personligt assistansärende inom LSS som krävde ökad bemanning. Utöver detta krävdes ökad bemanning i korttidsvistelse inom äldreomsorgen, ÄO, särskilt boende. Inom hemtjänsten ökade antalet kunder, vilket genererade fler timmar som gjorde att budgeten överskreds. Inför 2019 ska schemat inom äldreomsorgen ses över för att hitta nya vägar kring bemanning och planering. Höga sjuktal inom äldreomsorgen är också en utmaning. Verksamheten planerar att tillsammans med företagshälsovården hitta nya lösningar för att kunna sänka sjuktalen.

1.1 Grunduppdrag och vision

Social verksamhet arbetar bland annat med att stödja barn och föräldrar med olika svårigheter. Verksamheten ger dessutom omsorg till funktionsnedsatta och äldre. En viktig del i arbetet kring barn är samverkan med skolan och andra berörda verksamheter. Insatser som gör det möjligt att erbjuda stöd och hjälp i ett tidigt skede är en viktig faktor. För att kunna möta framtidens nya krav och behov görs satsningar på hälsofrämjande arbete, ny teknik och skapande av nya boendeformer. Det ger förutsättningar för jämlikhet i levnadsvillkoren för äldre samt för personer med funktionshinder.

1.2 Ekonomiskt resultat

(tkr)	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016
Intäkter	66 101	84 323	89 278
Kostnader	187 309	196 057	197 080
Nettokostnader	121 208	111 734	107 802
Budget	119 777	114 940	108 555
Budgetavvikelse	– 1 431	3 206	753

2 Prioriterade mål

Förklaring till de färgmarkeringar och symboler som används i rapporten framgår av tabellen nedan.

●	Målvärdet är uppnått
◆	Målvärdet är delvis uppnått
■	Målvärdet är inte uppnått

2.1 Kund och medborgare
2.1.1 Invånare och kunder ska vara nöjda

		Mått	Utfall	Målvärde
↘	●	Andel som sammantaget är mycket eller ganska nöjda med sitt särskilda boende, bland de 25 procent bästa i Sverige (Kolada)*	88 %	90 %
↗	●	Andel som sammantaget är mycket eller ganska nöjda med hemtjänsten, bland de 25 procent bästa i Sverige (Kolada)	98 %	90 %
↘	■	Andelen nöjda brukare inom bostad med särskild service LSS (egen mätning Pict-O-Stat)	71,43	80 %
↘	■	Andelen nöjda brukare inom daglig verksamhet LSS (egen mätning Pict-O-Stat)	54	80 %
↘	◆	Andelen nöjda brukare med personlig assistans LSS (egen mätning)	86 %	90 %
→	●	Andelen nöjda kunder (IFO)** – ekonomiskt bistånd (egen mätning)	100 %	80 %
↘	●	Andelen äldre som upplever att det är lätt att träffa en sjuksköterska vid behov på särskilt boende (Kolada)	90 %	90 %

*Kommun- och landstingsdatabasen

**Individ- och familjeomsorg

Analys

Måttet *särskilt boende* kommer från undersökningen ”Vad tycker de äldre om äldreomsorgen”. Utfallet 88 procent var lägre än tidigare år men gränsen ligger på 86 procent, måttet mellan gult och grönt. Verksamheten låg bland de 25 procent bästa i Sverige vad gäller kundnöjdhet.

Måtten för *hemtjänst* kommer från undersökningen ”Vad tycker de äldre om äldreomsorgen”. Utfallet 98 procent var högre än tidigare år där gränsen ligger på 93 procent, måttet mellan gult och grönt. Verksamheten var bland de 25 procent bästa i Sverige. Grästorps hemtjänst hamnade på femte plats i Sverige vad gäller nöjda kunder.

Angående måttet *nöjda brukare inom bostad med särskild service LSS* deltog Grästorp inte i den nationella undersökningen eftersom kommunen valt att delta vartannat år.

Avseende måttet *nöjda brukare inom daglig verksamhet* deltar Grästorp i den nationella undersökningen via SKL 2018. Kommunen ställde dessutom några egna frågor i den lokala enkäten. Sammanställningen redovisade ett resultat som kunde tolkas på flera sätt. Indikatorn för nöjdhetsmåttet ändrades från ”Hur känner du dig när du är på jobbet?” till ”Trivs du på din dagliga verksamhet?”. Resultatet av den sistnämnda frågan blev att av tretton respondenter svarade sju JA och fem respondenter av tretton svarade IBLAND. Om enbart JA-svaren räknas blev resultatet 54 procent. Räknas JA och IBLAND-svaren ihop så blev resultatet 92 procent. Verksamheten valde att redovisa 54 procent, men kommer att ta fram nya sätt för att förtydliga och förenkla nöjdhetsundersökningarna.

Avseende måttet *nöjda brukare med personlig assistans* skickades en enkät ut till samtliga nio brukare och gode män. Sju svar inkom. Samtliga svar visade att respondenterna var nöjda med hjälpen och sex av sju angav de högsta värdena (8–10), vilket klassas som mycket hög nöjdhet. Det gav ett resultat på totalt 85,8 procent. Tyvärr motsvarade ett enda svar 14,3 procent, vilket påverkade resultatet i hög grad.

Vad gäller måttet *nöjda kunder (IFO) ekonomiskt bistånd* svarade elva respondenter på enkäten, varav flera kom in efter utsatt tid. Därför redovisades inga enkäter till den nationella undersökningen. 100 procent av respondenterna var dock mycket eller ganska nöjda med stödet från myndighetsenheten.

Måttet *andelen äldre som upplever att det är lätt att träffa en sjuksköterska vid behov på särskilt boende* samt resultatet hämtades från undersökningen ”Vad tycker de äldre om äldreomsorgen 2018”. Kommunen låg bland de 25 procent bästa i Sverige inom detta mått.

Slutsats

Verksamheten arbetar ständigt med att behålla och utveckla kvaliteten inom alla delar. Enkätresultaten från kunder och medborgare är en god indikator på nuläget och vad som upplevs fungera väl, men även vilka områden som behöver utvecklas.

Enkätfrågor och målvärden inom exempelvis LSS är exempel på ett utvecklingsområde. Även om underlaget är litet så bör verksamheten kunna få en ännu bättre uppfattning om ”upplevd kvalitet” hos brukarna.

Grästorps kommun har under flera år arbetat med värdskap – att vara en god värd och bra bemötande. Detta arbete bedöms vara en av anledningarna till det goda resultatet vad gäller kundnöjdhet. De kommande åren kommer nya principer att utarbetas, exempelvis medledarskap och innovation. Människor och organisationer växer och utvecklas genom sina styrkor. I en föränderlig värld kommer meningsskapande och samskapande vara gemensamma värden som blir en röd tråd i en organisation. Varför finns vi? Vilket värde tillför vi? För att möta framtiden ställer organisationen om till att bli en värdskapande, lärande och innovativ kommun där tillit, frihet, förändringskompetens och balans i livet är viktiga ledord. Grästorp tar steget från medarbetarskap till *medledarskap*, där alla individer jobbar under stort eget mandat, tillit och med hög inflytandegrad. Samtliga medledare jobbar med innovationer och är i ständigt lärande. Resultatet blir en snabb organisation som kan agera som ett sillstim och inte en atlantångare. Detta är den viktigaste omställningen av alla för att klara den framtid som håller på att växa fram, där förändringstakten ökar för varje år som går.

Det är genom de nya idéerna, stora som små, som förnyandet av offentlig sektor kommer att ta färg och form. *Innovation* handlar om att göra nytt som gör nytta för de som kommunen är till för. Det kan handla om stora eller små förändringar i arbetssätt som gör avgörande skillnad. Innovation handlar också om att sluta göra saker som inte längre behöver göras. Innovation är teamwork där alla spelar olika roller. Grästorps gemensamma innovationskraft kommer att utveckla framtidens välfärd.

2.1.1.1 Kvalitetssäkring utifrån insats och patientsäkerhet

		Mått	Utfall	Målvärde
→	●	Andel utredningar i äldreomsorgen som genomförts med stöd av IBIC*	100 %	100 %
—	●	Andel brukare som har en aktuell genomförandeplan (intern mätning enhetsvis)	100 %	100 %
—	◆	Antal utförda valideringar av smärtskattning i Svenska Palliativregistret	68,2	70

*Individens behov i centrum

Analys

Alla nya utredningar inom äldreomsorgen dokumenteras i Individens behov i centrum, IBIC-utredningar. I juni 2018 hade alla inom äldreomsorgen en aktuell IBIC-utredning. Från och med hösten 2018 började verksamheten att även lägga in funktionshinderomsorgens brukare i IBIC. Verksamheten inledde med mindre grupper, ”piloter”, för att sedan involvera större grupper. Implementeringsprocessen fortgår även 2019.

Ingen avvikelse rapporterades från enheterna vad gäller måttet *aktuella genomförandeplaner.* Inom äldreomsorgen blev IBIC-införandet positivt vad gäller hur utförare använder genomförandeplaner. Det förekom dock att brukare fick flera snabba förändringar i beslutet, med mindre differenser. Det förekom även att verkställande enheter, till exempel *hemtjänst*, inte låg i exakt fas till 100 procent.

Under första halvåret gjordes smärtskattning på 78 procent av de palliativa patienterna enligt registret. När hela året sammanställdes hamnade resultatet på 68,2 procent, vilket var en liten försämring. Verksamheten nådde inte upp till målvärdet på totalbasis.

Slutsats

En viktig framgångsfaktor till att verksamheten är i fas med IBIC är att det nu finns en projektledare och projektgrupp med ett tydligt mål och uppdrag.

Verksamheten utvecklar hela tiden sin granskningsmodell och det gäller att hålla fast vid konceptet för fortsatt framgång. Exempelvis finns planerad rutin kring uppföljning av genomförandeplaner; att 50 procent av det totala resultatet granskas halvårsvis inom ÄO, LSS och IFO år 2019. I denna granskning framkommer om det finns en aktuell genomförandeplan eller inte, samt kvalitetsnivån.

2.2 Verksamhet

2.2.1 Det förebyggande hälsoarbetet prioriteras och genomsyrar all verksamhet

Analys

En god hälsa rankar de flesta högst när de får frågan om vad som är viktigast i livet. Det krävs riktade insatser för en jämlik hälsa. Forskningen visar att ju tidigare individen får stöd, desto bättre förutsättningar finns att klara uppväxten. Därför planeras en familjecentral där samtliga aktörer sitter under samma tak.

Den demografiska utvecklingen visar att antalet äldre ökar och att befolkningen lever längre, vilket påverkar framtida vårdbehov. Det förebyggande hälsoarbetet som riktas till äldre är ett prioriterat område för deras livskvalitet, samtidigt som behovet av vård minskar. Många insatser pågick utifrån hälsoperspektivet. För att utveckla denna del vidare planeras ett *seniorcenter* där olika professioner kommer att vara involverade.

Kommunstyrelsen fattade i december 2017 ett *igångsättningsbeslut* för uppstart och renovering av aktuella lokaler för familjecentral och seniorcenter. Här ingår även renovering av hemtjänstens lokal och ett nytt gym. Renoveringsarbetet fortskrider med en förhoppning om inflyttning våren 2019.

Slutsats

Syftet med familjecentralen är att kunna nå föräldrar och barn med stöd i ett tidigt skede. Detta ska göras i samverkan med skolan och övriga aktörer. Visionen är att ha en gemensam plattform där flera åldersgrupper möts och utbyter kunskaper, till exempel där unga kan lära äldre ny teknik. En grundtanke är att relationerna samt de meningsfulla sammanhangen bidrar till en god hälsa. Ett annat syfte är att nyttja samma lokaler då det är möjligt.

2.2.1.1 Utveckla hälsoperspektivet för äldre

		Mått	Utfall	Målvärde
↗	●	Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg – gott hälsotillstånd, andel % (Kolada)	35 %	30 %
↘	◆	Invånare 16–84 år med bra självskattat hälsotillstånd kommun, andel % (Kolada)	69 %	70 %
→	●	Antal nya och implementerade digitala lösningar under året som främjar äldres hälsa (egen skattning)	2	2

Analys

Måttet *brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg – gott hälsotillstånds* resultat hämtades från undersökningen ”Vad tycker de äldre om äldreomsorgen 2018”. Sett över tid svänger värdena kraftigt, vilket inte händer i andra kommuner. Tyvärr finns det ingen enkel förklaring till varför denna svängning sker. En förklaring är dock att underlaget är begränsat och att detta kraftigt påverkar resultatet kring hälsoupplevelsen.

Vad gäller måttet *invånare 16–84 år med bra självskattat hälsotillstånd kommun*, andel i procent, redovisades ett resultat mycket nära målvärdet, vilket är positivt. Det är intressant att göra kopplingar mellan aktuellt mått och ovanstående mått. I Grästorp finns många aktiva seniorer som är delaktiga i flera föreningar. Detta påverkar hälsan positivt, vilket borde märkas i denna typ av mätning, även om respondenterna hade ett övre ålderstak på 84 år. Ett sämre hälsotillstånd eller upplevelse av sämre hälsa kräver en annan form av vårdinsatser på sikt. Det finns en grupp av ”äldre äldre” som inte upplevde sitt hälsotillstånd som gott enligt tidigare mätningar. Därför är det extra viktigt att kartlägga denna grupp för att på så sätt mer träffsäkert kunna rikta förebyggande insatser.

Verksamheten implementerade nya *digitala lösningar* som bedöms främja äldres hälsa.

Slutsats

Grästorps kommun kommer att starta ett seniorcenter med utökade möjligheter att erbjuda stöd i ett förebyggande syfte för en utökad målgrupp ”äldre äldre”. Detta kan vara ett av flera proaktiva sätt att jobba för att öka upplevelsen av meningsfullhet och gott hälsotillstånd.

Ur ett hälsofrämjande perspektiv finns fyra hörnpelare för ett gott åldrande: FRISKA ÄLDRE

1. Fysisk aktivitet och att aktivera hjärnan med nya sätt att tänka. 2. Bra matvanor. 3. Social gemenskap och stöd. 4. Att vara delaktig, känna sig behövd och ha ett aktivt liv. Kulturell stimulans främjar både psykiska och fysiska hälsan.

Grästorp är mitt uppe i en strukturomvandling. Digitalisering är den största förändringsfaktorn fram till 2025 som kräver nytänkande och samspel. Därför är det viktigt att ta reda på vad verksamheten vill uppnå med digitalisering. Det kan handla om att förbättra dokumentation, tillgänglighet, omfördela tider och personal, minska kostnader och stress samt öka kvalitet. Det är viktigt att vara nära kunderna för att veta vad de önskar. Kommunmedborgare har höga förväntningar på digitalisering. Det ska vara enkelt att söka hjälp eller ställa frågor.

Att tänka och arbeta digitaliserat är en förändringsresa som måste genomsyra hela organisationen och det är inte bara IT-avdelningens ansvar. Det behövs möjligheter att avsätta tid för bra analyser, plan och beslutsunderlag kring digitaliseringsutveckling. Det krävs mycket tid, energi och ett nytt sätt att tänka för att bygga nya strukturer.

2.2.2 Förbättra barns och ungas uppväxtvillkor i kommunen

		Mått	Utfall	Målvärde
—		Invånare 0–20 år som var föremål för individuellt biståndsbedömda öppna insatser (Kolada)	1,6 %	1,5 %
		Antal besökare i snitt per månad på öppna förskolan, Familjehuset Agera (egen mätning)	18	15
		Andel 4-åringar som uppfyller nivån vid fyraårskontrollen på BHV* (statistik Capio) jämfört med rikssnittet	71 %	60 %

*Barnhälsovård

Analys

Resultatet för måttet *invånare 0–20 år som var föremål för individuellt biståndsbedömda öppna insatser* publicerades 2017. Tyvärr hade Grästorp inget resultat för 2017 enligt senaste värdet. Det finns ingen annan uppgift än bortfall och det saknas data från Socialstyrelsen enligt uppgift från Rådet för främjande av kommunala analyser, RKA. Socialstyrelsen hade en del kvalitetsproblem med en del av registren. De har ingen uppgift på när det kommer nya data. I redovisningen i Stratsys visades det senaste värdet (1,6 procent) från 2016. Utifrån den senaste statistiken låg kommunen något över snittet (1,3 procent) vad gäller beviljade öppna insatser.

Antalet *besökare på öppna förskolan Familjehuset Agera* var i snitt 15–20 per månad under 2018. Det är en viktig verksamhet för det hälsofrämjande arbetet med kommunens allra minsta medborgare och deras föräldrar.

Vad gäller måttet *andel 4-åringar som uppfyller nivån vid fyraårskontrollen* sker mätningen hos BHV Capio vårdcentral i jämförelse med genomsnittet i övriga Sverige. Vid fyraårskontrollen görs synkontroll, språktest, grov- och finmotorik samt kroppslig undersökning. Utfall i något av dessa tester påverkar resultatet.

- 2018 visade mätningen att 29 procent av barnen födda 2014 ej uppfyllde nivån för fyraårskontrollen.
- 2017 visade mätningen att 28 procent av barnen födda 2013 ej uppfyllde nivån för fyraårskontrollen.
- 2016 visade mätningen att 47 procent av barnen födda 2012 ej uppfyllde nivån för fyraårskontrollen.
- 2015 visade mätningen att 60 procent av barnen födda 2011 ej uppfyllde nivån för fyraårskontrollen.

Det förbättrade resultat kan bero på flera orsaker:

- Föräldrarna förbereder barnen bättre inför besöket.
- Nytt språktest infördes 2015.
- Capio vårdcentral kan ha varit hårdare att bedöma alla moment i testerna, jämfört med andra enheter i regionen.
- Riktlinjerna för bedömning har blivit tydligare.
- Capio vårdcentral har förhållandevis få barn per årskull och just de åren som visade höga utfall fanns flera barn med ökat behov. Detta kan variera från år till år.

Slutsats

Kommunen fortsätter att arbeta proaktivt för att öka den psykiska hälsan hos barn, unga och vuxna. Familjehuset Agera utvecklas för mindre barn och deras föräldrar i samverkan med primärvården. För de äldre har konceptet med Vita Huset som bas börjat att utvecklas. Den gemensamma tanken är att arbeta med hemmaplanslösningar, vilket både påverkar kvaliteten och ekonomin positivt.

2.2.3 En attraktiv kommun och ökat bostadsbyggande

Analys

Social verksamhet uppmärksammade att det saknas bostäder för ungdomar, individer med psykisk ohälsa och äldre i form av seniorboende samt biståndsbedömt trygghetsboende. Även nyanlända som fick kommunen anvisad som bostadsort hade svårt att hitta bostäder.

Projekt *Bovärd* som samarbetar med KHF Trygga Hem i Grästorp startade i september 2018. Tanken är att denna funktion ska vara en social kontakt för Trygga Hems boende, men även kunna hjälpa till med enkla uppgifter åt de boende. *Bovärd* ska även fungera som koordinator kring alla hyresavtal och hitta bostäder till nyanlända utifrån kommunens lagstadgade uppdrag. *Bovärd* ska vara en länk mellan hyresvärdar och hyresgäster.

Slutsats

Bostadsbrist är en utmaning som Grästorp har god kännedom om och kommunen försöker att hitta olika lösningar för bostadsbyggande. Utifrån prognoser kring framtida behov av seniorboenden och biståndsbedömt trygghetsboende behövs fler bostäder för denna grupp. Kommunen bevakar frågan via egen byggnation/KHR Trygga Hem i Grästorp eller privata alternativ.

En framtida lokalutredning för äldrebostäder och bostäder till funktionshindrade bör koordineras med Trygga Hems uppdrag, där behovet av bostäder identifieras. All nybyggnation och renovering ska ge möjlighet till ökad självständighet.

2.3 Personal

2.3.1 Grästorps kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare

		Mått	Utfall	Målvärde
↗	●	Nöjd medarbetar-index (NMI)	75	70
↗	■	Andel personal som har önskad sysselsättningsgrad NMI (medarbetarenkät)	68,6 %	90 %
↘	●	Antal personer som fått praktik i social verksamhet som en arbetsmarknadsåtgärd under året (egen skattning)	9	6
→	●	Andel nöjda praktikanter/studenter under året (egen mätning)	100 %	95 %
—	◆	Sjukfrånvaro i social verksamhet	5,65 %	4 %

Analys

Nöjd medarbetar-index, *NMI-mätning,* redovisades för 2016. Resultatet visade en total förbättring överlag. Dock var antalet medarbetare som deltog i undersökningen färre men resultatets tillförlitlighet bedömdes ändå som tillräckligt god. Ny NMI-mätning sker vart tredje år. Nästa gång mätningen utförs är år 2019.

Måttet kring *önskad sysselsättningsgrad* mäts via en enkät. Eftersom enkäten gick ut till alla i social verksamhet som har en e-postadress i kommunen fick även timavlönade frågeformuläret skickat till sig. I den stora NMI-undersökningen var de inte representerade. Eftersom denna grupp oftast inte har önskad sysselsättningsgrad kan deras svar bidra till att sänka resultatet. Andelen med önskad sysselsättningsgrad ökade dock.

Verksamheten arbetade intensivt med *praktiktjänster* och att försöka att skapa fler *extratjänster* inom enheterna som en arbetsmarknadsåtgärd. Arbetsförmedlingen införde dock ett stopp för anvisningar till extratjänster och moderna beredskapsjobb från och med den 1 januari 2019. Detta var en följd av den statsbudget som riksdagen beslutade om den 12 december 2018. Inga extratjänster avbryts i förtid. Redan fattade beslut gäller.

Andelen praktikanter/studenter redovisade i enkätsvar att de är nöjda med genomförd praktik. Samtliga skulle kunna tänka sig att jobba i Grästorp, men avstånd angavs som förhindrande skäl att arbeta i kommunen.

Sjukfrånvaron i social verksamhet hade en totalnivå på 5,65 procent, vilket var en något högre siffra än 2017 som översteg målvärdet på 4 procent. Inom vissa delar inom äldreomsorgen, till exempel hemtjänst och särskilt boende, stod ett relativt fåtal medarbetare för höga sjuktal, vilket påverkade den totala siffran negativt. Inom LSS, funktionshinderomsorgen, redovisades relativt låga siffror vad gäller sjuktalen.

Slutsats

Önskad sysselsättningsgrad eller heltid som norm är en viktig fråga och verksamheten samt HR-funktionen ska ta fram en aktuell handlingsplan med risk- och konsekvensanalys. Grästorps kommun måste komma i mål med denna fråga innan år 2021 enligt överenskommelse med facklig part.

Nöjda praktikanter är en viktig värdemätare eftersom det är kommunens framtida arbetskraft och kollegor. Mottagandet av praktikanter, studenter och nyanställda finslipades därför. Ett annat utvecklingsområde var de nyanställda chefernas introduktion.

För att lyckas med ökad frisknärvaro och minskad sjukfrånvaro krävs att ledarskap och HR-funktion arbetar tillsammans med rehabplaner. Det behövs en tät uppföljning med de som står för majoriteten av sjuktalen. Kommunens företagshälsovård kontaktas under våren 2019 som ett bra expertstöd i processen.

2.3.1.1 Alla medarbetare ska vara involverade i sin egen och verksamhetens utveckling

		Mått	Utfall	Målvärde
↗	◆	Andel personal som upplever att deras arbetsplats prövar nya idéer och lösningar (egen mätning)	74,9 %	75 %
↘	■	Andel personal som anser att det på arbetsplatsen görs omvärldsbevakning (internt och externt) för att själva kunna utvecklas på bästa sätt (egen mätning)	47,9 %	60 %

Analys

Måttet *andel personal som upplever att deras arbetsplats prövar nya idéer och lösningar* ingår i NMI. Utfallet ökade och närmade sig målvärdet, vilket var positivt.

Måttet *andel personal som anser att det på arbetsplatsen görs omvärldsbevakning (internt och externt) för att själva kunna utvecklas på bästa sätt* ingår i NMI. Utfallet var fortfarande lågt och blev lägre än föregående år. Inom detta område finns en förbättringspotential.

Slutsats

Grästorp står inför utmaningar och förändringar för att tänka i nya banor. Detta handlar **Grästorp 5.0** om: Ett gemensamt sätt att tänka och agera för att möta framtiden och dess utmaningar. Grästorp 5.0 lyfter fram fem principer för att ta vara på alla möjligheter som framtiden erbjuder. Dessa fem principer ger vägledning och öppnar nya sätt att tänka. Det är nyckeln till en framtidssäkrad välfärd i Grästorp.

”Vi tänker värdskap i allt vi gör, vi tänker medledarskap i allt vi gör, vi tänker innovation i allt vi gör, vi tänker digitalisering i allt vi gör och vi tänker helhet i allt vi gör. Tillsammans skapar vi framtiden.”

Den stora utmaningen är att våga pröva nya idéer och göra omvärldsbevakningar. Generellt är medledarutbildning ett viktigt steg i denna process.

2.4 Ekonomi

2.4.1 Alla verksamheter ska öka sin effektivitet och skapa högsta möjliga kvalitet med insatta resurser

		Mått	Utfall	Målvärde
↗	◆	Kostnad särskilt boende äldreomsorg, kr/brukare relativt rikssnittet (VKV)*	904 933	893 362
↘	◆	Kostnad hemtjänst äldreomsorg, kr/hemtjänsttagare relativt rikssnittet (VKV)	304 735	263 712
↘	●	Kostnad individ- och familjeomsorg relativt rikssnittet, kr/invånare (VKV)	2 758	4 513
↗	◆	Kostnad äldreomsorg relativt rikssnittet, kr/invånare 65+ år (VKV)	61 155	60 661
↘	■	Kostnad funktionsnedsättning LSS och SFB minus ersättning från FK enligt SFB, kr/invånare kontra rikssnittet	6 654	5 220
↘	◆	Verkställandegrad av beviljade ASS-timmar (egen mätning)	96,5 %	99 %

*Vad kostar verksamheten i din kommun

Analys

Måttet *kostnad särskilt boende per plats kr/brukare* har ökat konstant sedan år 2013 men sjönk något under 2017. Syftet med utredningen ÄO genom revisionsfirman EY var att övergripande kartlägga vad ökningen av kostnad per brukare inom särskilt boende i kommunen berodde på. Kostnad per brukare, KPB-måttet, består av fyra parametrar. För att vända utvecklingen behöver någon av dessa parametrar förändras. Enligt revisionsfirmans utredning medförde försäljningen av kommunens särskilda boenden till Trygga Hem att de interna intäkterna minskade dramatiskt, utan att faktiska lokalkostnader eller intäkter förändrades. Detta var en viktig förklaring till varför kostnaden per brukare ökade, men det är ingenting som kommunen kan påverka. Revisionsfirmans förslag är dels att förändra de aspekter som har störst påverkan på KPB-måttet, dels att stärka den ekonomiska styrningen inom särskilt boende; till exempel följa brytpunkten för hemtjänst. En speciell arbetsgrupp hanterar detta inom social verksamhet.

Måttet *kostnad hemtjänst äldreomsorg kr/hemtjänsttagare* minskade något jämfört med tidigare år (2017). Det är inte jämförbart med tidigare mått som hette N21010. Därför har värden justerats i redovisningen från och med 2015.

Måttet *kostnad individ- och familjeomsorg relativt rikssnittet, kr/invånare* visade låga kostnader för individ- och familjeomsorgen, relativt rikssnittet 2017. Kostnaderna för barn- och ungdomsvård samt familjerätt låg stabilt under rikssnittet och följde den nationella utvecklingen. Gällande ekonomiskt bistånd redovisades låga kostnader och i nationell jämförelse låg kommunen på första plats. Kostnaderna för missbruksvård låg under rikssnittet och sjönk jämfört med föregående år.

Kostnadsmått *äldreomsorg relativt rikssnittet kr/invånare 65+ för 2017* (senaste måttet) visade en lägre kostnad jämfört med föregående år, relativt sett med anledning av lägre kostnad för särskilt boende, SÄBO, och hemtjänst. Kostnadsmåttet låg dock över rikssnittet 2017. Orsaken till detta var höga kostnader för SÄBO, se ovan förklaringsmodell enligt revisionsfirman EY.

Kostnadsmått *funktionsnedsättning LSS och SFB minus ersättning från FK enligt SFB kr/invånare* mättes kontra rikssnittet. Syftet med utredningen LSS var att analysera orsaker till de högre kostnaderna för personlig assistans samt att identifiera områden som kan påverka kostnaderna. Revisionsfirman EY konstaterade att kostnadsläget i kommunen till stor del förklaras av en jämförelsevis hög andel LSS-ärenden, framförallt assistansärenden enligt SFB. Kommunen kompenserades för detta genom LSS-utjämningen. Under de senaste åren ökade dock kostnaden inom assistansen, parallellt med att ärendevolymerna minskade. Nettokostnaden per ärende ökade alltså. Slutsatsen var att detta berodde på en kombination av ökade personalkostnader och icke optimerade intäkter från Försäkringskassan. EY:s samlade bild var att styrning, kontroll och uppföljning av LSS-verksamheten fungerade väl i kommunen, både vad gäller myndighetsutövning och utförarverksamhet. Revisionsfirman gav förslag på åtgärder för att hantera riskerna och kostnaderna, kopplat till respektive riskområde. En speciell arbetsgrupp hanterar detta inom social verksamhet.

Verkställandegrad av beviljade ASS-timmar (egen mätning) låg under målvärdet.

Slutsats

Alla kostnadsmått bör ligga under rikssnittet och verksamheten strävar efter att hitta lämpliga vägar att uppfylla dem. Utifrån revisionsfirman EY:s åtgärdslista vad gäller personlig assistans LSS och särskilt boende så tillsatte verksamheten en grupp som arbetar med aktuell åtgärdslista. De viktigaste parametrarna kopplat till ekonomi är sjuktal samt planering, bemanning och schema. Det är viktigt att ständigt ha dem i fokus och arbeta proakivt. I början av 2019 kommer verksamheten att arbeta med viktiga nyckeltal och göra analyser kring bland annat enheternas schema och sjuktal. Syftet är att göra ständiga förbättringar som minskar kommunens kostnader.

2.4.2 Hålla budget

		Mått	Utfall	Målvärde
→		Budgetavvikelse	Ja – Negativ (–) avvikelse	

Analys

Verksamheten redovisade ett negativt resultat. Orsaken var bland annat kostsam institutionsplacering av barn och unga samt ett personligt assistansärende LSS som krävde ökad bemanning. Korttidsvistelse inom ÄO särskilt boende krävde ökad bemanning. Inom hemtjänsten ökade antalet kunder, vilket medförde fler arbetstimmar. Därmed överskreds budgeten.

Slutsats

Inför 2019 ska äldreomsorgens schema ses över för att hitta nya vägar kring bemanning och planering. Höga sjuktal inom äldreomsorgen är en utmaning där verksamheten planerar att samarbeta med företagshälsovården för att sänka sjuktalen. Individ- och familjeomsorgen fokuserar på hemmaplanslösningar för besparingar. Revisionsfirman EY analyserade kostnaderna inom personlig assistans och särskilt boende. Verksamheten fortsätter att arbeta med revisionsfirmans åtgärdsförslag under 2019.

3 Kvalitetsgarantier

Färgmarkeringarna och symbolerna i grönt respektive rött visar om garantin är uppfylld eller inte (se illustration nedan).

	Kvalitetsgarantin uppfylls
	Kvalitetsgarantin uppfylls inte

Verksamheten garanterar följande servicenivå:

	Kvalitetsgarantier
	Vi garanterar att när du tackat ja till erbjudande om genomförandeplan görs denna tillsammans med dig inom 30 dagar. Planen följs upp minst var sjätte månad
	Vi garanterar att du vid kontakt med socialsekreterare erbjuds en besökstid inom tio arbetsdagar
	Vi garanterar att du får god vård och omsorg utformad i nära dialog med dig och dina närstående i syfte att ge dig bästa möjliga kvalitet vid livets slut

Kvalitetsgarantier uppfylldes.

4 Framtida strategier

Social verksamhet arbetar bland annat med att stödja barn och föräldrar med olika svårigheter. En viktig del är samverkan med skolan och andra berörda verksamheter. Utifrån ett förebyggande perspektiv har socialtjänst och skola sedan några år haft ett tvärprofessionellt team (*Team Agera*) som bidragit till goda resultat. Nu står verksamheten inför nästa utvecklingsfas och tillsammans med skolan utvecklas *Agera 5.0*. Syftet är att nyttja resurserna på bästa sätt för framtiden. Idag står socialtjänsten inför många utmaningar som kräver nytänkande och utveckling kring barn och unga.

En av de främsta utmaningarna för kommunen är att erbjuda god äldreomsorg samt hälso- och sjukvård. *Allt fler i befolkningen når en mycket hög ålder*. Äldres förmåga att klara vardagliga sysslor som att städa, handla och laga mat har förbättrats under senare år. Men samtidigt rapporterar allt fler äldre hälsoproblem och besvär av olika slag. En stor omstrukturering gjordes inom vården och omsorgen för de äldre. Behov av platser i särskilt boende minskade kraftigt under några år. Dock kommer behovet att öka efter år 2020. Antalet platser på sjukhus har minskat under de senaste åren och genomströmningen av äldre patienter på sjukhus ökade. Detta ställer höga och ökade krav på en mer avancerad eftervård, vilket verksamheten idag erbjuder på korttidsboende eller i det egna boendet. Den grupp som ökar mest är *de mest sjuka äldre*. De har omfattande funktionsnedsättningar på grund av åldrande, skada eller sjukdom. Det gäller att kommunen arbetar på ett *strukturerat* sätt för att möta utmaningarna med en ökande äldre befolkning. En av de viktiga strategierna är hälsofrämjande arbete.

Ny teknik eHälsa/digitalisering kommer att vara katalysatorn som möjliggör nytänkande inom sjuk- och äldrevård. Inom äldreomsorgen kan ny teknologi underlätta för många av de tyngre arbetsuppgifterna. När tekniken används på rätt sätt får kommunerna besparingar som kan finansiera en värdigare vård för de allt fler äldre. Det gäller att satsa på att öka kunskapen om den nya tekniken, både bland brukare och medarbetare. Självklart kräver den nya välfärdstekniken investeringar. Kommunerna måste också rusta för att kunna erbjuda flera former av boende – så kallade *trygghetsboenden + och seniorboenden* – för de som inte har behov av full service. De satsningar kommunen redan gjort räcker inte, utan Grästorp måste fortsätta byggprocessen för att möta framtidens utmaningar vad gäller bra boende. Denna strategi kan påverka inflödet till kommunens äldreboenden, men även minska transporter för hemtjänstens *personal*. Sammantaget kan det påverka trygghetsaspekten och kostnadsläget positivt genom *effektiviseringar.* Under åren 2020–2022 kommer cirka 40 procent av social verksamhets personal att gå i pension. Det ställer höga krav på *nyrekrytering av personal med olika kompetens* och krav på kommunen som attraktiv och innovativ arbetsgivare. Flera olika åtgärder görs för att möta detta, bland annat genom kommunens engagemang i *Vård- och omsorgscollege, samverkan med olika parter som till exempel V6, värdskap, innovation, lärande organisation, utökat introduktionsprogram.* Det gäller att hålla fast vid den inslagna vägens *fokus* och marknadsföra Grästorp som en bra arbetsgivare och kommun. Eventuellt bör intresset för att driva olika verksamheter i intraprenadform undersökas.

5 Nyckeltal och verksamhetsmått

	År 2018	År 2017	År 2016
Försörjningsstöd, nettokostnad tkr	1 456	1 098	1 037
Socialpsykiatri, antal insatser daglig sysselsättning	13	27	17
Antal behandlade hemtjänstärenden under året	321	334	309
Antal personer som har hemtjänst under året	181	143	148
Särskilda boendeformer antal lägenheter	60	60	60
Öppenvård, antal insatser barn och familj	64	50	59

Social verksamhet

Verksamhet (tkr)	Anslagsnivå	Budget 2018		Redovisning 2018	
		Kostnad	Intäkt	Kostnad	Intäkt
03	Integrationsenheten	4 983	3 570	4 896	3 068
70	Gemensam verksamhet	10 518	1 002	12 847	2 963
75	Särskilda individuellt inriktade insatser	24 166	12 043	21 845	9 930
76	Insatser enligt LSS	56 062	25 324	54 883	23 447
77	Särskilda boendeformer	51 562	6 510	53 853	8 600
78	Stöd i ordinärt boende	38 790	17 855	38 985	18 093
SUMMA	**Social verksamhet**	**186 081**	**66 304**	**187 309**	**66 101**

Sammanställning

	Kostnad	Intäkt	Netto
Budget	186 081	66 304	119 777
Redovisning	187 309	66 101	121 208
Resultat	**– 1 228**	**– 203**	**– 1 431**

Miljö- och byggnämnd

1 Sammanfattning

Service och information är fokusområden inom miljö- och byggverksamheten. Varje år följs verksamheten upp genom en kundenkät. Enkäten riktar sig till de företag och enskilda som sökt bygglov eller som haft annan dokumenterad kontakt med miljö- och byggnämnden. Enkäten skickas ut på senhösten och resultatet presenteras först i årsredovisningen. Miljö- och byggnämndens arbete är viktigt för företagsklimatet i kommunen. En effektiv och rättssäker verksamhet har bidragit till att Grästorp år efter år avancerat i Svensk Näringslivs rankning av företagsklimat bland Sveriges 290 kommuner. 2018 klättrade Grästorp ytterligare fem platser på totalrankningen och hamnade på 19:e plats.

För att få tillgång till fler kompetenser och klara av det kommunala uppdraget ingår kommunen i en rad mellankommunala samarbeten, främst mellan de sex kommunerna i Västra Skaraborg. Under 2018 upphandlade och införde kommunerna ett nytt gemensamt ärendehanteringssystem för miljö- och byggfrågor. Genom digitaliseringen av ärendehanteringen blev verksamheten mer effektiv.

Att kunna upphandla program tillsammans och lära sig av varandra genom samarbete är en styrka för verksamheten och en förutsättning för att lyckas med en väl fungerande administration framöver. Samarbetena inom Miljö-Hälsa och Mät-Kart med Lidköping fungerade väl och gav kommunens medborgare god service inom miljö- och byggfrågor. Verksamheten inledde ett bygglovssamarbete med Vara kommun, vilket avbröts då detta inte motsvarade förväntningarna. Verksamheten kommer att arbeta med en långsiktig och ekonomiskt hållbar lösning på bygglovshandläggningen.

Till skillnad från 2017, som var ett rekordår i bygglovsintäkter, gick intäkterna för 2018 tillbaka till normala nivåer. Sista etappen med tomter på Brännebacka gick ut till försäljning och i skrivande stund är tre av fem tomter sålda (med fler intressenter som ska kontaktas). Detta kommer att ge bygglovsintäkter till verksamheten 2019. Arbetet med nya detaljplaner på Västra Torget samt Alvägen och Bokvägen genomfördes inom allmän verksamhet och färdigställs under 2019. Kommunen planerar därefter att göra nya detaljplaner på andra sidan vägen på Brännebackaområdet.

1.1 Grunduppdrag och vision

Miljö- och byggnämnden är en myndighetsnämnd som ansvarar för tillsyn och ärendehand-läggning utifrån miljöbalken, livsmedelslagen, strålskyddslagen, tobakslagen och lag om foder och animaliska biprodukter. Miljö- och byggnämnden ansvarar även för byggnation samt är trafiknämnd.

Miljö och hälsa

I samarbete med Miljö-Hälsa i Lidköpings kommun sker tillsyn enligt livsmedelslagstiftningen, miljöbalken, strålskyddslagen, lag om foder och animaliska biprodukter samt rökfria miljöer.

Gemensamt verksamhetsstöd infördes i V6-kommunerna (Essunga, Grästorp, Götene, Lidköping, Skara, Vara) inom bygg- och miljöförvaltning. Detta kommer att innebära effektiviseringar, införande av gemensamma rutiner, mallar och förberedelse för e-tjänster.

Miljö-Hälsa arbetar aktivt i Miljösamverkan Västra Götaland och Halland. Arbetet består av deltagande i både projektgrupp och särskilda arbetsgrupper för en bättre och effektivare tillsyn inom regionen.

Miljö-Hälsa har haft omsättning av personal under de senaste åren, men verksamheten fullgjorde i stort sett ändå den prioriterade tillsynen enligt verksamhetsplan. Extra resurser tillsattes kring inventering av enskilda avlopp i Grästorp. Miljö-Hälsa ökade även tillsynen på smågårdar för växtodlare och för smågårdar med färre än tio djur.

Antalet ärenden under 2017 och 2018 var relativt högt. Det berodde på att registrering av livsmedelstillsyn som ärenden påbörjades under 2017, efter påpekande från länsstyrelsen vid revison av livsmedelstillsyn. Arbetsområdet med kontroll över köldmedier utökades 2018 då lagstiftningen ändrades. Detta förklarar varför andelen köldmedieobjekt ökade.

Miljötillsyn ska styras mot Sveriges och Västra Götalands miljömål samt Förenta Nationernas, FN, Agenda 2030 globala mål för hållbar utveckling. Styrningen görs i samarbete med olika aktörer. I Åtgärdsplaner för vattenarbete 2018–2021 och nästa plan 2022–2027 kommer kommunen att få ökat ansvar för åtgärder och uppföljning av miljökvalitetsnormer.

Målet under 2019 är att identifiera tillsynsbehov och inkludera tillsyn som kan bidra till styrningen mot Sveriges miljömål och FN:s Agenda 2030 i verksamhetsplanen.

Byggnation och trafik

Miljö- och byggnämnden ansvarar för handläggning och tillsyn av byggverksamheten i kommunen. Bygglovsingenjör och byggnadsinspektör finns på plats en dag i veckan samt deltar på miljö- och byggnämndens sammanträden vid behov. En stor del av arbetet bestod av nybyggnation där ansökningsunderlagen var av hög kvalitet. Miljö- och byggnämnden klarade i stort sitt grunduppdrag, men på grund av byte av bygglovshandläggare tog vissa ärenden längre tid än vanligt. Med hjälp av det nya ärendehanteringssystemet *Vision* digitaliseras bygghandläggningen 2019, vilket kommer att underlätta kontrollen på ärenden och säkerställa att de handläggs inom lagmässigt reglerad tid. Detta är särskilt viktigt eftersom plan- och bygglagen skärper reglerna angående handläggningstid från och med 1 januari 2019.

1.2 Ekonomiskt resultat

(tkr)	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016
Intäkter	1 054	1 317	1 414
Kostnader	1 998	2 049	1 442
Nettokostnader	944	732	28
Budget	847	928	849
Budgetavvikelse	– 97	196	821

2 Prioriterade mål

Förklaring till de färgmarkeringar och symboler som används i rapporten framgår av tabellen nedan.

Målvärdet är uppnått

Målvärdet är delvis uppnått

Målvärdet är inte uppnått

2.1 Kund och medborgare

2.1.1 Invånare och kunder ska vara nöjda

2.1.1.1 Allmänheten ska få god service och information inom nämndens ansvarsområde

		Mått	Utfall	Målvärde
➔		Fullgod hemsideinformation	93 %	90 %

Analys

I Sveriges Kommuner och Landstings, SKL, undersökning 2017 fick kommunens hemsida 85 av 91 möjliga poäng inom miljö- och byggnämndens ansvarsområden. Utfallet blev 93 procent. Informationen på hemsidan höll hög kvalitet. På grund av den nya dataskyddsförordningen GDPR uppdaterades blanketterna på hemsidan och informationen på hemsidan ses kontinuerligt över. En tomtkö infördes, där medborgare kan fylla i ett webbformulär på hemsidan för att registrera sig till kön. Diskussioner med Miljö-Hälsa i Lidköping fördes för att de ska kunna redigera de delar som berör dem.

Slutsats

För att öka servicen till medborgarna och digitalisera bygglovs- och miljöansökningar upphandlade V6-kommunerna en ny e-tjänstplattform. Därmed blir det enklare att göra ansökningar via webben. E-tjänster för tomtkö kommer att minska administrationen och göra tomtkön mer rättssäker.

2.1.1.2 Administrationen ska vara smidig angående miljö- och byggfrågor

		Mått	Utfall	Målvärde
↘		Nöjd kund-index Bygg (skala 1–5)	4	4
→		Nöjd kund-index Miljö och hälsa (skala 1–5)	4	4

Analys

Måttet för nöjd kund-index (NKI) mäts genom en enkät som skickas till alla som haft ett ärende inom Miljö-Hälsa eller Bygg, och som avslutats under året. Enkäten består av ett antal olika frågor med skala 1–5 där respondenterna får fylla i och utfallet är en aggregerad siffra av samtliga svar. Nöjd kund-index fick ett utfall på 4/5 på så väl miljö- som byggsidan, vilket var en minskning med 0,5. Svarsfrekvensen på enkäten var relativt låg, vilket gör att resultaten inte är helt tillförlitliga.

En tidigare bygglovshandläggare återanställdes som konsult medan mer långsiktiga lösningar utarbetas. Bygglovshandläggare var på plats en dag i veckan och kompletta ärenden handlades och beslutades inom plan- och bygglagens tidsram, i de flesta fallen mycket snabbare än lagkravet.

Samarbetet med Miljö-Hälsa i Lidköping löper enligt avtal och fungerade väl under året.

Slutsats

Förvaltningen fortsatte att erbjuda hög service och snabb handläggning till medborgarna. Eftersom bygglovssamarbetet med Vara kommun inte levde upp till verksamhetens förväntningar återgick kommunen till en tidigare konsult som handläggare. Det innebar en tillfälligt ökad kostnad, men servicen till medborgarna blev fortsatt hög. Bygglovskonsulten är en tillfällig lösning medan förvaltningen arbetar för mer långsiktiga lösningar.

I början på september började det nya ärendehanteringssystemet Vision att användas för miljöärenden. Handläggningstiden ökade när systemet konverterades och handläggare och administratörer lärdes upp i det nya systemet. På sikt kommer ärendehanteringssystemet att öka effektiviteten inom miljö- och byggkontoret ännu mer. Alla V6-kommuner kommer att använda samma system, vilket ökar synergieffekterna och underlättar samarbetet.

Från och med första januari 2019 ska Vision användas för handläggning av byggärenden. Pappersakter ersätts därmed helt av digitala processer. Eftersom samtliga processer digitaliseras förändras administrationen i hög utsträckning. Samverkan med de andra V6-kommunerna genom diskussioner och studiebesök sker kontinuerligt under 2019. Administratörer och handläggare kommer att utbildas i det nya systemet. Genom V6-samarbetet får verksamheten tillgång till kompetensen hos de andra kommunerna och kan lära sig av deras arbetssätt. Det är en styrka för en liten verksamhet.

2.2 Verksamhet

2.2.1 Förbättra barns och ungas uppväxtvillkor i kommunen

Analys

Miljö och bygg som myndighetsutövande nämnd strävar alltid efter att ha ett barnperspektiv i besluten. Målet att skapa positiva uppväxtmiljöer för barn och unga i Grästorp är och förblir ett av nämndens viktigaste incitament.

Inom miljötillsyn och trafikarbete är barnperspektivet allra tydligast. Miljö-Hälsa inledde tillsyn på rökfria miljöer där barn vistas. Detta arbete inkluderas i den ordinarie verksamheten inom hälsoskydds- och livsmedelstillsyn.

Eftersom nämnden är en trafiknämnd sker även kontinuerlig uppsikt av trafiksituationen i kommunen. Detta arbete fungerar särskilt väl eftersom samhällsbyggnadschefen är chef över både miljö och bygg och teknisk verksamhet. Under sammanträdena förs en dialog mellan politiker och tjänstemän. Därmed kan problem med trafiksituationen som påverkar trafiksäkerheten, särskilt för barn och unga, åtgärdas snabbt. Fastighetsägare ombads att korta ner höga häckar i farliga korsningar, grindar monterades för att undvika otillåten bilkörning på gångvägar och badförbudsskyltar mot att hoppa från bron i Nossan sattes upp för att undvika olyckor för barn och unga.

Slutsats

Rökfria miljöer fortsätter att vara en integrerad del inom Miljö-Hälsas tillsynsverksamhet.

Inom Plan-Bygg prioriterar nämnden att vårda fastigheter runt om i kommunen. Nedskräpade och vanvårdade fastigheter kan vara en miljö- och trafikfara. Barn och unga kan råka särskilt illa ut om de befinner sig i närheten av fallfärdiga hus, som även kan ha potentiellt miljöfarligt avfall.

2.3 Ekonomi

2.3.1 Alla verksamheter ska öka sin effektivitet och skapa högsta möjliga kvalitet med insatta resurser

		Mått	Utfall	Målvärde
→	●	Bedömning av ständiga förbättringar	Ja	

Analys

En bygglovsingenjör var tillgänglig för medborgarna en dag i veckan. Miljö- och byggnämndens administratör avlastade bygglovsingenjören, vilket effektiviserade arbetet ytterligare. Medborgarkontoret hade extra stöd från arbetsmarknadsenheten, AME, en dag i veckan.

Samarbetet med kommunen och miljö- och livsmedelsinspektörerna i Lidköping fortsatte att fungera bra. Grästorp hamnade på plats 17 i Svenskt Näringslivs rankningslista och hoppade därmed upp två platser från föregående års rankningslista. Detta tyder på ett gott näringslivsklimat i kommunen. Miljö- och byggnämndens tjänstemän bidrog påtagligt till det fina resultatet.

Slutsats

Det nya ärendehanteringssystemet, tillsammans med införandet av framtida e-tjänster och e-arkivering, kommer att effektivisera arbetsprocesserna. Genom personalens kompetensutveckling i de nya systemen samt lagar och regler som styr verksamheten, säkerställs en väl fungerande administration som håller hög kvalitet gentemot kunder och förtroendevalda.

2.3.2 Hålla budget

		Mått	Utfall	Målvärde
→	■	Budgetavvikelse	Ja - Negativ (–) avvikelse	

Analys

Nämnden förväntade sig en negativ budgetavvikelse på cirka 120 tkr. Det berodde främst på ökade administrativa kostnader för samarbetet inom miljö och hälsa samt extra utgifter för byte av bygglovshandläggare. Eftersom nämnden hade få sammanträden och personaladministrativa utgifter var låga kunde kostnaderna hållas nere.

Slutsats

Nämnden är liten och har begränsade resurser. Den ingår i kommunövergripande samarbeten och bygglovsintäkterna beror till stor del på detaljplanearbetet inom allmän verksamhet. Därmed är möjligheten att påverka budgetutfallet begränsad. Av denna anledning har nämnden inför 2019 fått ökad budgetram, vilket förhoppningsvis gör att en negativ budgetavvikelse kan motverkas.

3 Kvalitetsgarantier

Färgmarkeringarna och symbolerna i grönt respektive rött visar om garantin är uppfylld eller inte (se illustration nedan).

Kvalitetsgarantin uppfylls

Kvalitetsgarantin uppfylls inte

Verksamheten garanterar följande servicenivå:

	Kvalitetsgarantier
	Vi lovar att kvittens på inkomna ansökningar ska skickas ut till sökande med vändande post
	Vi lovar att handläggningstiden för komplett inlämnade ansökningar angående miljö- och byggärenden som beslutas i nämnd normalt inte ska överskrida sex veckor
	Vi lovar att handläggningstiden för komplett inlämnade ansökningar angående byggärenden som beslutas med delegation normalt inte ska överskrida två veckor
	Vi lovar att handläggningen för komplett inlämnade ansökningar angående miljöärenden som beslutas med delegation normalt inte ska överskrida tre veckor
	Vi lovar att besvara inkommande e-post till miljoochbygg@grastorp.se inom två arbetsdagar

Samtliga kvalitetsgarantier uppfylldes av nämnden. Undantaget var punkten om handläggningstid på bygglovsärenden som beslutades med delegation. På grund av ett byte av bygglovshandläggare under sommaren, då många ärenden inkommer, tog en del ärenden längre tid att handlägga än normalt. Under hösten återgick dock handläggningen till att återigen hålla kvalitetsgarantin.

4 Framtida strategier

För medborgare och företagare är det viktigt att miljö- och byggverksamheten fungerar väl. I såväl medborgarundersökningar som Svenskt Näringslivs rankning av företagsklimatet är just bemötande och effektiv hantering av bygglov och andra sökta tillstånd av stor betydelse för hur allmänhet och företagare upplever sin kommun. Oavsett hur det går i ett tillstånds- eller kontrollärende ska kunderna och invånarna alltid kunna räkna med ett professionellt bemötande.

Inom miljö- och byggnämndens ansvarsområde finns goda möjligheter att utveckla kvantitet och kvalitet på e-tjänsterna. Detta får inte innebära att invånarna i Grästorps kommun upplever att det bara är hemsidor och digitala blanketter som gäller. En telefonkontakt eller personligt möte är viktigt för att kunna nå målen för nöjda kunder och medborgare. God service och information kräver en uppdaterad hemsida som är nåbar hela dygnet. Men det behövs även ett professionellt och serviceinriktat bemötande vid en personlig kontakt.

Grästorps kommun vill erbjuda hög kvalitet, enkel och flexibel handläggning samt en nära kontakt i bemötande och service. Förvaltningen kommer att arbeta med digitalisering som effektiviserar arbetsgången och kvalitén i tjänster.

5 Nyckeltal och verksamhetsmått

	År 2018	År 2017	År 2016
Miljötillsynsobjekt	43	43	43
Lantbruk U verksamheter	158	132	132
Hälsoskyddsobjekt	34	35	35
Livsmedelsobjekt	53	52	50
Köldmedier	12	9	9
Totalt antal ärenden Miljö-Hälsa	177	189	145
Delegationsbeslut	69	70	81

Miljö- och byggnämnden

Verksamhet (tkr)	Anslagsnivå	Budget 2018		Redovisning 2018	
		Kostnad	Intäkt	Kostnad	Intäkt
07	Fysisk planering	1 067	540	1 052	561
38	Övriga trafiksäkerhetsåtgärder	40		4	
81	Hälsoskydd	800	520	942	493
SUMMA	**Miljö- och byggnämnd**	**1 907**	**1 060**	**1 998**	**1 054**

Sammanställning

	Kostnad	Intäkt	Netto
Budget	1 907	1 060	847
Redovisning	1 998	1 054	944
Resultat	**– 91**	**– 6**	**– 97**

Revisorerna i Grästorps kommun 2019-04-11

Till
Fullmäktige i Grästorps kommun
organisationsnummer: 212000-1595

Revisionsberättelse för år 2018

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder och fullmäktigeberedningar och genom utsedda lekmannarevisorer/revisorer den verksamhet som bedrivits i kommunens företag.

Styrelse, nämnder och beredningar ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll i verksamheten samt för återredovisning till fullmäktige.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

Vi bedömer sammantaget att styrelse, nämnder och beredningar i Grästorps kommun i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Vi bedömer att styrelsens, nämndernas och beredningarnas interna kontroll har varit tillräcklig.

Vi bedömer sammantaget att resultatet enligt årsredovisningen inte är förenligt med de mål som fullmäktige uppställt.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse, nämnder och beredningar samt enskilda ledamöterna i dessa organ.

Vi tillstyrker att fullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för 2018.

Vi åberopar bifogad redogörelse och rapporter.

Carl-Johan Månsson har p.g.a. jäv inte deltagit i granskningen av miljö- och byggnämnden.

Grästorps kommun 2019-04-11

Jan-Olof Ödlund

Carl-Johan Månsson

Roger Andersson

Ann-Charlotte Carlsson

Stefan Söljemo

Bilaga:

Till revisionsberättelsen hör bilagan:

- Redogörelse för revisionen år 2018

Grästorps kommun

Grästorps kommun | 467 80 GRÄSTORP | Tel 0514-58 000 | www.grastorp.se